

תשורה

משמחת הנישואין של

מנחם מענדל וליבא שיחיו

וואלף

ה' תמוז ה'תשפ"ה

תשורה

משמחת הנישואין של

מנחם מענדל וליבא שיחיו

וואלף

ה' תמוז ה'תשפ"ה

תוכן ענינים:

שער המשפחה.....6

(א) משפחת וואלף: מכתבים לחתונת זקני החתן / מכתב ללידת אבי החתן / מכתב לאפשרניש של אבי החתן / מכתב לבר מצוה של אבי החתן / מכתבים כללים-פרטים עם הוספות בכת"ק / מכתב להנהלת גן ישראל מלבורן / מענות קודש
(ב) משפחת חיטריק: מברק ללידת סב החתן ר' אהרן חיטריק / מכתבים אודות השליחות בריא
(ג) משפחת גורעוויטש: מכתבים לדו"ז של החתן ר' שמואל גורעוויטש / מענה אודות שליחותו / מכתבים מאדמו"ר הרי"צ לסב סב החתן ר' נחום זלמן גורעוויטש

שער אגרות קודש.....43

מכתבים עם הוספות בכתב יד קודש

שער מכתבים באנגלית.....56

כולל הגהות על תרגום המכתב כללי

עלי הגהה - מאמרים.....63

(א) ד"ה ונחה תשי"ד / (ב) ד"ה לא היו ימים טובים תשמ"ז / (ג) ד"ה מצה זו תשמ"ט

עלי הגהה - שיחות.....88

(א) וישלח תשכ"ה / (ב) מענה לשאלת המניחים על שיחת ש"פ שמיני תשל"ה

יומן חודש תשרי תשט"ז.....102

סידור ועימוד:

dsteshura@gmail.com

פתח דבר

לזכרון טוב, יום כלולת צאצאינו החתן התמים מנחם מענדל שי' עם ב"ג הכלה מ' ליבא תי', הננו בזה לכבד את כל הנוטלים חלק בשמחת לבבנו, מקרוב ומרחוק - מיוסד על ההנהגה בעת שמחת הנישואין של כ"ק אדמו"ר - בתשורה המוסגרת בזה.

*

התשורה כוללת:

(א) שער המשפחה - מכתבים ומענות למשפחות וואלף, חיטריק וגורעוויטש. תודתינו נתונה לבני המשפחה שיחיו על מסירת המכתבים לפרסום, וזכות הרבים תלוי בהם;

(ב) שער אגרות קודש - מכתבים עם הוספות בכתי"ק;

(ג) שער מכתבים באנגלית - כולל הגהות על תרגום המכתב כללי. מובא כאן באדיבות מערכת "Rebbe Responsa" ותודתינו נתונה להם;

(ד) עלי הגהה - מאמרים - ד"ה ונחה תשי"ד, ד"ה לא היו טובים תשמ"ז וד"ה מצה זו תשמ"ט;

(ה) עלי הגהה - שיחות - שיחת ש"פ וישלח תשכ"ה, ומענה לשאלת המניחים על שיחת ש"פ שמיני תשל"ה;

(ו) יומן חודש תשרי תשט"ז - נכתב ע"י הרב שמואל שי' גורעוויטש, דודו זקנו של החתן. נערך ע"י הת' יחזקאל יעקב שי' הלוי ליווער ותודתינו נתונה לו.

יצוין שרוב החומר בתשורה זו מתפרסם בזה לראשונה.

*

ויהי רצון, שתיכף ומיד "ישמע. . קול ששון וקול שמחה" האמתי, כאשר "נזכה זעהן זיך מיטן רבי'ן", בהתגלות כ"ק אדמו"ר, תיכף ומיד ממש!

משפחת קאפלאן

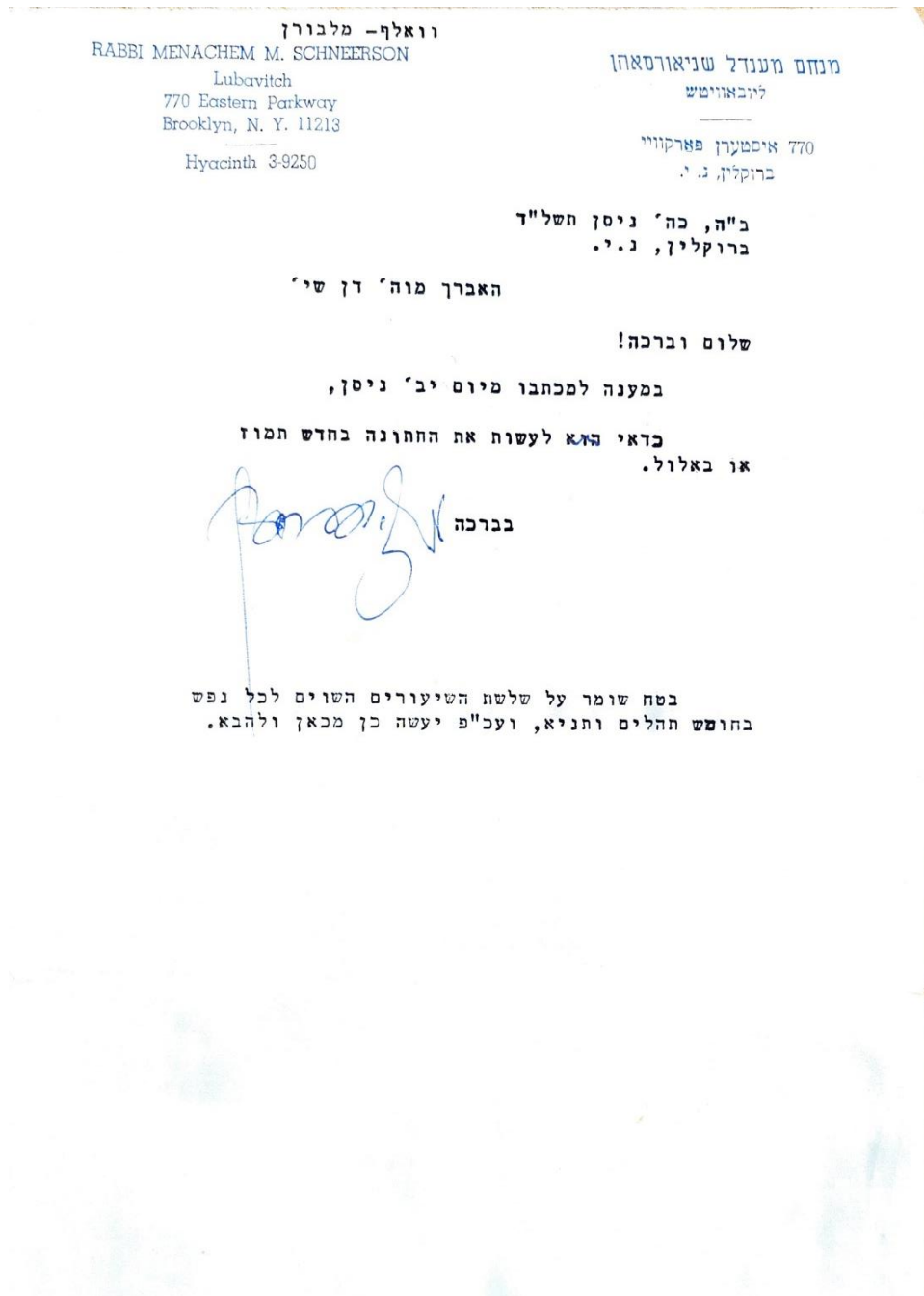
משפחת וואלף

ה' תמוז, ה'תשפ"ה
ברוקלין, נ.י.

שער המשפחה

(א) משפחת וואלף

ב' מכתבים לחתונת זקני החתן

כדאי הוא לעשות את החתונה בחודש תמוז או באלול.

וואלף - מלבורן
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, כז' סיון תשל"ד
ברוקלין, נ.י.

האברך הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' דן שי'
וב"ג תי'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה מקביעות זמן חתונתם ליום יב'
מנ"א הבע"ל,

הנני בזה להביע ברכתי מזל טוב מזל טוב
ושתהי' בשעה טובה ומוצלחת ויבנו בית בישראל בנין
עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור
שבתורה זוהי תורת החסידות.

בברכה מזל טוב
מזל טוב

הפ"נ שבמכ' יקראן בעה רצון על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

מכתב ללידת אבי החתן

ולף - מלבורן
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, יב' ניסן תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה' דן שי'

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אשר נולד להם בן למזל טוב,

הנה יה"ר מהשי"ת שיכניסוהו לבריתו של אברהם
אבינו, וכשם שיכניסוהו לברית כן יכניסוהו לתורה
ולחופה ולמעשים טובים, ויגדלו ביחד עם זוג' תי' מהזך
הרחבה.

בברכת מזל טוב
ולחה"פ כשר ושמח

מכתב לאפשערניש של אבי החתן

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

טניאורסאהן
ליובאוויטש

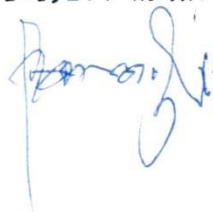
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, ט' ניסן ה'תש"מ
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' דן שי'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה אודות יום הולדת השלישי של בנם
אהרון שי', הנה מועתק לקמן קטע ממכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בנוגע למנהג ישראל זה. ויה"ר
מהשי"ח שיגדלו ביחד עם זוג' תי' לתורה ולחופה ולמעשים
טובים מתוך הרחבה.

בברכת חה"פ כשר ושמת

וז"ל כ"ק מו"ח אדמו"ר.

....ובדבר גזירת השערות -אפשערעניש- הוא דבר גדול
במנהג ישראל ועיקרו הוא בהחינוך דהשארת פיאות הראש, ומיום
הגזירה והנחת הפיאות של הראש, נהגו להדר להרגל את החינוך
בענין נשיאת ט"ק וברכות השחר וברכת המזון וק"ש שעל המטה.
והשי"ח יהי' בעזרם שיגדלוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים
מתוך פרנסה בהרחבה ובמנוחת הדעת בגשמיות וברוחניות.

הפ"נ שבמכ' יקרא בעת רצון על הציון הק'.

מכתב לבר מצוה של אבי החתן

וולף - מלבורן

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

בי"ה, ט' אדר תש"נ
ברוקלין, נ.י.

האברך אהרון שי'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה ע"ד הכנסו לגיל מצות,

הנה יה"ר מהשי"ת אשר מבן שלש עשרה למצות
יגדל לבן חמש עשרה וכו' כפטק המשנה (אבות פרק
ה'), ויוסיף התמדה ושקידה בלימודו בתורה, בתורת
הנגלה וכן בתורת החסידות ויהדר בקיום המצות.
והשי"ת יצליחו להיות חסיד ירא שמים ולמדן.

בברכה!

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, כ"ה מ"ח תשמ"ז
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה דן שי'

מאשר הנני קבלת מכ' ובו בקשת ברכה
פ"נ מיום ד' מ"ח והמצו"ב *והידועות שלאח"ז*
ובעת רצון יקרא על ציון כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

מנחם מ. שניאורסאהן
בברכה

מיום ד' מ"ח והמצו"ב והידועות שלאח"ז,

ובעת רצון יקראו

רבי מנחם מ. שניאורסאהן
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

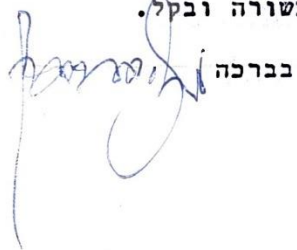
ב"ה, כה' אייר תשל"ח
ברוקלין, נ.י.

מרת דבורה חי'

ברכה ושלום!

במענה על ההודעה אודות מצבה,

השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד
זחור"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

בברכה

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, זאת חנוכה, ה'תשל"ה
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה דן שי'
וזוג' תי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב ^{והפ"נ} מצצ"נ מאז,

ימי השבת והי"ט

-שגם ימי חנוכה - יו"ט הם -

אחת הכוונות בהם היא שישפיעו על הימים הבאים אחריהם (עד יום השבת או היו"ט שלאחריו) מתאים לתוכנם, וימשיכו בהם מעניניהם בכלל ומהנקודות העקרות שלהם - בפרט.

מעניני ימי חנוכה דאזלינן מיניהו - ה"ה ע"פ המבואר בארוכה בכ"מ דעיקר מצות חנוכה - היא הדלקת הנרות,

הרומזים על כל המצות כולן, וכמש"נ כי נר מצוה ותורה אור,

אבל מיוחדות מצות שבנרות מכל המצות - שבהם מודגשת תכונת הנר שבמצות (להאיר המקום והדרך ולהגן מן המזיקים) ועד שנראית גם לעיני בשר,

למיוחדת במצות שבנרות עצמן מצות נ"ח - שענינה פרסומי ניסא דוקא.

הלימוד עיקרי בהנ"ל והוראה - שהתורה והמצוה מאירים דרך החיים של כל איש ואשה ומגינים עליהם, ולא רק ע"פ המדידה של דרכי וחוקי הטבע אלא גם למעלה מזה - הנהגה נסית.

- ואף שאין סומכים על הנס, וצ"ל עשי' בדרך הטבע וכמש"נ ובדרך ה"א בכל אשר תעשה ולא שיהי' יושב בטל - ה"ז רק כפי האפשרי ורק מפני שכן היא הוראת התורה,

- שמובן עפ"ז ופשוט שאין מקום לעשי' כזו באם היא בניגוד לתורה וקיום מצותי' -

ולכן בכל מצב ובכל אופן - יתנהג כמש"נ שתי באד' הוי' מחסי וילך לבטח דרכו בחיים, כי יבטח בה' והי' ה' מבטחו -

והוראה זו ולימוד זה צריך לפרסמם דוקא.

ויתרה פרסומי ניסא דחנוכה על זו דימי פורים שהיא בבית הכנסת וע"י דבור (מקרא מגילה),

משא"כ דחנוכה - שהיא ע"י עשי' (הדלקת הנרות) ועל פתח ביתו (וחצרו) מבחוץ.

ויה"ר אשר הנרות הללו, עליהם אמחז"ל שאינן בטלין לעולם - שמזה לומדים גם להוראות שבהם, ובלשון הידוע: וואס די ליכטלאך דערציילען -

מאשר הנני קבלת המכתב' והפ"נ מאז,

אבל מיוחדות מצות שבנרות

ונזכה בקרוב ממש לראות בחנוכה בית המקדש השלישי ע"י משיח צדקנו.

בברכה
אברהם יצחק ושמחה

נ.ב.

ז"ע נתקבל מכ' מי"ז טבת.

כ"ד כסלו: ראה חגי ב, יח. שם כא ואילך. ללמוד מזה הוראה: ובפרט ע"פ מאמר
הבעש"ט דכל מה שהאדם רואה ושומע הוא הוראה מלמעלה בענין עבודתו כסור מרע
ועשה טוב (סד"ה שובה, תש"ה). שזכירת יום: שו"ע אדה"ז חאו"ח ס"ס (מרב"ן שמות כ, ח (ובראב"ע שם) ממכילתא שם). אמחז"ל לעולם: תנחומא ובמדב"ר
ר"פ בהעלתך (כפי"ה הרמב"ן ב"פ בהעלתך שם). - עוד צד השווה בחנוכה וברכת כהנים
- ראה לקוטי לוי יצחק אגרות ע"י ריז. בנרות חנוכה "שהם לעולם: עפ"ז, שפעולתם
נמשכת בכל יום - יומתק אין שזהו גדולה מקרבנות (במחז"ל שם) אף שקרבנות הם בכל
יום. ברכת כהנים.. כולה: להעיר שהיא מ"ע מה"ת.. בכל יום (שו"ע אדה"ז חאו"ח ר"ס
קכ"ח - רמב"ם לפני הל"ה תפלה). יברכך.. שלום: נשא ו, כד-כו. בפ"ע.. ואיחודם:
ועיין תו"א ב"י כי אתה נרי (מא, ב). אוה"ת שם (שכו, א). נר.. שלום בית: שו"ע
אדה"ז (חאו"ח ר"ס רס"ג), ויש בזה שייכות לעונג שבת (שם, אבל לא הביאו בר"ם
רמ"ב (וי"ל הטעם - עפמ"ש"כ בס"ב - כי הוא רק גורם לשלימות העונג דאכו"ש), וכ"מ
בתוד"ם הדלקת (שבת כה, ב), משא"כ להרמב"ם (הל"ה שבת רפ"ה) ה"ז בכלל עונג שבת
(ואאפ"ל דשייך לאכו"ש - שהרי קאי שם ב"אפילו אין לו מה יאכל"י) ולכבוד שבת
(שם פ"ל ה"ה (משבת קיט, ב) - אבל אדה"ז (שם ר"ס רס"ב. וכ"ה בשו"ע הב"י)
השמיט נר דלוק ממרז"ל זה בכבוד שבת - ודוחק גדול לומר שסומך על ההמשך בסי'
שלאחריו ובפרט בריש ס"ו שם שצ"ל "מדליקו לכבוד שבת". וברש"י ד"ה חובה (שבת
כה, ב) משמע דזהו רק גורם בכבוד (חשיבות) הסעודה. ולהעיר מהגירסא בירושלמי
פ"ה הרואה הובאה בהגמ"י (הל"ה שבת רפ"ה) לברך: להדליק נר לכבוד יו"ט (שבת).
ואכ"מ. שלא.. באבן: שו"ע אדה"ז שם. להראות ולגלות הנס: רמב"ם הל"ה חנוכה פ"ג
ה"ג (צפ"נ - להרגצובי - שם). וראה שם פ"ד הי"ב. שלום.. קודם: רמב"ם שם ספ"ד
(מש"ס שבת כג, ב). ולהעיר שברמב"ם הובא זה (ואפילו הא דנר שבת וקידוש - נר
קודם) רק בהל"ה חנוכה, אבל בשו"ע (הב"י, משא"כ דאדה"ז) הובא גם בהל"ה שבת (סרס"ג
ס"ג). נר שבת) קודם: הטעם ע"פ פנימיות התורה - ראה פ"ה ש' החנוכה פ"ד. וממשיך
שם: וגם לכך ראוי להדליק ע"ש נ"ח קודם שידליק נר שבת כו". קבלת עול מלכותו:
ראה ברכות פ"ב, מ"ב. עטרת ראש ד"ה חקעו (נג, א ואילך). נר שבת.. העולם: ראה
זח"א (מח, ב) דע"י נר שבת יסגון שלמא בארעא. ובקביעות.. הדת: חינוך מצוה לב.
ולהעיר ממפרשי הרמב"ם סוף הל"ה שבת. ובמילא מובן: תניא ח"ב בתחלתו. המשך מים
רבים - תרל"ו פכ"ג ואילך. שמצאו.. שהשיגו שמן טהור: הר"ן מדובראוונע - נדפס
בהוספות לשו"ע אדה"ז-סתרע"א ס"ב (מש"ס ופוסקים - כנסמן שם). קיום.. ומות: ראה
תניא רפ"ז. באופן דחנוכה: שהוא ע"י מתנות רבות שנותנים ולא דבר ההווה תמיד
(לקו"ת ס"פ נשא. תו"א סד"ה בכ"ה בכסלו). וצע"ק מסד"ה ויגש חרס"ו. בית.. מבנ"י:
כדרז"ל עה"פ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בחוץ כאו"א (של"ה ש' האותיות אות ל.
מסכת תענית רד"ה מענין העבודה. פ"ה תרומה חלק תו"א - שכה, ב. שכו, א. - ועוד).
ראשית חכמה (שער האהבה פ"ו קרוב לחתלתו). ועד שישיג.. ויאיר: ראה רמב"ם הל"
דעות פ"ג ה"ב: צריך האדם כו' כולם כו' בלבד. ושם ה"ג: המהלך בדרך זו כו' ועל
ענין זה ציווי חכמים כו'. וראה תניא רפ"ז. או"ת להה"מ רד"ה גדולה תשובה.
וזה.. שמור: עפמ"ש"נ קהלת בסופו. וכסדר הכתוב: תהלים לד, טו. ולהעיר מלקו"ת
ד"ה מה טובו. וכמו.. שפינו כו': וכן ה"י בכללות ענין חנוכה שהי' תחלה מלחמה
ואח"כ ה"ס ביום מנוחה (תו"א ס"פ וישב). וי"ל שבפרט - גם בנס השמן עצמו הי'
ג"כ עד"ז - שמצאו פך השמן שלא סמאוהו עכו"ם, ואח"כ - שהדליקו בו כו' - ראה
ד"ה מאי חנוכה, תש"א. בימים.. קדש: ב"ועל הנסים". ויפעול.. הארץ: ע"פ
מש"נ תהלים עד, יב. בחנוכה.. צדקנו: ראה רמב"ם הל"ה מלכים ספ"א, ושם
ג"כ הסדר: וילחם כו' יבנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, עש"ק וחנוכה,
כד כסלו, ה'תשל"ו
ברוקלין, נ.י.

הו"ה אי"א נו"נע עוסק בצ"צ כו'
מו"ה דן שי'

שלום וברכה!
המכתב נתקבל,

בעמדנו בערב שבת קדש וערב חנוכה, הרי הזמ"ג להתבונן בחוכן שני
הענינים דשבת וחנוכה וצירופם והתאחדותם וע"מ ללמוד מזה הוראה בנוגע
למעשה, אשר המעשה הוא העיקר,
הוראה לימים אלה ולכל השנה כולה, ובפרט שזכירת יום השבת צ"ל בכל יום,
ומעין זה אמחז"ל בנרות חנוכה "שהם לעולם כו' וכן ברכת כהנים כו' נוהגת
לעולם" - והרי ברכת כהנים ענינה ופעולתה שכל השנה כולה: יברכן הוי"ג גו'
וישם לך שלום.

מובן ג"כ שהצירוף והאיחוד מודגש ביותר באותם הענינים שהם נמצאים הן
בשבת והן בחנוכה, ולכן גם ההוראות הנ"ל מודגשות ביותר בהם,
וענין כזה ה"ה - נר מצוה דשבת ונר מצוה דחנוכה,
ובזה שלשה דברים והוראות: כל אחד מהם בפ"ע, והשלישי - צירופם ואיחודם.
כמו בכל עניני התורה ומצותי' - כמה פרטים ופנים והוראות בנרות הללו,
ומהם:

נר שבת ענינו - שלום בית (שלא יכשל בעץ או באבן), נר חנוכה - להראות
ולגלות הנס, צירופם - שלום ביתו (ע"י נר שבת) קודם ועדיף מנר חנוכה.
ומההוראות בזה בעבודת האדם לקונו מדי יום ביומו:

שלא יכשל, חלק העבודה בסור מרע - הוא ע"י שמאיר ביתו (חיו) בנר מצוה
אלקינו מלך העולם, קבלת עול מלכותו, ולא שסומך על שכלו והבנתו, נר שבת,
ש"ביתו" מואר (ובקביעות הוא בנפשו) באמונת חידוש העולם, שהוא חבל המושכת כל
יסודי הדת, ובמילא מובן שהוא מחדשו מאין ליש בכל יום תמיד,

להראות ולגלות הנס - שמצאו פך אחד של שמן טהור ולא הי' בו אלא כדי להדליק
יום אחד ונתנוהו במנורת המקדש והדליקו ממנו שמונה ימים עד שהשיגו שמן טהור,
חלק העבודה בעשה טוב - קיום מצוה בדבר טהור ומותר ומדליק ומאיר והולך -
למעלה מהגבלות הטבע, ועשייתו באופן דחנוכה בית-מקדש (פנימית לב כל אחד ואחת
מבנ"י, גוי קדוש) מחדש - ועד שישג עוד דבר שידליקו ויאירו כו'.

וזה כל האדם: את האלקים ירא (מצות לא תעשה - סור מרע) ואת מצותיו שמור
(מצות עשה - עשה טוב).

וכאשר שתי פעולות לפניו - שלום ביתו שלא יכשל קודם, וכסדר הכתוב: סור
מרע ועשה טוב.

וכמו שהי' ג"כ בימים ההם בזמן הזה, בימי מתתיהו ובניו שפינו את היכלך
וטהרו את מקדשך ו(אח"כ) הדליקו נרות בחצרות קדשך.
ויה"ר שיעשה כאו"א, בתוככי כבנ"י, בכהנ"ל ובאופן דמוסיף והולך ואור
מיום ליום,
ויפעול אלקים ישועות בקרב הארץ,

המכתבים מאז והפ"נ נתקבלו,

ב

ידחו כליל את חושך הגלות, ובמהרה בימינו ממש יקוים היעוד קץ שם לחושך, קומי אורי כי בא אורך וכבוד הוי' עליך זרח, בגאולה האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

בברכה שהשי"ת ימלא ימי הריגה כשורה ובנקל ותלד זח"ק בעונה ובזמנה כשורה ובקל
זאת חנוכה: דא ד"ה ברוך שעשה נסים סוס"ד (אוה"ת בראשית ח"ה). יו"ט הס: מגלת תענית פ"ט. וראה כל בו הובא בבאה"ט או"ח סתרפ"ג. עד. שלאחריו: ראה לקו"ת ברכה צח, ב. דאזלינן מינייהו: באים לדרגת מהלכים (ראה אוה"ת להצ"צ בראשית כד, ב. וראה חו"א ס"פ וישב. ובאוה"ת שם). עיקר. הנרות: ראה תור"ת הרואה סוכה (מו, סע"א). מגן אברהם ריש סימן תרע"ו ובנו"כ שם. צפנת פענח (להגאון מרגאצוב) על הרמב"ם הלכות חנוכה פ"ג ה"ג. כי. אור: משלי ו, כג. סוטה כא, א. מצות שבנרות: דמקדש, שבת (ודהבדלה), דכבוד ביהכנ"ס וכיו"ב. שבהם מודגשת: שלכן אמחז"ל שדוקא ע"י מצות נר שבת וחנוכה הוי תו"א ע"י בנים ת"ח וכו' (שבת כג, ב. וראה גס זח"א מח, ב). להאיר. המזיקים: סוטה שם. פרסומי ניסא דוקא: שבת שם. וברמב"ם סוף הל' חנוכה: ומצות נ"ח מצוה חביבה היא עד מאוד וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס כו'. *שאינן. הנס: להעיר דאפילו לצורך ציבור אין מתריעים על מעשה נסים (ירוש' תענית פ"ג, ה"ב). וראה זח"א רל, ב. ובניצוצי זוהר שם. וברכך. בטל: דברים טו, יח. ספרי שם. ורק. התורה: ראה סידור ד"ה מזמור לתודה (מד, ב). הוראת התורה: הסעס ע"ז ראה קונטרס ומעין מכ"ג. שתי. מחסי: תהלים עג, כח. וסיומו לספר כל מלאכותיך - מעשין הנוראים והנפלאים (מצו"ד). ובראב"ע שם: אז ידע דעת עליון כו'. יבטח. מבטחו: ירמ' יז, ז. וראה כתר ש"ס ד"ה ובטח בה' (ט"ז רל - בהוצאת קהת). בארוכה בשער הבטחון בס' חוה"ל. ועל. מבחוץ: שבת כא, ב. הנרות הללן. ידחו כלל: להעיר מלקו"א להה"מ ד"ה דרך שלשת ימים (סקע"ס - בהוצאת קהת): בכל מצוה נעלם בה הכל כו'. מבחוץ: ועד דכליא ריגלא דתרמודאי שגם המורדים יבואו לכלות הנפש (סד"ה מצותה משתשקע, תר"ל). שאינן בטלין לעולם: רמב"ן ר"פ בהעלותך. ובלשון הידוע: שיחת כז, כסלו חש"ו (הוספה מקונ' ד"ה ברוך שעשה נסים, ברוקלין, חשי"א). קץ שם לחושך: איוב כח, ג. אוה"ת ר"פ מקץ ו"ש"נ. קומי. זרח: ירמ' ס, א. משיח צדקנו: שהוא משמונה נסיכי אדם (יט"כ ה, ד. סוכה נב, ב) ואז הכינור של ח' נימין (ערכין יג, ב), ועד"ז - ח' ימי חנוכה (תו"א מקץ לג, ד). - עוד שייכות דחנוכה וסמונה ראה ליקוטי לוי"צ אגרות ע" שפ.

(* איש ואשה: להעיר מפרש"י שבת (כג, א ד"ה היו): וע"י אשה נעשה הנס (דנצחון המלחמה). ובפע"ח סוף ש' חנוכה: גאולת יון ע"י בת מתתיהו.

נ.ב. ז"ע נתקבל המכ' מיום ב' טבת, במענה לשאלתה - עד לאחרי הלידה בשטמו"צ - לא תועסק בהוראה בבית ספר. הפ"נ שבמכ' יקראו בעה רצון על הציון הק'.

סימן ב' קווים ליד ה"נ.ב."

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, י"א ניסן ה'תשל"ז
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה דן שי'

שלום וברכה!

מכ' נתקבל.

ולקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא
עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע
ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות
מדאגות בגשם ומדאגות ברוח - מכל דבר המעכב
עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה
כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו
תורת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל
היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בברכת החג

ת"ח על הברכות. וכבר מלתי' אמורה בתוה"ק:
ואברכה (ה' מקור הברכות) מברכיך, בברכתו של
הקב"ה שחוספתו מרובה על העיקר.

מכ' נתקבלו.

בברכת החג ולבשו"ט חתי"ק

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, יום ג' פ' הקרה נא לפני היום,
כ"ף מ"ח, ה'תשמ"ב
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה דן שי'

שלום וברכה!

המכתבים בעתם נתקבלו, ואזכיר, בל"נ, עה"צ.

ובעמדנו ביום שלישי בשבוע, יום שהוכפל בו כי טוב, ובלשון חז"ל
כל יומא ויומא עביד עבדת', כולל ג"כ שמעורר את האדם ומעודדו בתכלית
בריאתו בכלל, שהוא לשמש את קונו ובפרט - בתוכן המיוחד של יום זה, ובענינו
- טוב לשמים וטוב לבריות, במצות שבין אדם למקום ושבין אדם לחברו גם יחד.
תוקף מיוחד לכל זה בשנה זו, אשר ראש השנה שלה (ובמילא - גם שמע"צ) חל
ביום השלישי בשבוע

וכן גם יום הי"ט בכסלו, בלשון רבותינו נשיאינו, ראש השנה לתורת החסידות
ולדרכי' חל ביום השלישי,

ומגלגלין זכות (לאטר המכ' וכו') ליום השלישי שהוא גם יום זכאי בחודש -
עשרים בחודש מרחשון, יום הולדת (שמזלו גובר) של כ"ק אדמו"ר נ"ע.

ויה"ר שיעשה כל אחד ואחת בכל האמור ובאופן דמוסיף והולך,

יעשה בכל האמור בהקדמת תפלה, בלשון תורתנו (בהשיעור יומי בחומש): הקרה
נא לפני היום, ותתקבל התפלה ותתקיים שיזמין השם "לפניו", בטוב נראה ונגלה
כל המצטרך לו בכלל, ובפרט - כל הדברים והאפשרויות הדרושים למילוי כל האמור
לעיל מהתחלה ועד הגמר, היום חיקף, וכבהמשך הכתובים: עוד סרס כילה לדבר,

יעשה בפרט בהענין שהזמן גרמא - בההשתדלות נפשית ואינה פוסקת שכאו"א
מאחבנ"י שליט"א, יכלל עצמו בכלל ישראל ובאופן אמתי ונצחי,

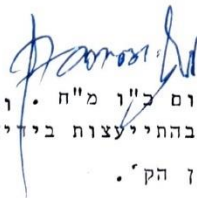
ע"י קניית אות באחת הס"ת הנכתבים עתה בכו"כ חוגים ומקומות,

ועי"ז ידגיש עוד יותר אשר כולנו כאחד נצבים לפני השם אלקינו מראשית
שבטיכם ועד חוטב עצץ ושואב מימך לעבור בבריתו, תורתו תורת אמת ותורה נצחית,

ויה"ר אשר ע"י היותנו כולנו כאחד יברכנו אבינו באור פניו,

אשר לכל בנ"י יהי' אור במושבותם, אור וטוב בכל המצטרך בגשם וברוח גם
יחד,

ובקרוב ממט יקויים היעוד: יאר השם אלקי הצבאות פניו אלינו ונושעה,
בגאולה האמתית והשלימה והנצחית שאין אחרי' גלות, ע"י משיח צדקנו.

בברכה

נ.ב. נתעכב המשלוח ובנתיים נתקבל המכ' מיום כ"ו מ"ח. ולשאלתו באיזה מקומות
ובאיזה היקף להמשיך (ולהוסיף) בבני' - בהתייעצות בידידים מבינים.
הפ"נ שבמכ' יקרא) בעת רצון על הציון הק'.

הפ"נ שבמכ' יקראו בעת רצון

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איספערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

בי"ה, יום שלישי פי אלה פקודי,
אדרי"ח אדר שני, ה'תשמ"ו.
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נז"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה' דן שי'

שלום וברכה

מכי נתקבל!

והזמן גרמא לאישור ותי"ח

יום זכאי בכמה ענינים, ומהם -

יום שלישי שהוכפל בו כי טוב, טוב לשמים וטוב לבריות

אלה פקודי - המרמז שרק עניני משכן (-ע"ש ושכנתי, אלקות, תומ"צ) שבהם מדובר -
בנין האדם עומד ומראים עליו תמיד, כי הם קיימים לעולם,

אדרי"ח אדר שני - המדגיש התאחדות אדר ראשון ושני, אשר חודש אחד הם

חודש אדר - שכל החודש נהפך לשמחה וליו"ט

וליהודים הייתה אורה ושמחה וששון ויקר,

ועיי אשר הימים האלה נזכרים (בזכרון המביא לידי מעשה -) ונעשים, מעשים בחיזוק
והפצת אורה זו תורה ויקר אלה (תפלין - המרמזים, והוקשו להם כל) המצות -

ובאופן דמוסיף והולך ואור ומתוך שמחה -

מקדימים - בלי חז"ל - "מסמך גאולה לגאולה", מגאולת פורים שגם לאחריו היו עדיין
בגלות להגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו -

שיבנה ביהמ"ק במקומו, הבא בהמשך למקדש המדבר, משכן העדות אשר פוקד ע"פ משה,

ויקבץ נדחי ישראל וכל יושבי עלי ונקיים אז כל המצוות, כל מצוה ומצוה וכל
הדינים הנכללים, כמצות רצונך.

בברכה

מכתב להנהלת גן ישראל מלבורן

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
L. bavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, כ"ח שבט, ה'תשל"ו
ברוקלין, נ.י.

הנהלת גן ישראל
מלבורן

ה' עליהם יחיו

והמכ

מאשר אני קבלת הפ"נ, והשי"ת ימלא משאלות לבבם לסובה ולברכה.

וכיון שההנהגה בחיי היום-יום מתאים לרצונו של השי"ת זהו הצנור
והכלי לקבלת ברכות ה', הרי מובן שכל הוספה בעניני תורה ומצותי' מוסיפה
בברכותיו בכל המצטרף, אף על פי שציוויי ה' מוכרח לקיימם מצד עצמם גם
שלא על מנת לקבל פרס.

ובענין שהזמן גרמא, בקשר ליו"ד שבט, יום ההילולא של כ"ק מו"ח
אדמו"ר, שעל ציון שלו יזכירוהו בחפלה, בודאי שעל כאו"א מאהנו להתבונן
איך שבעל ההילולא הקדיש ימי חייו להחזקת והפצת התורה והיהדות, בלי פשרות,
ובמסירת נפש ממש. ומעשה עיקר, שהתבוננות תביא להוספה בהתאמצות כאו"א
ללכת בדרכיו, ובפרט שבעל ההילולא עומד לימינם של כל ההולכים באורחותיו
וממשיכים בפעולותיו, וברכתו מלווה אותם להצליח בזה וגם בעניניהם הפרטיים,
בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה ולבשורת טובות
בכל האמור

נ.ב. ז"ע נחקבל המכ" דו"ח ממוס"ב אד"ר והמצו"ב, ות"ח.

מענות קודש

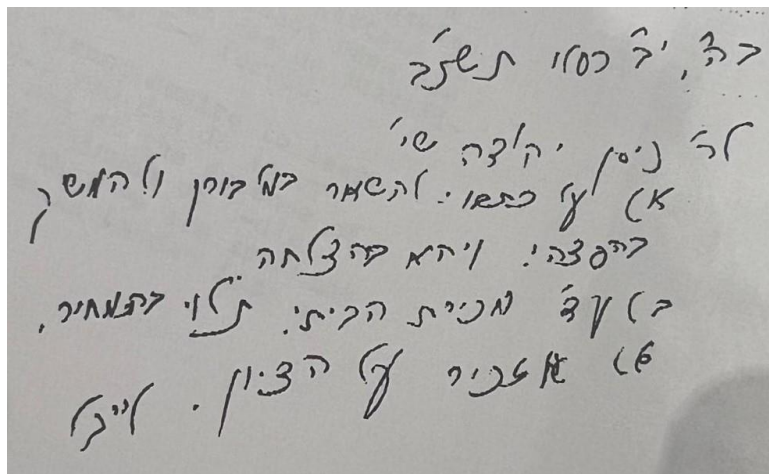
א

[כ"ה אלול, תשל"א]

מענה להתי' דן וואלף על מכתבו בו שאל האם יתחיל להניח תפלין דרבינו תם (מהעתקה):

על שאלתו "If I Should" – כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק תיבת "If", וסימן בחץ ובקו את התיבות "I Should".

ב

[י"ב כסלו, תשנ"ב]

מענה לר' ניסן יהודה ליב וואלף (מהעתקת המזכיר):

[1] במכתבו ציין את דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א אליו פעם ביחידות, שעליהם להשאר במלבורן עד ביאת המשיח. ושאל – בהמשך לדברי כ"ק אדמו"ר שליט"א לאחרונה, שמשיח כבר נמצא כאן, אלא שנדרש שיהי' בגלוי – האם עכשיו יכולים לעלות לארץ הקודש, או שעליהם להשאר במלבורן ולהמשיך בהפצה.

על התיבות "להשאר במלבורן ולהמשיך בהפצה", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

ויהא בהצלחה.

[2] במכתבו שאל ע"ד מכירת ביתו הנוכחי.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

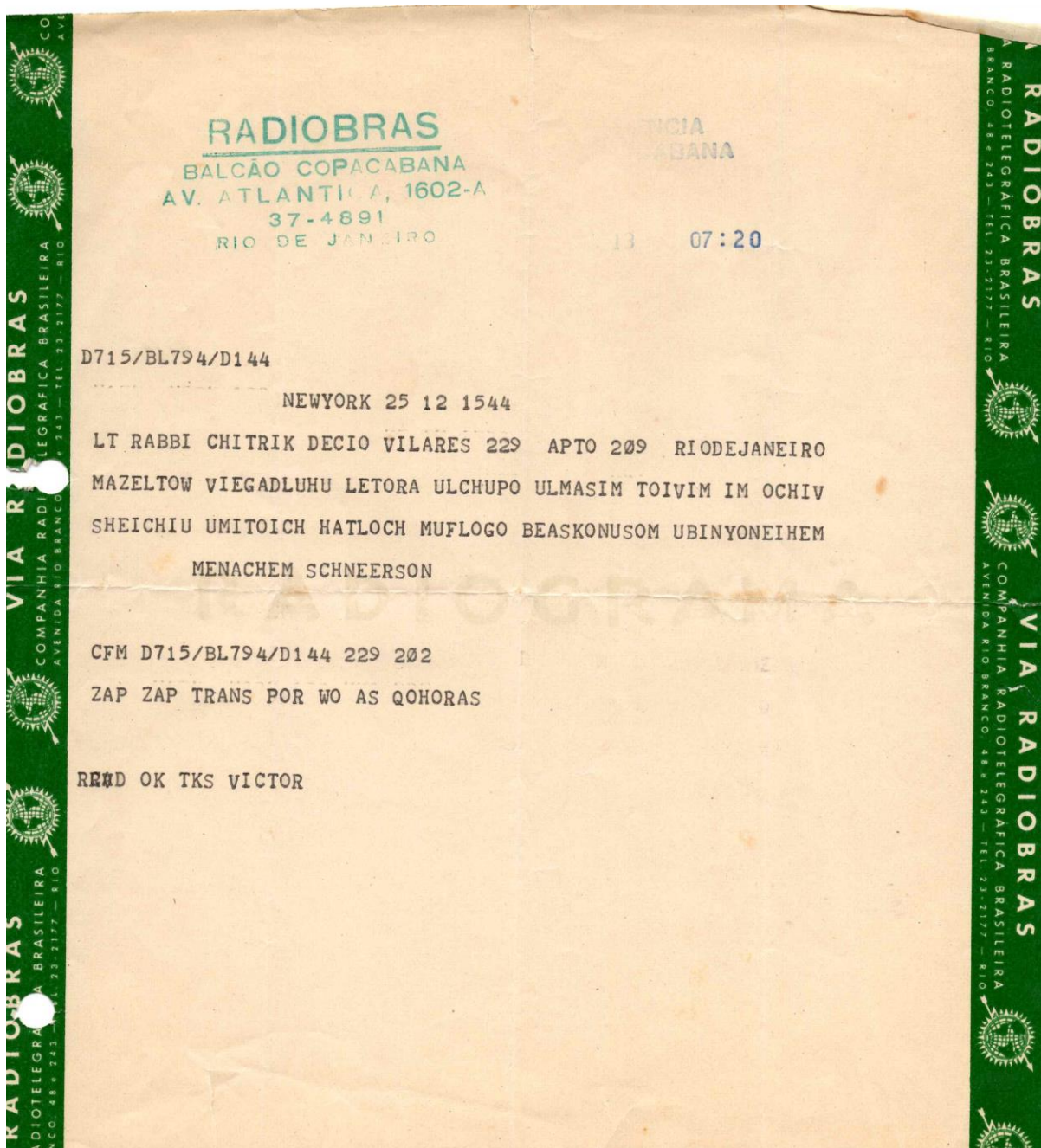
תלוי בהמחיר.

[3] על כללות המכתב, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

אזכיר על הציון.

(ב) משפחת חִיטְרִיק

מברק ללידת סב החתן ר' אהרן חִיטְרִיק

הרב חִיטְרִיק

מזל טוב ויגדלוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים עם אחיו שיחיו ומתוך הצלחה מופלגה בעסקנותם ובעניניהם

/מקום החתימה/

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

בי"ה כ"ח סיון תשי"ז
ברוקלין

הנהלת צעירי אגודת חב"ד
סניף ריא-בראזיל,
ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!
בנועם קבלתי הפרטי-כל מיום השני לפרשת זאה חקת התורה,
מבשר טוב פספס סניף צעירי אגודת חב"ד במדינתם,

ויהי רצון שיהי' בשעה טובה ומוצלחת, ודוקא מתאים להוראת
רבונתנו הק' וצוקלהייה נבגים זי"ע אשר מהעיקרים בזה הוא, שמכל דבר
צ"ל בכך, וגם בהנוגע ללימוד תורת החסידות בהשכלה עמוקה נאמרה דרישה
זו. ולא עוד אלא שהוסיפו בזה, אשר הבכר הוא ההוכחה על טיב הלימוד-
ועאכ"כ בהנוגע לאסיפות, החלטות וכו' וכו'. ואין להאריך בדבר הפשוט,
אבל פשוט ג"כ, אשר רק ברצונם רצונו הרב, כי היכולת ניתנה במילואה-
שהרי נמצאים אנו בעקבהא דמשיחא ממשי, אשר עומד אחר כתלנו ומצפה
להבירור והפכים קטנים, שאז יתגלה ויגאלנו בגאולה האמיתית והשלמה,
ויוליכנו קוממיות לארצנו, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

בברכת ה' וזיווה
מנחם מענדל שניאורסאהן

ב"ה, כ"ח סיון תשי"ז
ברוקלין

הנהלת צעירי אגודת חב"ד
סניף ריא-בראזיל,
ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הפרטי-כל מיום השני לפרשת זאת חוקת התורה, מבשר טוב מיסוד סניף צעירי
אגודת חב"ד במדינתם,

ויהי רצון שיהי' בשעה טובת ומוצלחת, ודוקא מתאים להוראות רבותינו הק' זצוקללה"ה נבג"מ
זי"ע אשר מהעיקרים בזה הוא, שמכל דבר צ"ל בכך, וגם בהנוגע ללימוד תורת החסידות בהשכלה
עמוקה נאמרה דרישה זו. ולא עוד אלא שהוסיפו בזה, אשר הבין הוא ההוכחה על טיב הלימוד -
ועאכו"כ בהנוגע לאסיפות, החלטות וכו' וכו'. ואין להאריך בדבר הפשוט, אבל פשוט ג"כ, אשר רק
ברצונם **תלוי** הדבר, כי היכולת ניתנה במילואה - שהרי נמצאים אנו בעקבתא דמשיחא ממש, אשר
עומד אחר כתלנו ומצפה להבירור דהפחים קטנים, שאז יתגלה ויגאלנו בגאולה האמיתית והשלימה,
ויוליכנו קוממיות לארצנו, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

בברכת הצלחה ולבשו"ט חתי"ק

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, י"א מנ"א ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח וו"ח אי"א נוי"ב עוסק בצ"צ
מו"ה צבי שי'

שלום וברכה:

במענה על מכתבו מכ"ג תמוז, בו כותב על דבר שתי האפשריות
לשכירת מקום בשביל החדר,

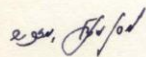
מובן אשר שכירת מקום בהעלם שם ועל ידי זה יהי' תמיד
מורא של לחץ וכו' אינה כדאית כלל.

בענין שם המוסד, צ"ע אם כדאי לקבוע תיכף שזה יבנה עליו
חותם מסויים, שהצד החיובי שבזה שאלה הזרים לרוח חותם זה יראו
תיכף שאין להם יד בו, וגם צד שלילי שזה עלול למנוע השתתפות של
אנשים כאלה שאין רוצים שבגלוי יאמרו עליהם שהם שייכים למסגרת
זו. ובהתאם לזה, היינו איזה מהשעמים מכריע עכשו בסביבתו, יחליטו.
ואם יחליטו לקרות לו שם ובשוחים יהיו שהמוסד יהי' בר קיימא
ויתנהל כדבעי, יש לקראו בשם אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש ולהכניסו
לרשת זו.

במה שכותב שברצונו לקרב גם אנשים כאלה שיש לחשוש להשפעתם
באם יחוו דיעה בהנהלת המוסד, הנה ההבטחה (באוארעניש) בזה
פשוטה-על ידי זה שמנצלים עזרתם באופן שלא תהי' להם השפעה רוחנית
בהנהלת המוסד.

בברכה

בשם

אבל גם צד שלילי שזה עלול למנוע השתתפות של אנשים

בזה פשוטה - על ידי

ח'טריק=ריא

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

בי"ה, כ' אלול תשי"ז
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה' צבי שי'

שלום וברכה!

לאחרי שוב הפסק ארוך נתקבל מכתבו, בו כותב אודות שכירות
המקום בשביל החדר וכו' ובעיקר בהנוגע להקסיד של [REDACTED] שליט"א
ואין שזה מופרך וכו'.

ולאחרי בקשת סליחתו, כנראה שמתחיל בהנהגה הירועה שער
לרגע האחרונה אין שמים לב לתוצאות האפשריות, ובפרט כשיודעים שיכולים
לנצל השפעתו של מי שהוא, ובמילא העניינים מוזנחים, וכשאברה כל חקוה,
אזי באים בקול צעקה-הצלה, שהמצב מסוכן הוא וכו' - בה בשעה שבהתעסקות
מסודרת ובמסגרת ביסוס המוסד ופתוחו מחאים לרצון רבותינו נשיאנו הק'
האמיתי-ה' העובדים במוסד-מסורים להמוסד והתפתחותו, ולא יחש/שלושים רק
לנצל אותם וכו'. ובמילא לא הי' אף קסיד לעזיבת המוסד, ועוד יותר שגם
הם היו עובדים בהמוסד לא רק בעת הלימוד, אלא כפירוש כ"ק מו"ח אדמו"ר
פ"ש. העוסק בחורם, כדוגמת מוחר, שאף כשסוגר החנות בכ"ז לבו ומוחו שם.
וכמו שבטח נודע גם לו ממצבנפש כזה,

והנה מובן שאין כוונתי לצעוק על העבר (והלואי אהי' מצליח
בצעקה על העתיד עכ"פ) כ"א לזרז, שבאם באמת רצונם לעשות מה, שיהי' מקום
מחאים לחינוך פילידים שיחיו במקום זה מקומם עתה, מוכרח שישנו יחסם
להמוסד, ולא יביטו עליו, שכל אלו הנמצאים בו, מחויבים למסור נפשם לקיומו
שהרי זוהי הנקודה דהפצת המעיינות, והם יוכלו לצאת ידי חובתם במס"נ של
אחרים, ובזמנים הפנוים יעשו ג"כ לטובת המוסד, וכאשר תשתנה מעיקרא נקודה
זו לטובה, בודאי יראו כמה אפשריות לפתוח המוסד והגדלתו הן בכמות והן
באיכות, ושיהי' מוסד חבדיי ולא רק בחקוה ובעתיד, אלא גם בהנהגה ובפועל,
והיאומן כי יסופר, אשר לאחרי כל ההשתדלות [REDACTED] שי' יסע לשם, הנה
רוב זמנו נוסר הוא כרמים סתם, וכמבואר במ"א בלשון כרמים שהפורה מעידה
שכרמים הם, ובכ"ז אין זה כרמי שלי, ודוקא אותו לא נמרחי, ופירוש גם החילוק
בדין הנגלה, אשר מצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים אין שזה לדבר אחד מד"ח,
משא"כ כשא"א לעשותה על ידי אחרים-לה"ך (ע"ן מו"ק ט' סע"א).

זה כ"פ שחוזר הנני ומשדל הנני, אשר מו"ס יתחיל לעבוד
עבודתו, ולמרות שער עתה לא הצלחתי כלל בזה, הנני מנסה עוה"פ ועוה"ס.
ויהי' שאתבשר שאין הדברים בטלים ופעלו פעולתם.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט

בשם פ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכ"ר

ב"ה, כ' אלול תשי"ז
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה' צבי שי

שלום וברכה!

לאחרי שוב הפסק ארוך נתקבל מכתבו, בו כותב אודות שכירות המקום בשביל החדר וכו' ובעיקר בהנוגע להקס"ד של [...] שליט"א ואיך שזה מופרך וכו'.

ולאחר בקשת סליחתו, כנראה שמתחיל בהנהגה הידועה שעד לרגע האחרונה אין שמים לב לתוצאות האפשריות, ובפרט כשיודעים שיכולים לנצל השפעתו של מי שהוא, ובמילא העניינים מוזנחים, וכשאבדה כל תקוה, אזי באים בקות צעקת-הצלה, שהמצב מסוכן הוא וכו' - בה בשעה שבתעסקות מסודה ובמטרת **ביסוס** המוסד ופיתוחו מתאים לרצון רבותינו נשיאינו הק' האמיתי - היו **גם** העובדים במוסד - מסורים להמוסד והתפתחותו, ולא **יחס כשרואים** שרוצים **רק** לנצל אותם וכו'. ובמילא לא הי' אף קס"ד לעזיבת המוסד, ועוד יותר שגם הם היו עובדים בהמוסד לא רק בעת הלימוד, אלא כפירוש כ"ק מו"ח אדמו"ר **לשון** העוסק בתורה, כדוגמת סוחר, שאף כשסוגר החנות בכ"ז לבו ומוחו שם. וכמו שבטח נודע גם לו ממצב נפש כזה,

והנה מובן שאין כוונתי לצעוק על העבר (והלואי הי' מצליח בצעקה על העתיד עכ"פ), כ"א לזרז, שבאם **באמת** רצונם לעשות מה, שיחיי מקום מתאים לחינוך ילדיהם שיחיו במקום זה מקומם עתה, **מוכרח** שישנו יחסם להמוסד. ולא יביטו עליו, שכל אלו הנמצאים בו, מחויבים למסור נפשם לקיומו שהרי זוהי הנקודה דהפצת המעיינות, והם יוכלו לצאת ידי חובתם במס"נ של אחרים, ובזמנים הפנוים יעשו ג"כ לטובת המוסד, וכאשר תשתנה מעיקרא נקודה זו לטובה, בודאי יראו כמה אפשריות לפיתוח המוסד והגדלתו הן בכמות והן באיכות, ושיחיי מוסד חבד"י ולא רק בתקוה ובעתיד, אלא גם בהווה ובפועל, והיאומן כי יסופר, לאחר כל ההשתדלות [...] שי יסע לשם, הנה **רוב** זמנו נוטר הוא כרמים סתם! [וכמבואר במ"א בלשון כרמים שהתורה מעידה שכרמים הם, ובכ"ז] אין זה כרמי שלי. ודוקא אותו **לא** נטרתי. וכידוע גם החילוק בדין הנגלה, אשר מצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים אין שוה לדבר אחד מד"ת, משא"כ כשא"א לעשותה על ידי אחרים - **להיפך** (עיין מו"ק ט' סע"א).

זה כ"פ שחוזר הנני ומשתדל הנני, אשר סו"ס יתחיל לעבוד עבודתו, ולמרות שעד עתה לא הצלחתי כלל בזה, הנני מנסה עוה"פ ועוה"פ. ויה"ר שאתבשר שאין הדברים בטלים ופעלו פעולתם.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

(ג) משפחת גורעוויטש

מכתבים לדו"ז של החתן ר' שמואל גורעוויטש

גרועות = מעל גרן

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ח. כ"ח. טבת תשי"ז
ברוקלין

האברך שמואל ש"ס

שלום וברכה !

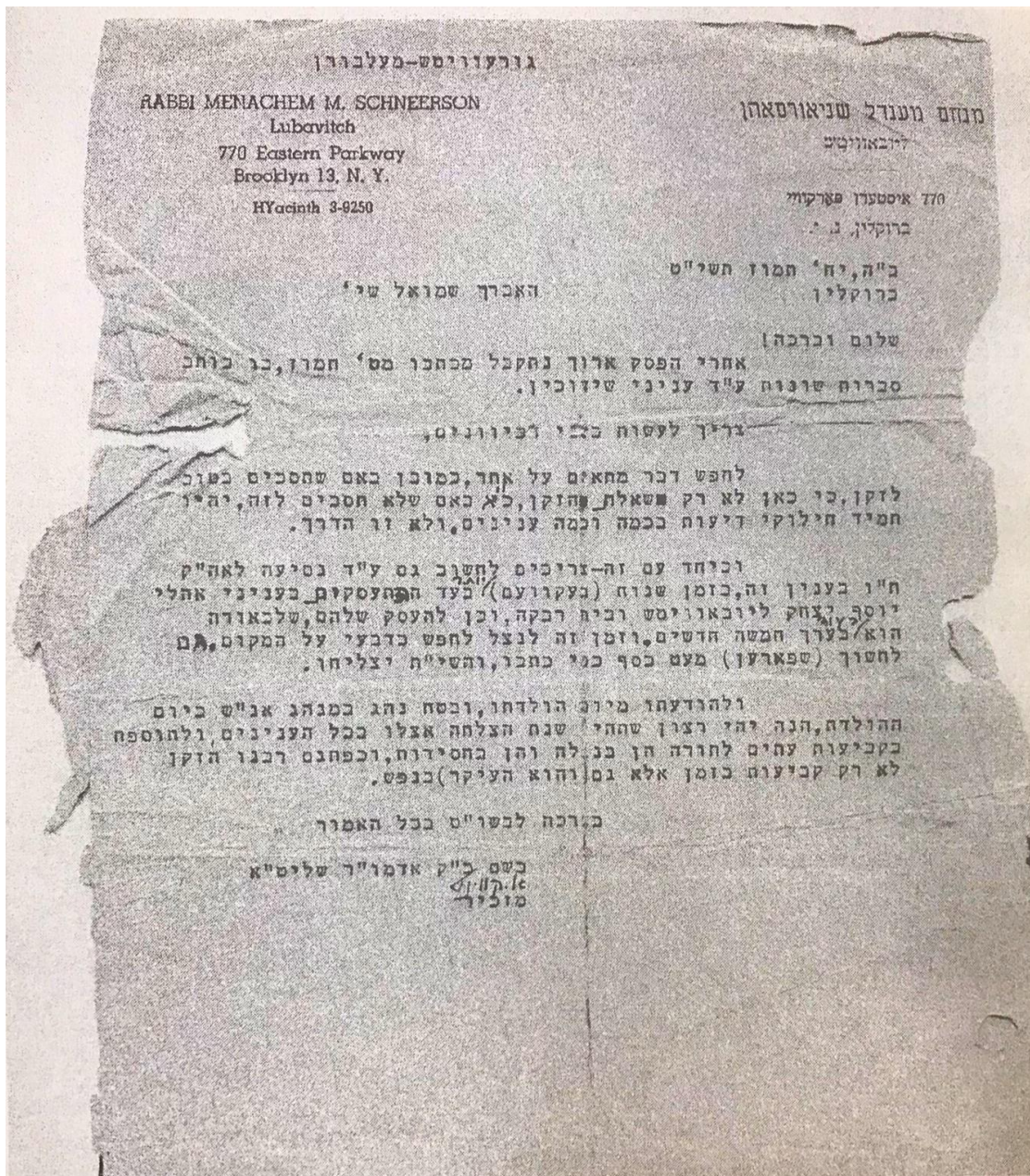
נאך א לאנגען און גרויסען איבערריס, איז אנגעקומען דין
בריי פון יום שבת, און איך בין געווען צופרידען צו לייענען אין עס
אז אין קעמס איז אלץ בסדר. און איך האָף אז בערלינגער ~~וועט~~ וועט מען
באזערענען אז מען וואָלט שטיין אין פארבינדונג ~~אין~~ נאָכן פארלאזען
דעם קעמס, אויף א פאסענדען אופן, וואָס דורך דעם וועט מען אריינגעבען
אין זיין חיות אין אידישקייט, חורה ופסות. און איך האָף אז זייניגסטען
א טייל פון זיי וועלען פארבליבען לערנען אין די מוסדות חב"ד בכחם חס',
דורך דער השפעה פון זייער זיין אין קעמס.

וגדול זכות כל חסדעסקים בזה למילוי משאלות לבכם לטובה, ובזה גם ענין אחותו שתלימא אודותה כותב, כאן/.

המחכה לבשז"ט בכל האסור

בריק פון י"ט **טבת**, . . אז בעצייטענס . . אין פארבינדונג **מיט זיי** . . אין אידישקייט, תורה ומצותי'. און . .
א טייל פון זיי - וועלען . . במחנם הט',

וגדול זכות כל המתעסקים בזה למילוי משאלות לבבם לטובה, ובזה גם ענין אחותו שתליט"א אודותה כותב, **כמובן**.

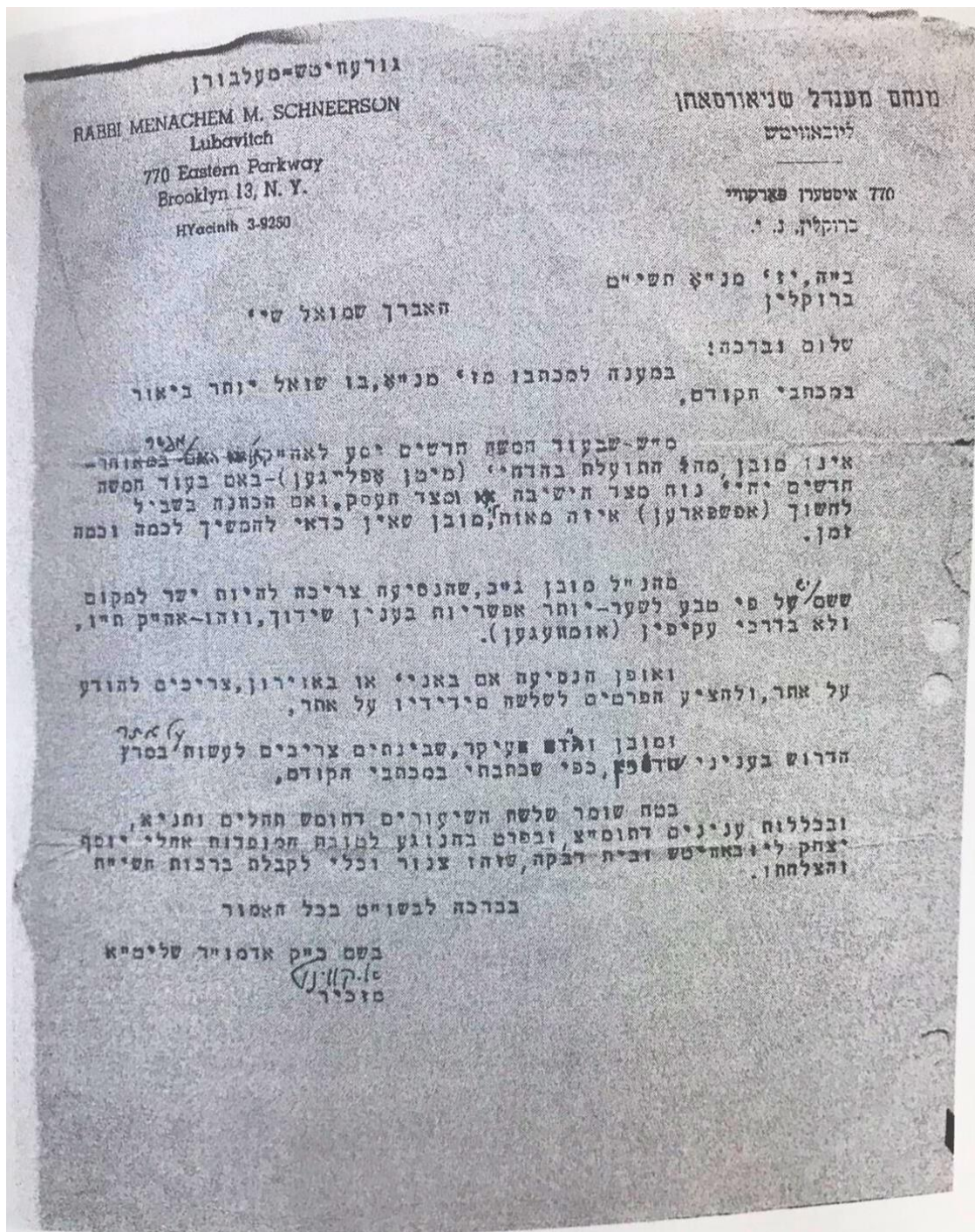

לא רק שאלת הזקן, כ"א

וביחד עם זה - צריכים לחשוב... שנוח (בעקוועם) יותר בעד ההתעסקות... שלכאורה הוא בעוד בערך חמשה חדשים. וזמן לנצל לחפש כדבעי על המקום, גם

בכל הענינים, ולתוספת

א. קווינט

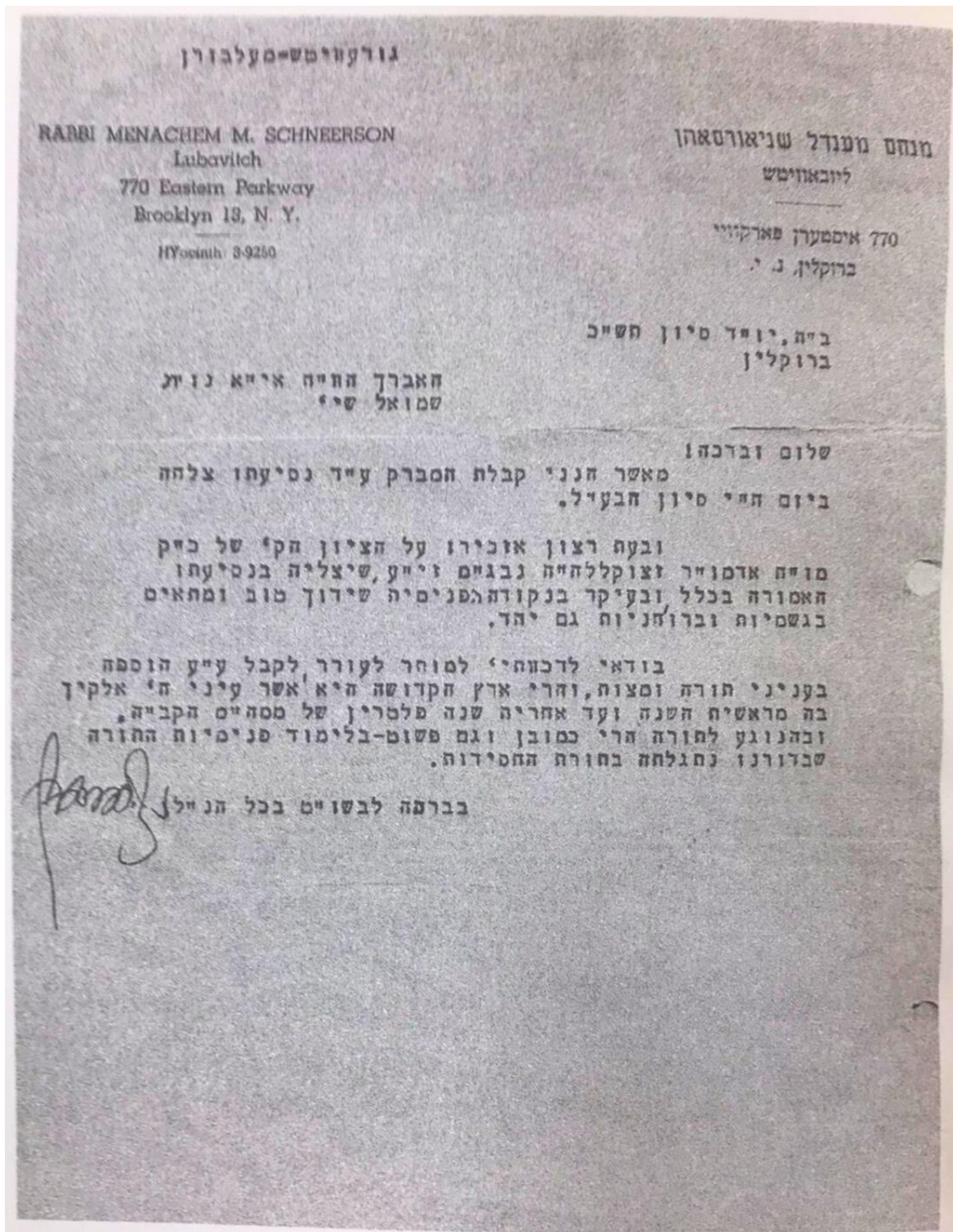

מ"ש - שבעה ימים יסע לאה"קת"ו האם אפשר במאורח - אינו מובן, מהו התועלת בהדחי' (מיטן אפלייגען) - באם . . ומצד העסק. ואם . . איזה מאות לי

למקום ששם יש על פי טבע לשער - יותר אפשריות בענין השידוך, וזהו - אה"ק ת"ו

ומובן וה"ז העיקר שבינתיים צריכים לעשות על אחר במרץ הדרוש בעניני שידוכין,

א. קווינט

זי"ע, שיצליח בנסיעתו האמורה בכלל, ובעיקר בנקודה הפנימית

למותר לעורר, לקבל. . כמובן וגם פשוט - בלימוד פנימיות התורה

מוכירות
כ"ק אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן
ליו באוויטש

SECRETARIAT of RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
the Lubavitcher Rabbi

770 EASTERN PARKWAY, BROOKLYN 13, N. Y.

ב"ה, ט' מ"ח ה'תשל"ו
ברוקליין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוח' שמואל שי' הלוי גורביץ

שלום וברכה!

היום קבלתי מברקו בפליאה שע"ע לא
קבל המענה ששלחתי בזמנו, והנני מעתיק עוה"פ
המענה כמו שהי' סומן על מכתבו מיום ג' חשוון

„אין כל טעם אצלי שליחותם (ובמילא-שובתם
בגו"ר) במקומם עוה-עכ"פ בעתיד הקרוב.
והמתיקו השליחות באגפו למעלה אצא מן
הטבע-ע"י (1) שראו הצלחה
בפועל וכאן"א מהם (ובאם לא היו סבלבים
עצמם במחשבה תמידית שזהו ארעית וכאילו
בעל כרחם-היו מוליחים עוד יותר), (2) אין
ראגת התינסה, בריאות וכו', (3) אין „צרות" אצא"צ
מבעה"ב, תהלה וכו', (4) עבודתם-בסמוק גפשי
ועוד. הקושי היחיד-שלא בטלו כח הבחירה שלהם
וחם מנצלים זה ומגררים את היצת"ר שיבלכל
מנוה"נ שלהם וכו' בדברות- שהם נגד
שכל השקית זמניו הנצחיים.
החלטתם בנוגע לפועל-הלוי בהם."

בברכת כט"ס
בנימין קליין

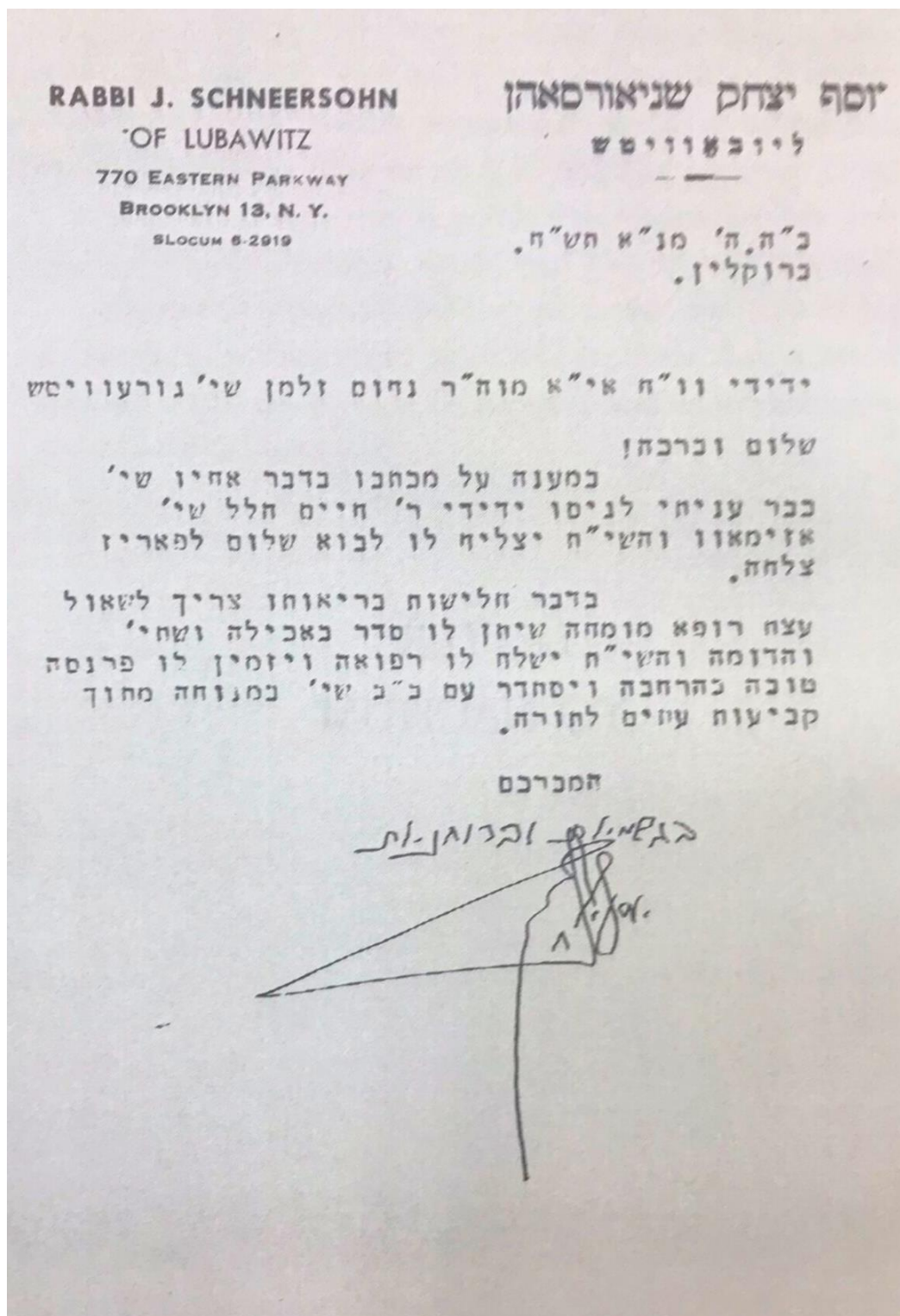
[ג' תשרי, תשל"ו]

מענה לר' שמואל הלוי גורביץ :

אין כל ספק אצלי ששליחותם (ובמילא – טובתם בגו"ר) במקומם עתה – עכ"פ בעתיד הקרוב. והמתיקו השליחות באגפו למעלה מן הטבע – ע"י: (1) שראו הצלחה בפועל וכאו"א מהם (ובאם לא היו מבלבלים עצמם במחשבה תמידית שזהו ארעית וכאילו בעל כרחם – היו מצליחים עוד יותר), (2) אין דאגת הפרנסה, בריאות וכו', (3) אין "צרות" מבעה"ב, הנהלה וכו', (4) עבודתם – בספוק נפשי. ועוד. הקושי היחיד – שלא בטלו כח הבחירה שלהם והם מנצלים זה ומגרים את היצה"ר שיבלבל מנוה"נ שלהם וכו' בהסברות שהם נגד שכל הפשוט ואפילו דנפה"ב.

החלטתם בנוגע לפועל – תלוי' בהם.

מכתבים מאדמו"ר הריי"צ לסב סב החתן ר' נחום זלמן גורעוויטש

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLOCUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

בי"ה, כ"ה תשרי תש"ט.
ברוקלין

ידידי ור"ה אי"א מוה"ר
נחום זלמן שי' גורעוויטש

שלום וברכה!

במענה על כתבו, ת"ל אשר אחיו
בא צלחה לפראג, ויעזרו השי"ת לבוא צלחה
לפאריז ולהיות יחד עם זוגתו תחי' ויחזק
השי"ת את בריאות כולם ויתן לכולם פרנסה
טובה בהרחבה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר. ת. אג-אג

**RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ**

**770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.**

SLOCUM 6-2919

יה יצחק שניאורסאהן

ליו בלוויטש

כ"ה, ר"ה שבט תש"ס.

ידידי ור"ח אי"א מוהר"ר
נחום זלמן שי' גורעוויטש

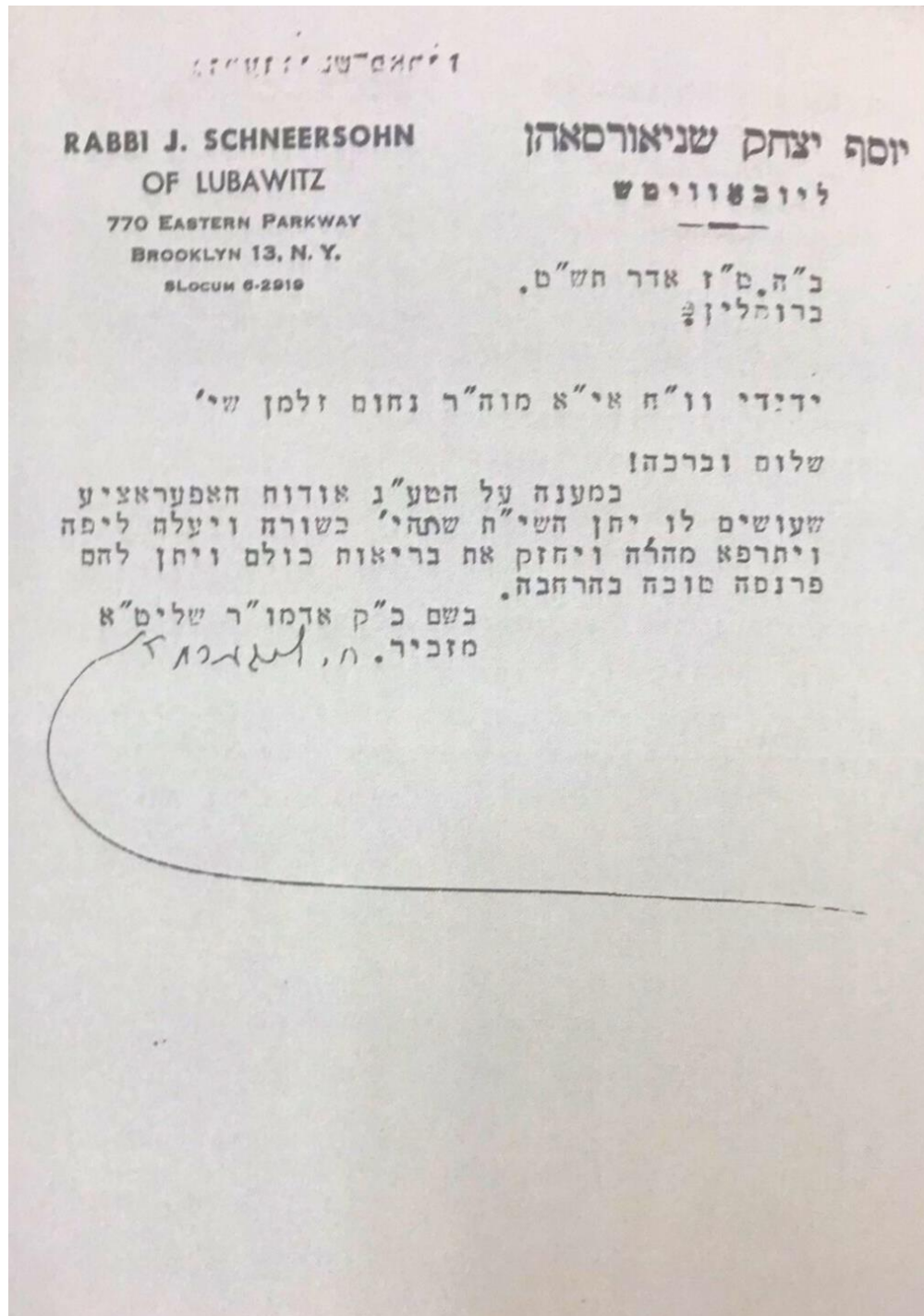
שלום וברכה.

במענה על כתבו, טוב עשה שהחבקר אצל
פראפעסאר מפורסם וישמע לעצתו והוראתו לענות
האפעראציע עתה בפאריז אצל הפראפעסאר הנ"ל
ובהשגחתו, והשי"ת יעזור שתעלה ליפה ויתרפא מהרה
וישלח לו רפואה ויחזק בריאות כ"כ יחיו ויתן
לכולכם נסיעה כשורה והתחדות טובה.

המברכם

ב"ה יצחק שניאורסאהן

י"א
י"א

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
BLOCH 8-2819

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובראוויטש

ב"ה, י"א ניסן תש"ט.

ידידי וו"ח אי"א מוה"ר
נחום זלמן שי' גורעוויטש

שלום וברכה.

במענה על כתבו מב' לחד"ז, ת"ל אשר
האפערציע עלה כשורה בטוב ויזהר לקיים בכל
הענינים כהוראת הרופאים, והשי"ת ישלח לו רפואה
ויחזק בריאות ב"ב יחיו וכשיתחזק היטב כבריאותו
יסדר נסיעתם צלחה.

המברכו

בגאלי-אברהם
י. ש. ש.

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
 770 EASTERN PARKWAY
 BROOKLYN 13, N. Y.
 SLOCUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן

ליובאוויטש

ב"ה, ט"ו אלול תש"ט
 ברוקלין.

ידידי וו"ח אי"א מוה"ר נחום זלמן שי'

שלום וברכה!

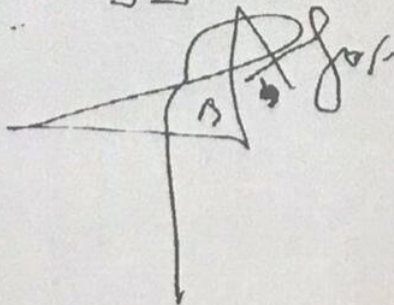
במענה על מכתבו מצ' לחדש זה,
 התענגתי לדעת מהתחלתו להסדר בעניני פרנסה
 ומחשוקתו הרבה מעומקא דליבא שיסדר חינוך ילדים
 כדבעי למהוי, וכמו שהי' אין דער אלטער היים.
 כתיב אכלו רעים שמו ושכרו דודים,
 באכילה ושתי' דתורה ותפלה הכתוב מדבר, מוחין
 חו"ב הם רעים, ומדות חג"ת נהי"ם הם דודים וסדרם
 שמחזיק את מבנה החומר, הנה אוכל תחלה ואחרי כן
 שתי'.

והנה באוכל ישנם כמה מיני אוכל אשר
 סגולתם היא לעורר גירוי לאכילה ואוכלים אותם
 בתחלת הסעודה אשר היא כלולה מדברים אשר הם
 מעיקרי המזון.

המצב הרוחני אשר מצאוהו במקום
 מגורם החדש אמנם גרם בנפשו גירוי גדול ושאיפה
 לענינים רוחניים, וכעת הגיע הזמן אשר יחמסר יחד
 עם חבריו אנ"ש שי' לעבודה בפועל במרץ ובשמחה
 להיטיב את המצב, אשר אמנם זוהי שליחותם אשר
 עבודה ההשגחה העליונה הביאה אותם שמה.
 השי"ת יחזק את בריאותו ובריאות
 ב"ב יחיו ויתן לו פרנסה טובה בהרחבה.

ידידו הדו ש ומברכם בל"א

בשם אלהים וברוך שם כבודו לעולם ועד

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLOCUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

כ"ה, ערב ר"ה חש"י.

ידידי וו"ח אי"א מוהר"ר
נחום זלמן שי' גורעוויטש

שלום וברכה.

לקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל
כל ישראל לסוכה ולברכה, הנני מברך את ידידי
ואת כ"כ יהיו בתוככי כלל אחב"י ובתוך כללות
אנ"ש, ה' עליהם יחיו, בברכת כחיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

הדו"ש ומברכם

בצ"ע וברוחניות

י/א
מ

N. DINAH SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLocum 6-2919

נ אה דינה שניאורסאהן
ליובאוויטש

—●—
ביה, שלהי אלול תש"י
ברוקלין

כבוד ידידנו הנכבד ח"ה אי"א
מוה"ר נחום זלמן ש"י גורעוויטש

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה הבאה עלינו
ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הננו בזה לברך
אוחו ואח ב"ב יחיו בברכה כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומחוקה בגשמים וברוחניות.

הרבנית נחמה דינה שניאורסאהן

הרב מנחם שניאורסאהן
חב"נ.

הרב שמרי' גורארי'
חב"נ.

א. שניאורסאהן

א. שניאורסאהן

אגרות קודש

א

הור"ה א"א נר"נ עזקס צ"צ
מה' חיי' זמטיא שי'

ב"ה.כ"א אד"ש חשי"ז
ברוקליין

שלום וברכה!

מכתבך מתאריך ימים הרשומים משה, נחקבלו במועד
ולפלא אשר מעת מכתבו האחרון א' חרומה איך ממנו **מכתב** מכתבים
(לבר המכתבים שנענה עליהם) **אף** שבודאי כמה **פז** נחתכו
במשך השבועות שבנחתים, קדענצנים, אורות כותב **אז** קדענצנים חדשים
ובודאי ימלא בהדמנות הבאה ובפרטיות הדורות, ויהי"ר שיהי' בטוב
הנראה והנגלה וקצת כמובן גם **אז** הנראות הנכונה שלו ושל ב"ה שיחיו.

ברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

המכתבים שנחקבלו;
מ"ס, ט"ז טבת, מוצש"ק וארא, מוצש"ק בשלח, יג' שבט, כב' שבט
כ"ז שבט, א' חרומה.

ישיבת מנחם מענדל
אגרות קודש
של מנחם מענדל וליבא שיחיו וואלף
לבר המכתבים שנענה עליהם
אף שבודאי כמה פז נחתכו
במשך השבועות שבנחתים, קדענצנים, אורות כותב אז קדענצנים חדשים
ובודאי ימלא בהדמנות הבאה ובפרטיות הדורות, ויהי"ר שיהי' בטוב
הנראה והנגלה וקצת כמובן גם אז הנראות הנכונה שלו ושל ב"ה שיחיו.

ב"ה, כ"א אדר"ש, תשי"ז
ברוקלין

הו"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ
מו"ה חיים זוסיא שי

שלום וברכה!

מכתביו מתארכים הרשומים מטה, נתקבלו במועד. ולפלא אשר מעת מכתבו האחרון א' תרומה
אין ממנו מכתבים (לבד המכתבים שנענה עליהם), אף שבודאי כמה פרטים נתחדשו במשך השבועות
שבינתיים, בהענינים אודותם כותב ובענינים חדשים ובודאי ימלא בהזדמנות הבאה ובפרטיות
הדרושה, ויה"ר שיהי' בטוב הנראה והנגלה, ובזה כמובן גם מבריאות הנכונה שלו ושל ב"ב שיחיו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ. ב.

המכתבים שנתקבלו ;

מיום ט"ז טבת, מוצש"ק וארא, מוצש"ק בשלח, י"ג שבט, כ"ב שבט, כ"ז שבט, א' תרומה.

ז"ע נתקבל מכתבו מי"ז אדר"ש. מובן אשר א"א שיהי' במסגרת חב"ד מוסד חנוך בו תלמי
תערובות נערים ונערות, - אבל מובן ג"כ שגם על למוסדות אלו צריך להשפיע ולעזור להם בהטבת
עניני יר"ש תומ"צ וכיו"ב. וד"ל. כינוס אנ"ש שכותב אודותו - מובן שנכון הוא אבל מוכרח לעבד
תכנית (כללית עכ"פ) מראש, אריינציען אין דעם עוד מפעילי אנ"ש וכו' וכו'. ואז יש לקוות לתוצאות
חשובות וגדולות בעז"ה.

הורחא אלא ברוב כר
מה' צחק שי'
(ורא)

במענה על מכתבו מיום חשון, בו שאל:

והנה מעשים בכל יום שעושים כן גם גדולי ישראל
ומנהיגיו, ועיין ג"כ הלכות דיעות להרמב"ם פרק ד'. ומקרא מלא
דבר הכתוב, כל המלה ב' לא אשים עליך, כי אני ה' רופאך, שגם
זה במלל הרפואות.

והנה גם בהנחיל מעשים בכל יום אשר אנשים יראים
וחרדים להגשים ככה מבלי כל טקפוק, וחרי מותר ליהנות מדברים
האסורים באכילה ומותרים בהנאה.

כבוד נתגזר כזה כאן זה כוונת חרשים, וגם כוונת בחוגי
הכי חרשים, ז.א. שאין כאן שאלה מהחוג לכשרות וכיוצא, אבל מובן
שיש לברר שהי' התרכיב מסעדה טובה בת סמנא.

10/11/2017 ~~11/11/2017~~ 11/11/2017

~~דוד-עזריאל~~ יצחק עזריאל

[illegible]

הווי"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה יצחק שי'

במענה על מכתבו מי"ד חשון (והקודמו), בו שואל:

(א) אם מותר לעסוק בטפול רפואי רק לחולה, או שמותר גם להשתמש באותן הרפואות שהם מונעים ממחלות, זאת אומרת המחסנים את הבריאות שלא יחלה.

והנה מעשים בכל יום שעושים כן גם גדולי ישראל ומנהיגיו, ועיין ג"כ הלכות דיעות להרמב"ם פרק ד'. ומקרא מלא דבר הכתוב, כל המחלה גוי לא אשים עליך, כי אני ה' רופאך, שגם זה בכלל הרפואות.

(ב) אותם הסממנים שמזריקים בתוך הגוף, אם מותר להשתמש בהם, וכנראה ששאלתו בהנוגע לאלו שנעשים מדברים בלתי כשרים.

והנה גם בהנ"ל מעשים בכל יום אשר אנשים יראים וחרדים נוהגים ככה מבלי כל פקפוק, והרי מותר ליהנות מדברים האסורים באכילה ומותרים בהנאים.

(ג) איך לנהוג בהנוגע לתרכיב של סאלק, שמתחילים עתה להזריק לילדים.

כבר נהגו כאן זה כו"כ חדשים, וגם כנ"ל בחוגי הכי חרדים, ז. א. שאין כאן שאלה בהנוגע לכשרות וכיו"ב, אבל מובן שיש לברר שיהי' התרכיב ממעבדה טובה בת סמכא.

בודאי שומר קביעות שיעורי לימוד בנגלה ובחסידות ומוסיף בזה מזמן לזמן וכציווי הידוע מעלין בקדש.

מובן אשר ~~ענין~~ שאלה בפ"ע היא - זריקת עירוי דם, שהורגלו בזה ~~בזמן האחרון~~ והולך ונוהג זה ורווח יותר ויותר. שאין מדקדקים כלל מי הוא נותן הדם. ומסבירא ה"ז ~~צ"ל חמור~~ מטמטם יותר ממש"כ בשו"ע יו"ד ספ"א ס"ז בהגהה. ואפשר הטעם לאי הדקדוק בזה, מפני שאי שלפעמים תכופות יש ~~הז~~ משתמשים בעירוי בחולי שיש בו סכנה ועכ"פ חולה רציני. ועוד שהוא ענין חד פעמי - משא"כ ביו"ד שם. - להעיר: הקזה המוזכרת ~~במה פעמים~~ בש"ס - על ברוב הפעמים המדובר הם בבריא המקיז דם. דיני רפואה - ראה שו"ע יו"ד ס'קנה, שלו.

לימוד פנימיות ~~הזמן~~ התורה בזמננו זה הוא, כמבואר בארוכה במ"א, ~~א~~ בלימוד תורת החסידות. ומהנכון שיתחיל בתניא ח"ג אח"כ שם ח"ב, ואח"כ קונטרס ומעין, דרך מצותיך להצ"צ וכו'. במש"כ מי הוא להשפיע בסביבתו כו' - מפורש הדין בשו"ע אשר אפילו עני בישראל מחויב במצות הצדקה. וכן הוא גם בצדקה רוחנית. תפקידו של כל אחד הוא כדבר משנה נבראתי לשמש את קוני - אופן השימוש מבואר בשו"ע. ועיין שו"ע חלק או"ח סרל"א. ומובן שצ"ל מתאים לכש-ליכנס לכשרונותיו ולסביבתו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג

מזרה-רמת גן

ב"ה ט' טבת תשי"ז
ברוקלין

הרה"ג וו"ח אי"א עוסק בצ"צ
מוה' מרדכי שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"א כסלו, בו כותב
אודות ההוספה בבנין ובודאי הוספה זו תביא גם להוספה
קדענינים שבתוך הבנין, כוונתי להתלמידים הר"מ והר"י הן
בכמות והן באיכות ויה"ר שיהי' בהצלחה ובאופן דמוסיף
והולך אף ששקעה החמה ונמצאים אנו בגלות מר חשך כפול
ומכופל, וכהוראת ימי חנוכה דמוסיף והולך מיום ליום בנר
ואור הבא משמן טהור.

בברכה
נ"ע מנחם מענדל וליבא שיחיו וואלף - וקראתי בחתימת המכ' ע"ד החלטתם - שבודאי זהו דעת השנים,
זהו דעת השנים, ט"ו וט"ז - אף אשר כפי חילוק השנים קצת
יורה שיש קיבוצי יוסף. ויהי' שזכור אצל חסידים
אשאל את רוקח ויגדלוהו לתחומע"ט להיות חסיד יר"ש.

ב"ה, ט' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א עוסק בצ"צ
מוה' מרדכי שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"א כסלו, בו כותב אודות ההוספה בבנין ובודאי הוספה זו תביא גם
להוספה בהענינים שבתוך הבנין, כוונתי להתלמידים הר"מ והר"י הן בכמות והן באיכות. ויה"ר
שיהי' בהצלחה ובאופן דמוסיף והולך אף ששקעה החמה ונמצאים אנו בגלות מר חשך כפול ומכופל,
וכהוראת ימי חנוכה דמוסיף והולך מיום ליום משמן טהור.

בברכה.

ז"ע נתקבל מכתבו מאדר"ח. וקראתי בחתימת המכ' ע"ד החלטתם - שבודאי זהו דעת השנים,
שלו ושל זוג' תי' - לקד אשר כשיבורכם השי"ת בבן זכר יקרא שמו בישראל יוסף יצחק לאויוש"ט.
ויה"ר שבקרוב ממש תמלאנה משאלות לבבם בזה לטובה ויגדלוהו לתחומע"ט להיות חסיד יר"ש
ולמדן.

האברהם משה בצלאל ש"י

נעם לי לקבל מכתבו בו כותב אודות הקביעות עתים
בלימוד דאית המתקיימים בבית הכנסת ושחא ואחרים מחבריו משהחיים
בשיעור זה בקביעות, ויהיה שהפך ה' בידם יצליח להגדיל כל חלקי
חורו ולהאריך ע"י הפצת המצינות בכל מקום ומקום, וכמובן מלשון
זהר הק' (חלק ג' ק"ב א') פנסימיות החורו ת"א שמחא לאוריחא
ונגלה רחורו גומא לאוריחא, וזהו תוספת היות כנסת ח"כ נ"כר
מעולתה בכל אברי הגוף, וכ"ן שהחוארים והמסלים שחורחניו הק'
מכונים בדיק מוחלט, מובן שכלל הנ"ל הוא גם ללימוד פנסימיות החורו
ומעולתה בלימוד נגלה רחורו, וק"ל ויע"ן ג"כ במסמך לז"ל דקב
חוסטין וכו' חטין (שבה לאי סוף ע"א) שממנו מובן בהנזק לקיום
הלימוד, וכוסף במשל הזהר גם לתוספת היות בהלימוד נגלה רחורו
ע"י לימוד פנסימיות החורו (וע"פ מה שנחבאר בלקוטי חורו בב"אור
לדיה לא חשבית)

— ובדאי לסוחר לעוררו ואם חבריו שיהיו שלא יתנו להמשיך את עצמם בשקוים של מלחמה עם הסאנדרים, כי חבל על הזמן ובדאי שהם מתחבולות הלעוץ לבדל עבודת המצא המעילות ע"י נסיון להמשיך את העובדים בזה למענות ומענות ולמחלוקת ור"בוח אדוות קדושה חורף הדאית, ובמילא ימנעו מן הפנוי לתכלית העבודה ועיקרה המצא ליסוד החסידות בכל מקום.

דאס אהעיר דעפער דאן
רעב דער דאס דאס דאס
דאס דאס דאס דאס דאס
דאס דאס דאס דאס דאס

[illegible]

ב"ה כ"א שבט תשי"ז

ברוקלין

האברך משה בצלאל שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו בו כותב אודות הקביעות עתים בלימוד דא"ח המתקיימים בבית הכנסת ושהוא ואחדים מחבריו משתתפים בשיעור זה בקביעות, ויה"ר שחפץ ה' בידם יצליח להגדיל כל חלקי תורה ולהאדירה ע"י הפצת המעניות בכל מקום ומקום, וכמובן מלשון זהר הק' (חלק ג' קנ"ב א') שפנימיות התורה היא נשמתא דאורייתא ונגלה דתורה גופא דאורייתא, והרי תוספת חיות בנשמה תיכף ניכרת פעולתה בכל אברי הגוף, וכיון שהתוארים והמשלים שבתורתנו הק' מכוונים בדיוק מוחלט, מובן שככל הנ"ל הוא גם בלימוד פנימיות התורה ופעולתה בלימוד נגלה דתורה, וק"ל. ויעויין ג"כ במאמר רז"ל דקב חומטין וכור חטין (שבת ל"א סוף ע"א) שממנו מובן בהנוגע לקיום הלימוד, ונוסף במשל הזהר גם לתוספת חיות בהלימוד דנגלה דתורה ע"י לימוד פנימיות התורה (ועי"פ מה שנתבאר בלקוטי תורה בביאור לד"ה לא תשבית).

בברכה להצלחה מופלגה בעבודה קדושה האמורה בהפצת מעינות דא"ח בכל מקום ומקום,

- ובודאי למותר לעוררו ואת חבריו שיחיו שלא יניחו להמשיך את עצמם בשקו"ט של מלחמה עם המתנגדים, כי חבל על הזמן ובודאי שזהו מתחבולות הלעו"ז לבלבל עבודת הפצת המעניות ע"י נסיון להמשיך את העובדים בזה לטענות ומענות ולמחלוקות וריבות אודות קדושת תורת הדא"ח, ובמילא ימעט זמן הפנוי לתכלית העבודה ועיקרה הפצת לימוד החסידות בכל מקום. -

במה שהעיר במש"כ בתניא רפ"ד דהג' לבושין גדלה מעלתן על נר"נ כמ"ש בזהר דאורייתא וקוב"ה כולא חד שהרי גם על ישראל נאמר כן - הל' בישראל הוא: ג' קשרין מתקשראן (ראה לקו"ת נצבים מו, א. זח"ג עג, א) דדברים נפרדים ג"כ מתקשרים. ישראל אחידן בי' (זח"ג ז, ב) שהפי' בזה הוא כמש"כ בזח"ג רס, סע"ב. ועוד עד"ז. ודא"ה ועייג"כ תניא פל"ט בנשמות דאצי': וליבטל כו' ולהכלל כו' ע"י קיום התוהמ"צ. ועייג"כ שם פכ"ג במעלת התורה בזה אפילו על המצות. ובהגהות הצ"צ לשם (נדפסו בס' קיצורים לתניא).

מאמר השגור בפני העולם - ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד. לע"ע לא מצאתי לו מקור. ואולי נשתרבב מהמאמר ג' קשרין כו' הנ"ל. ואפילו את"ל שנמצא בו - השינוי שבמאמר המובא בתניא מוזכרים רק שנים מכריח לפרש שהאחדות של השלשה אינה זו של השנים, כ"א ע"ד אחידן בי' הנ"ל.

ובברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

הח"ח א"א נ"נ וכו' וכו'
מוה' שרגא פייגל שי

במענה על חודעתו אודות מצב 'ת' ,

בבבבב

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

נ.ב. בפת יודע משלשת השיעורים השונים לכל נפש מחקנת
כ"ק מו"ה אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ ז"ל (זהם א) אמירת
שיעור תהלים בכל יום אחר חפלת שחרית (כפי שנחלק
התהלים לימי החודש ב) לימוד פרשת חומש עם פרש"י בכל
יום מהסדרה של השבוע (בי"ום א' מהחולת הסדרה עד פרשת
שני ביום שני, מפרשת שני עד שלישי וכו') לימוד
שיעור תניא בכל יום כפי שנחלק התניא לימות השנה. ועכ"פ
ישמר אותם מכאן ולהבא.

[illegible]

ב"ה, כ"א אדר שני תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נר"נ וכו'
מוה' שרגא פייביל שי

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות מצב זוגי תי,

השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד זחוי"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב. בטח יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע והם א) אמירת שיעור תהלים בכל יום אחר תפלת שחרית (כפי שנחלק התהלים לימי חודש ב) לימוד פרשת חומש עם פרש"י בכל יום מהסדרה של השבוע (ביום א' מהתחלת הסדרה עד פרשת שני ביום שני, מפרשת שני עד שלישי וכו' ג) לימוד שיעור תניא בכל יום כפי שנחלק התניא לימות השנה. ועכ"פ ישמר אותם מכאן ולהבא.

די סברא פון אריינגעהן אין דער דיאמאנטען - בראנשזע איז בכלל א גלייכע. און זיכער האט איר פריינט וואס זיינען אין דעם און וועלען קא מייעץ זיין כטוב לפניו.

וועגען מעשר לצדקה וואס איז, לפי כתבו, קומט עס אן שווער איבער דוחק הפרנסה איז - עד לכשירחיב, איז נאכן מפריש זיין דעם מעשר לצדקה, קענט איר דערנאך האלב דערפון ליינען אף דער הוצאה. והשי"ת יקיים בקרוב הבטחתו ובחנוני נא בזאת גו' והריקותי לכם ברכה גו' (מלאכי ג, יו"ד).

5-1011 (25)

ב"ה, י"ג שבט תש"כ
ברוקלין

מרת מערע

ברכה ושלוש!

אייער בריף פון 2/2 איז ער[...] געוואָרען.

איך בין געווען צופרידען צו לייע[נען] וועגען אייער ארבעט און בעסערונג אין געזונט, [...] אייער
פאמיליע שי'

השם יתברך [...] העלפען איר זאלט אלע מאָל קאָנען אנזאגען גוטע בשורות אין אלע הינזיכטען.

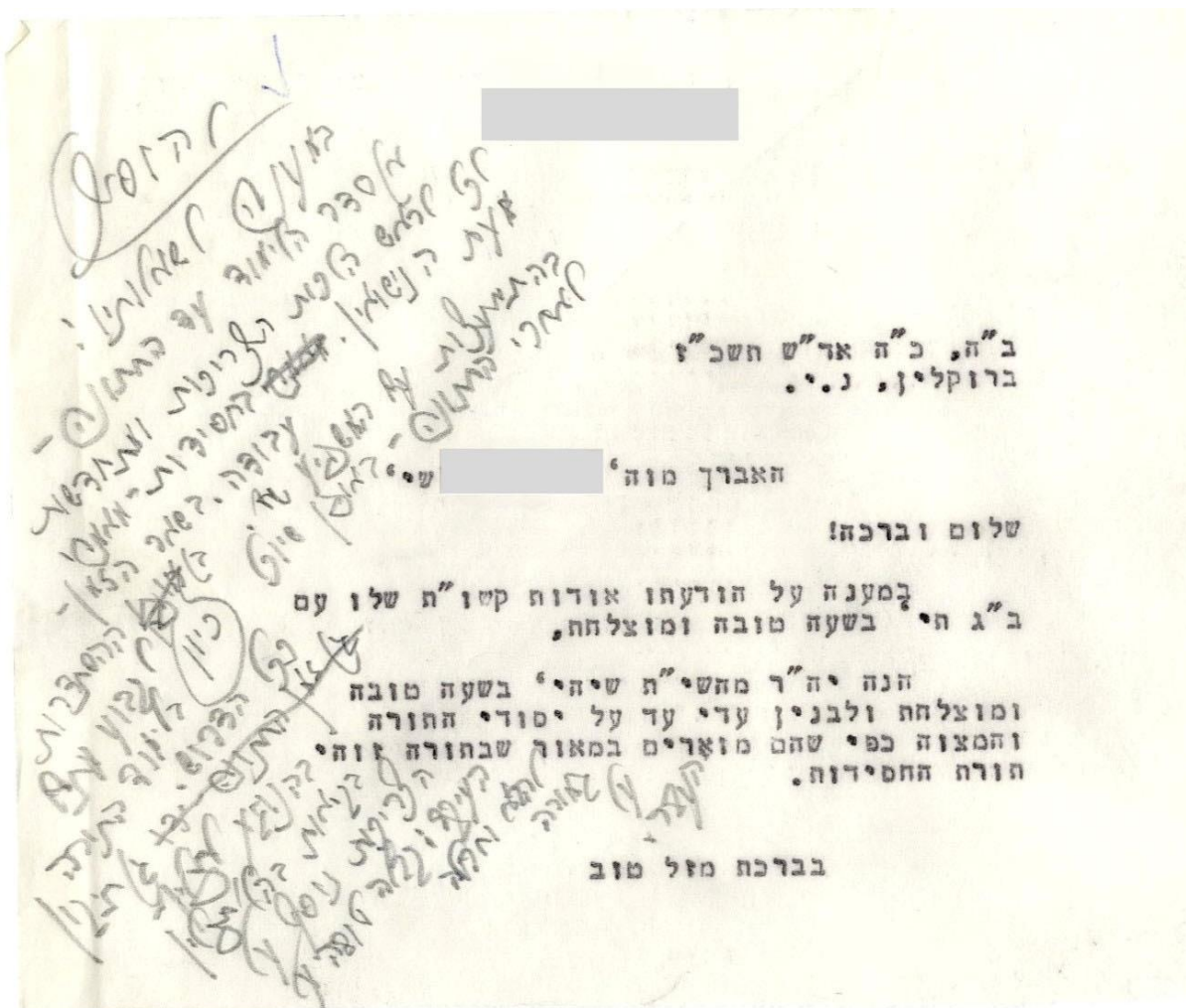
וועגען אייער פארשלאָג - איז איבערגעגעבן געווארן אַז צו די אנפירער פון דער דער
ליובאוויטשער ישיבה אין בוסטון

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

מזכ'

למסור הנ"ל.

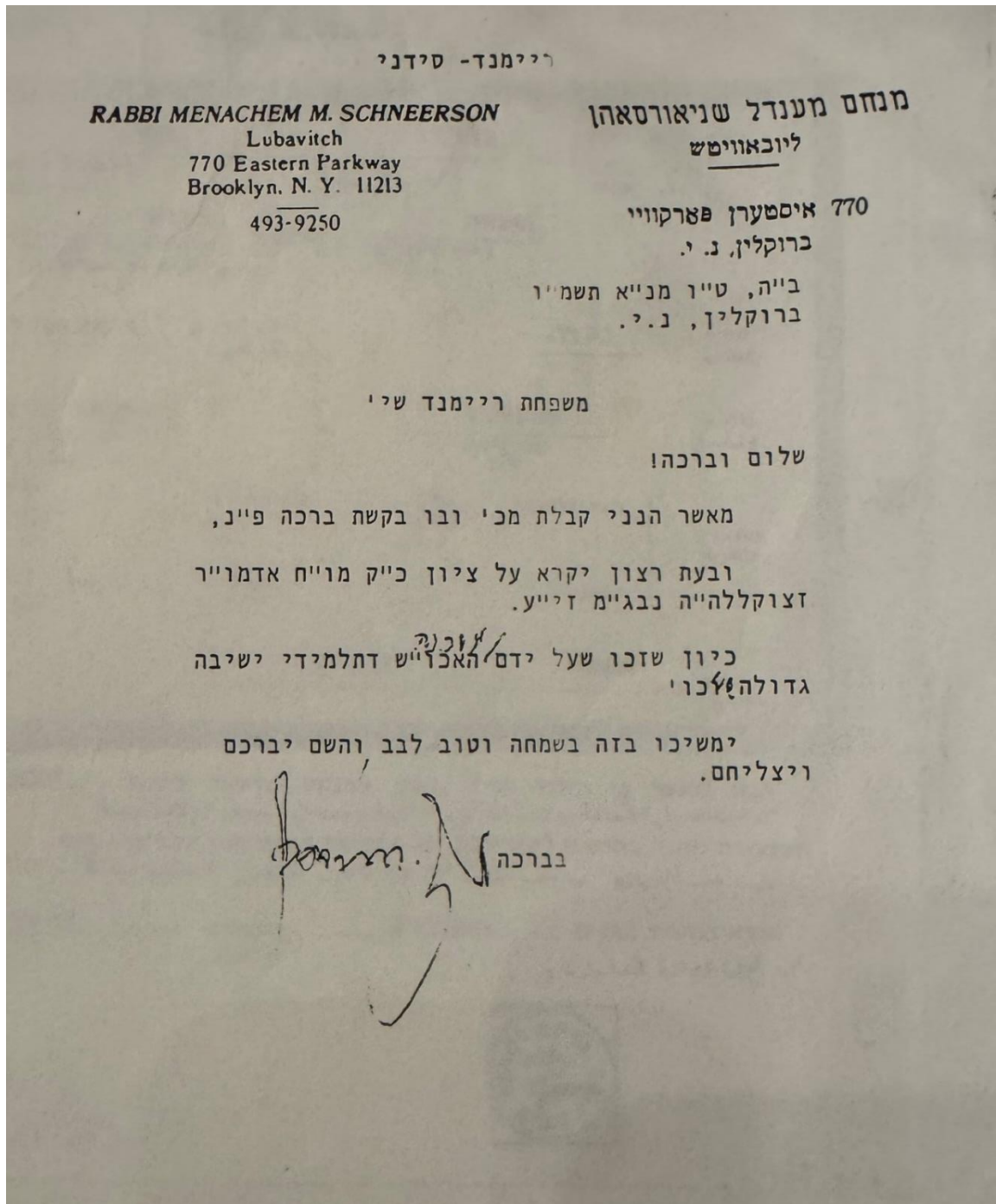

להוסיף

במענה לשאלותיו:

(א) סדר הלימוד עד החתונה - לכל לראש הלכות הצריכות ומתחדשות מעת הנישואין. **באמרי**
 בחסידות - מאמרי עבודה. בשאר הזמן - בהתייעצות עם המשפיע שי'. (ב) **אופן** כיון ההסתדרות
 לאחר החתונה - באופן שיוכל לקבוע עתים בלימוד התורה ככל הדרוש. (ג) **זמן** החתונה - ידו
 (ג) תיקון בהנוגע לתפילין - בקיאות בהל' תפילין הצריכות נוסף על העיקר: קבלה טובה על להבא
 וחרטה גמורה על העבר.

ח

כיון שזכו שעל ידם מוכנה האכז"ש דתלמידי ישיבה גדולה שי זכור

מכתבים באנגלית

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליוכאווויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

By the Grace of G-d
3rd of Adar I, 5733
Brooklyn, N.Y.

Mr. & Mrs. Josef and Devorah Shiff
28 Alexandra Wood
Toronto 12, Ont.

Greeting and Blessing:

I was pleased to receive your invitation, announcing your son's forthcoming Bar Mitzvah.

I am enclosing herewith a personal letter to Daniel Eliezer, and if it requires further elucidation, I trust you will give it to him.

I want to thank you for letting me know about your impressions of Simchas Torah, which you spent here. I trust that these impressions are finding expression in the daily life, for the essential thing is the deed. It has often been emphasized that the important thing about our festivals is to carry the message and inspiration of the particular festival into the everyday life throughout the year. And the main message of Simchas Torah is, of course, that each and every day throughout the year should be permeated with the spirit of Torah and imbued with joy, realizing that all matters of Torah and Mitzvoth are not a burden, G-d forbid, but a unique privilege.

Wishing you Mazal Tov on your son's Bar Mitzvah and the traditional blessing that you should bring him up to a life of Torah, Chuppah and good deeds.

With blessing *M. Schneerson*

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
3rd of Adar I, 5733
Brooklyn, N.Y.

Master Daniel Eliezer Shiff
28 Alexandra Wood
Toronto 12, Ont.

Sholom uBrocho:

I was pleased to be informed of your forthcoming Bar Mitzvah celebration.

You surely realize the significance of reaching the age of maturity as a full-fledged Jew, with all the privileges and responsibilities that it entails in all matters of Torah and Mitzvoth.

Included, of course, is also the "great principle" of our Torah, v'ohavto lre'acho komocho - the obligation to serve as a source of good influence to your friends, bearing in mind that the most effective influence comes from showing a living example of daily life and conduct.

I want to take this opportunity of sharing with you some thoughts which are highly relevant to a Bar Mitzvah.

Considering the significance of the occasion, as mentioned above, becoming Bar Mitzvah is not simply reaching a further milestone in the Jew's life. To reach the privileged status of becoming a fully qualified member of the Chosen People, whom G-d has singled out to receive His greatest treasure, the eternal Torah and Mitzvoth - is certainly a deeply joyous occasion, a real Yom Tov, comparable to the Yom Tov when all Jews first became "Bar Mitzvah" at Mount Sinai.

It seems strange, therefore, that such a happy occasion should not be marked by the omission of Tachnun. For Tachnun is not said on all joyous days in our Hebrew Calendar, even on the so-called "minor" festivals. (If the day of Bar Mitzvah happens to be Shabbos, when Tachnun is not said, it is due to Shabbos, not to the Bar Mitzvah.)

(more)

- 2 -

However, there is a profound lesson in the custom of saying Tachnun on the day of Bar Mitzvah.

You see, in matters of Torah and Mitzvoth one must never be satisfied with the achievements of the past, although these were the best that could have been accomplished in that stage of development. For, the Torah and Mitzvoth are endless, since they originate from G-d Who is Infinite. Consequently, there is no limit to the devotion and joy with which a Jew can fulfil G-d's Will. This is why there is always room for advancement in all matters of goodness and holiness in the daily experience of Torah and Mitzvoth.

Thus, while reaching Bar Mitzvah is indeed a great Yom Tov, the Bar Mitzvah boy does say Tachnun on this occasion, to ask G-d's forgiveness for not having done better in the past; for Tachnun, as you know, is a prayer for forgiveness which all Jews say every day (except on Shabbos and Yom Tov) for the selfsame reason.

On the other hand, if for some reason the past was not as good as it should have been, there is certainly good reason to say Tachnun. For, in such a case, the Yetzer, which is shrewd and cunning, and whose job it is to confuse and discourage, tries to do so by saying, "Look here, you've failed in the past; it's no use. You might as well continue as before." The best answer in such a case is, again, to say Tachnun most sincerely, in the fullest confidence of G-d's forgiveness, for we have the assurance that nothing stands in the way of Teshuvah. Thus the Bar Mitzvah boy can start with a clean slate. Indeed, our Sages of blessed memory, tell us that after Teshuvah one becomes even more endeared and beloved by G-d.

I trust that the above thoughts will also be your guiding principles in life, as you begin your adult life as a Jew. Thus you will be a source of constant joy - true Yiddish Nachas - to your parents, your community, and all our people.

Wishing you Hatzlocho to go from strength to strength in the study of the Torah and the observance of the Mitzvoth,

With blessing, *m. Schwartz*

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
In the Days of Sefirah, 5733
Brooklyn, N.Y.

To the Chairmen and Participants in the
Second Annual Chassidic Song Festival
Toronto, Ont.

Greeting and Blessing:

I was pleased to be informed of the forthcoming get together for an evening of Chassidic atmosphere and inspirational Chassidic melodies.

There is a well-known saying by the Alter Rebbe, author of the Tanya and Shulchan Aruch and founder of Chabad: "The tongue is the quill of the heart; the song is the quill of the soul."

This thought is particularly fitting in the present days of Sefirah, in preparation for the Festival of Shovuos, when we celebrate our receiving the Torah at Sinai. For the Mitzvah of Counting the Omer has its origin in the heartfelt and soulful longing of our ancestors towards the great day of Mattan Torah, which even the wonderful experience of the Liberation from abject slavery could not dim. On the contrary, they realized that their physical liberation from bondage would be meaningless without the true spiritual liberation which awaited them upon receiving the greatest Divine gift -- the Torah and Mitzvoth.

However, as in every aspect of Yiddishkeit, the essential thing is the deed. Inspiration and spiritual uplift, to be truly meaningful and fruitful, must be translated into actual deeds.

It is therefore gratifying to know that this is also the essential purpose of your forthcoming Chassidic Song Festival, namely, to provide tangible support for the institutions and activities engaged in securing the existence of our people and the dissemination of the Torah and Mitzvoth, which go hand-in-hand together. Moreover, the present situation demands more than merely keeping these activities on a high level; they must be further expanded and continually increased to meet the challenges of our day.

May this endeavor, as all your endeavors in this direction, be with unqualified Hatzlocho, and be carried out in an ever growing measure with joy and gladness of heart.

With blessing,

m. Schneerson

תרגום מכתב כללי עם הגהות בכת"ק

RABBI ABRAHAM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

FREE RENDITION

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
11th of Nissan, 5732
Brooklyn, N.Y.

To the Sons and Daughters of
Our People Israel, Everywhere

G-d bless you all

Greeting and Blessing:

In these days on the eve of Pesach, the festival that marks the "birth"¹ and initiation of our Jewish people, one's mind turns to reflect on the question: What and how should be this nation's way of life in order that it realize, in the surest and best possible manner, the purpose and goal of its existence?

This is a broad and multi-faceted subject, and only one aspect of it will be dwelt upon here: Should this nation strive toward a state of life in which it can enjoy the maximum pleasure with the minimum effort; or - should it prefer a life of toil and maximum achievement, a life of much action and much accomplishment?

The question is just as pertinent to the individual and his personal life as an individual.

Needless to say, this is not an abstract question, for in resolving this question one way or the other, the foundation is laid for the individual's concept of the pattern of his life, and how he will respond to what is happening to him and around him, even in matters not directly relating to him, and certainly in matters which directly affect his life.

* * *

At first glance, and on the basis of our faith and our Torah, called Toras Chaim and Toras Emes ("Law of Life" and "Law of Truth"), by which we are committed to the principle that the Creator and Master of the world, -including the "small world,"² namely, man, - is the Essence³ of Goodness, and that "it is the nature of the Good to do good," it would appear reasonable to suppose that the highest perfection is to be found in a state where the maximum pleasure - true pleasure - is obtainable without difficulties and without travail; for in such a state "the nature of the Good to do good" would be perceived in fullest measure.

Yet, the Torah, which is Torah - Or (showing things in their true essence), declares, "Man⁴ is unto travail⁵ born."

-2-

Even the first man (Adam), and before his downfall, was placed in the Garden of Eden with the assigned task "to till it⁶ and guard it," and only after that did G-d tell him "of all the trees of the Garden you may eat."⁶

The explanation of the matter, which also resolves the apparent contradiction indicated above, is also given in the Torah:

Precisely because G-d desires⁷ that man should enjoy the good in its perfection, and human nature⁸ is such that a person derives true pleasure only if he is a partner⁸ in its attainment, through his own exertion and travail; whereas, on the contrary, if he receives it entirely gratis it is degrading to him, as though he was receiving charity ("bread of shame"⁹) - precisely because of this, the good in its perfection is enjoyed only when a person earns it through hard work, and the harder the effort, the sweeter tastes the fruit of achievement.

...

This is how it was at the birth of our Jewish nation. The plan of Yetzias Mitzraim (liberation from Egypt) was revealed in G-d's words to Moshe Rabbeinu: "When¹⁰ you will take out the people from Egypt, you (all) will serve¹¹ G-d at this mountain (Sinai)." To be sure, Yetzias Mitzraim itself was an act of Heavenly grace¹², and in a manner of wonderful and obvious miracles. However, it was conditioned from the start¹³ on serving G-d (as a hard-working servant). This was the contribution of the nation, its participation in its newly won liberty from Egyptian bondage.

...

And as it is with the Jewish nation as a whole, so it is with the individual. A person's striving should be to act and to achieve results; and not merely to act, but to do so with exertion, in terms of "travail" as defined by Toras Emes. Only in this way does a man rise from the state of "Man¹⁴ (adam) being dust (adamah)" to the state of "Man¹⁵ (adam) emulating G-d (adameh l'Elyon)."

...

Indeed, the birth and whole life of a person are constantly attended by miracles. Even when it appears that everything is proceeding in the "natural course", our Sages of blessed memory remind us that "a person is unaware of the miracle that happened to him."¹⁶ This is why we thank G-d three times a day, in our daily prayers, "For Your miracles that are with us every day."

So also David, the Sweetner of the Hymns of Israel (and King¹⁷ of Israel) declares in behalf of every Jew, and in behalf of all Israel: "From my mother's bowels¹⁸ You took me out (Midrash¹⁹ This refers (also) to the delivery of the Jewish people from the power of Egypt)...I am a wonder to many (Midash²⁰: Many miracles You have wrought for me)...I will enter into (the years of) strength...and to this day will I declare Your wondrous works (Midrash:...in every age, time, and moment)... You will revive me (Midrash: You will take me out of Exile)."

הוסיף חצעי"ג

And by virtue of our actions and our service²² throughout the period of the Golus, in the daily life of both the individual and Klal, in compliance with the Divine imperative - the ultimate peerfection²³ of the whole world is being realized,

"As²⁴ in the days of your liberation from the land of Mitzraim,
I will show you wonders."

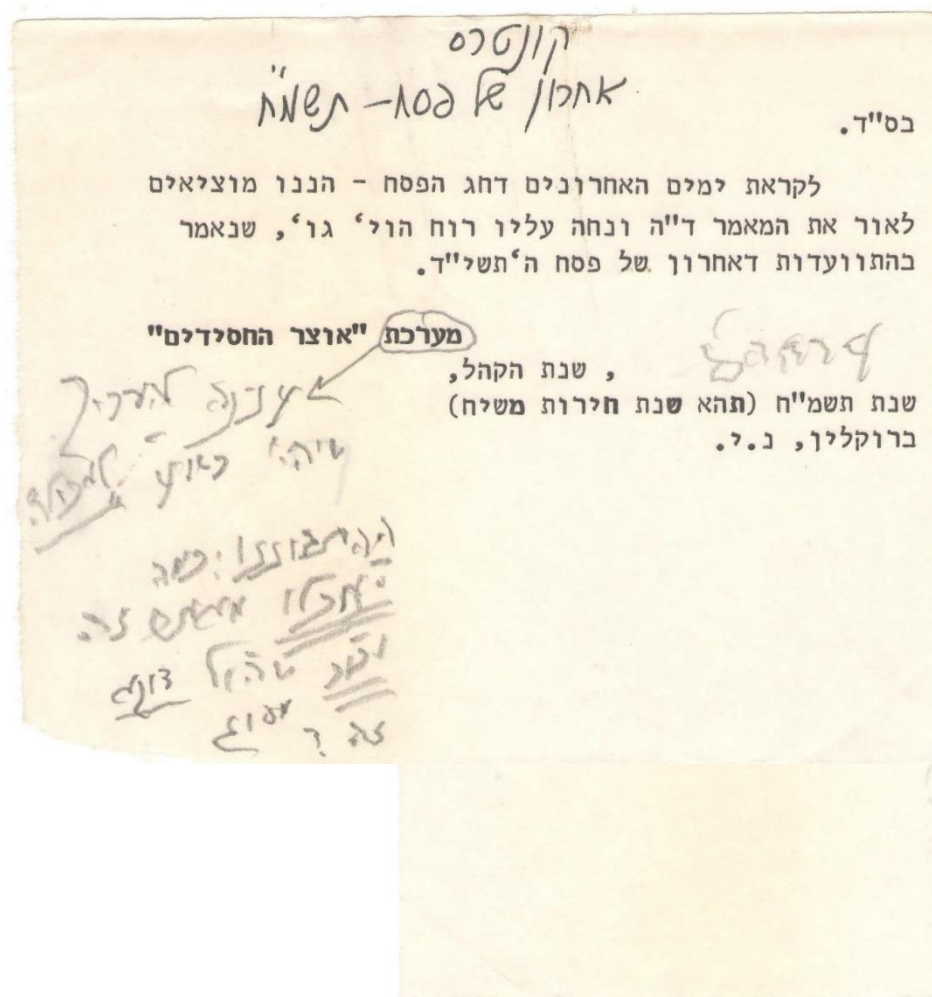
/Signed/ Menachem Schneerson

(* ובש"ת הרשב"א (ח"א סקמ"ח): המלך כציבור שהציבור וכל ישראל חלויין בו. ובאגה"ק רסכ"ט שמצות החלויות במלך "הוא מוציא כל ישראל כי הוא כללות כולם כו'" - והרי במצות אלו ישנם החלויות בחכמתו, בינתו כו' ועד במעשה שלו

[illegible]

עלי הגהה - מאמרים

(א) ד"ה ונחה גו', תשי"ד

(א) בתאריך הפתח-דבר, ציין :

ערה"פ

(ב) על חתימת "מערכת "אוצר החסידים"" כתב :

[מערכת] ענינה להעריך שיהי' כשו"ע "לאכילה"

ההתבוננו: כמה יאכלו מאמר זה וכו"ב שהו"ל דוקא מסוג זה?

(ג) מעבר לדף, ציין :

ח

בס"ד. אחרון של פסח ה'תשי"ד

ונחה עליו רוח הוי' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת הוי' גו' ושפט בצדק דלים גו'¹, דע"י שישרו עליו כל ענינים אלו (רוח הוי', רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה וגו'), עי"ז יהי' המשפט שלו משפט צדק². וצריך להבין, דלכאורה, השייכות דמשפט צדק לחכמה ובינה הוא דוקא במשפט ע"פ שכל, ומכיון שבמשיח כתיב³ והריחו ביראת הוי' דמורח ודאין, מה נוגע למשפט זה (שע"פ ריח) רוח חכמה ובינה. והענין הוא, דרוח הוי' הוא ענין כללי, המשכת אלקות, ורוח חכמה ובינה וגו' הם הפרטים הנמשכים מהכלל דרוח הוי'⁴. וזוהי השייכות דרוח חכמה ובינה לושפט בצדק גו', כי החכמה והבינה, כשהם נמשכים מהכלל דרוח הוי', הם באופן נעלה יותר, ושייכים (לא רק למשפט שע"פ שכל אלא) גם למשפט שע"פ ריח, מורח ודאין.

(ב) ויובן זה בהקדים מה שארז"ל⁵ אור א"ס למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית. וידוע הדיוק בזה⁶, הרי הענין דמעלה ומטה (גם מעלה ומטה ברוחניות⁷) הוא גבול, ואין שייך לומר בא"ס (בל"ג) שהוא למעלה כו' ולמטה כו'. ולכאורה הי' אפ"ל שענין מעלה ומטה הוא בעולמות (ולא בא"ס) והפירוש דאוא"ס למעלה כו' ולמטה כו' הוא שהוא נמצא (ומתפשט) בכל הדרגות שבכל העולמות, למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית. אבל עפ"י הול"ל לית אתר פנוי מיני⁸ (וכיו"ב), ולפיכך אומר למעלה כו' ולמטה כו'⁹, שמחלק לשני ענינים. ומבאר אדמו"ר מהר"ש¹⁰, שבכדי להבין ענין זה (דאוא"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית) יש להקדים תחלה ענין אצילות ובי"ע¹¹. דהחילוק בין אצילות לבי"ע הוא כדאיתא בתקו"ז בהמאמר פתח אלי¹² וכמה גופין תקינת לון דאתקריאו גופין לגבי לבושינ דמכסינ עליהון, שע"ס דאצילות הם

- (1) ישעי' יא, ב-ד. - הפטורת אחרון של פסח.
 (2) ראה מפרשים לישעי' שם. וראה זח"א קג, ב "וכלוהו זמינין למשראה על מלכא משיחא בגין למידן עלמא דכתיב ושפט בצדק דלים וגו'".
 (3) ישעי' שם, ג. סנהדרין צג, ב.
 (4) ראה פרש"י ד"ה ונחה - סנהדרין שם. וראה ד"ה ונחה תרפ"ז (סה"מ תרפ"ז ע' קסג).
 (5) ראה תקו"ז סוף תיקון נז (וראה שם תיקון יט - מ, ב). ז"ח יתרו לד, סע"ג. וראה ספר הערכים-חב"ד כרך ד (השלמה לדרך ג) ערך ואוא"ס (ד) ס"ז סק"ו. שם ס"ה. וש"ב.
 (6) ראה ד"ה להבין הענין שארז"ל כו' שבהערה 11 בתחלתו. המשך תרס"ו ע' קסה. ועוד.
 (7) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"ו.
 (8) ע"ד ל' התקו"ז תקנ"ז (צא, סע"ב).
 (9) ראה המשך תרס"ו שם.
 (10) ד"ה להבין הענין שאוא"ס ב"ה הוא למעלה כו' ולמטה כו' תרכ"ז - סה"מ תרכ"ז ע' תכד ואילך (וראה גם מאמר זה באוה"ת ענינים ע' קמב). וראה גם ד"ה אד' שפתי תפתח תרכ"ו (סה"מ תרכ"ו ע' שיט ואילך) ותרכ"ז (סה"מ תרכ"ז ס"ע תלו ואילך).
 (11) ראה גם ד"ה להבין הענין שארז"ל כו' להצ"צ (נדפס באוה"ת ענינים ע' קי ואילך) בתחלתו. אלא ששם, ד"ה להקדים ביאור שני ענינים [הענין דגופין ולבושינ (אצילות ובי"ע), ו"הטעם שקראו המקובלים. . כלשון אור" - ראה לקמן סעיף ד-].
 (12) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

ס"ב

. . ולאמה אומר למעלה כו' ולמטה כו', שמחלק לשני ענינים. וכו'. והנה אדמו"ר מהר"ש מבאר [תחילה הי' כתוב "ומבאר אדמו"ר מהר"ש", ותיקן כנ"ל]. .

- ב -

גופין, ובי"ע (גם הע"ס דבי"ע¹³) הם לבושים להע"ס דאצילות שמתלבשות ומתכסות בהם. ומבאר אדמו"ר הזקן בד"ה פתח אלי¹⁴, דהחילוק בין גופין ולבושין (אצילות ובי"ע) יובן מהחילוק שבין גוף ללבוש כמו שהוא באדם, מבשרי אחזה אלוקה¹⁵. דגוף האדם, עם היותו רק לבוש לנפש (כמ"ש¹⁶ עור ובשר תלבישני), הוא מיוחד עם הנפש, משא"כ הלבושים הם נפרדים מהאדם (גם מגוף האדם). והנה הענין דגוף ולבושים הוא גם בכחות הרוחניים שנמשכים מהנפש. דשכל ומדות הם ה"גוף" של נפש האדם, ומחשבה דיבור ומעשה הם הלבושים של הנפש. והיינו, דהנפש עצמה היא למעלה גם משכל ומדות, והשכל והמדות הם רק לבושים להנפש, שע"י התלבשותה בהם היא פועלת פעולות פרטיות (להשכיל, לאהוב וכו'), אלא שהשכל והמדות הם מיוחדים עם הנפש, משא"כ המחדו"ם הם לבושים נפרדים. והביאור בזה (ששכל ומדות הם מיוחדים עם הנפש, ומחדו"ם הם נפרדים), דהחילוק בין לבוש המיוחד ללבוש הנפרד הוא, דלבוש הנפרד אפשר לפושטו, משא"כ לבוש המיוחד (כמו הגוף) א"א לפושטו. וזהו שמחדו"ם הם לבושים נפרדים והשכל והמדות הם לבושים מיוחדים, כי הדיבור והמעשה אפשר לפושטם, עת לדבר ועת לחשות מלדבר¹⁷, וגם המחשבה שהיא בתמידות, הרי אפשר להחליף המחשבה במחשבה אחרת בלי שום יגיעה. משא"כ השכל והמדות, להיותם מיוחדים עם הנפש, בכדי לשנות אותם, צריך ליגיעה¹⁸. ויתירה מזו, דישנם ענינים בשכל ומדות שא"א לשנותם (גם ע"י יגיעה), כי כל אחד הם כפי טבע נפשו¹⁹. וזהו מה שע"ס דאצילות נק' גופין ובי"ע לבושים, כי ג' עולמות בי"ע הם דוגמת מחשבה דיבור ומעשה [בריאה מחשבה, יצירה דיבור, ועשי' מעשה] שהם לבושים נפרדים, משא"כ ע"ס דאצילות, עם היות שהם באין ערוך לגבי אוא"ס ב"ה, הם מיוחדים עם אוא"ס שמתלבש בהם, איהו וגרמוהי חד²⁰, ולכן נק' בשם גופין, להיותם כמו הגוף שעם היותו באין ערוך לגבי הנפש מ"מ הוא מיוחד עם הנפש.

ג) וביאור הענין (שע"ס דאצילות נק' גופין ובי"ע לבושים) בעומק יותר, יובן בהקדים דהחילוק שבין לבוש המיוחד ללבוש הנפרד הוא לא רק אם אפשר לפושטו או לא, אלא שהם חלוקים בענינם. דפירוש לבוש המיוחד הוא שאינו ענין לעצמו. דכאשר יש לו ענין לעצמו, הנה גם כשמצד סיבות שונות א"א לפושטו, הרי זה גופא שיש לו ענין לעצמו

- (13) אה"ת שם ע' קי.
(14) תו"א ר"פ וירא. וראה הגהות אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע לד"ה זה (קה"ת תשמ"א).
(15) איוב, יט, כו.
(16) שם י, לא.
(17) כ"ה בכ"מ בדא"ח. ובקהלת ג, ז: עת לחשות ועת לדבר.
(18) אה"ת שם ע' קמג. סה"מ תרכ"ז ע' תכד. שם ע' תלח.
(19) ראה בארוכה המשך תער"כ ח"א פק"ה (ע' רב-רג).
(20) ע"ח שער מז (שער סדר אבי"ע) פ"ב. ובכ"מ.

. . ויתירה מזו, דישנם ענינים בשכל ומדות שא"א לשנותם (גם ע"י יגיעה), כי בכל אחד הם כפי טבע נפשו . .

ס"ג

. . לא רק אם אפשר לפושטו או לא, אלא ועיקר שהם חלוקים בענינם . .

- ג -

הוא נפרד, ופירוש (לבוש ה) מיוחד הוא שכל ענינו הוא זה שהגא לבוש וכלי לזה שמתלבש בו²¹. וזהו עיקר החילוק שבין גוף האדם להלבושים שלו, דהלבושים הם מציאות לעצמם, ולכן הם מכסים ומעלימים על גוף האדם המלוכש בתוכם, משא"כ הגוף אינו מציאות לעצמו וכל ענינו הוא זה שהוא לבוש וכלי להנפש שמלוכשת בו, ולכן אינו מעלים על חיות הנפש המלוכשת בו, דבהגוף ניכר שהוא חי²². וזהו גם הטעם על זה שאברי הגוף נשמעים ממילא לרצון הנפש, דכשעולה ברצון הנפש שתהי' איזו פעולה מאברי הגוף אין הרצון צריך לצוות על האברים שיעשו כן אלא שנעשה בהם כן ממילא²³, כי מכיון שכל ענינו של הגוף הוא שהוא כלי להנפש (כנ"ל), לכן פעולת (רצון) הנפש בהגוף היא באופן דממילא²⁴. ועד"ז הוא' בהחילוק שבין שכל ומדות למחשבה דיבור ומעשה, דעיקר החילוק שביניהם הוא, שמחשבה דיבור ומעשה הם מציאות לעצמם (והתלכשות השכל והמדות שבהם היא דבר נוסף על מציאותם), ולכן הם מעלימים על השכל והמדות שמלוכשים בהם, משא"כ השכל והמדות ענינם הוא ~~אז~~ שהם כלים להנפש שמתלבשת בהם, ונרגש בהם בגילוי שהנפש פועלת על ידם (שהנפש משכלת ע"י כח השכל, מתחסדת ע"י כח החסד וכו')¹⁹. ועפ"ז יובן בעומק יותר מה שע"ס דאצילות נק' גופין ובי"ע לבושים, כי בי"ע (גם הכלים דע"ס דבי"ע) הם יש, משא"כ ע"ס דאצילות (גם הכלים) הם אלקות.

(ד) והנה חילוק הנ"ל שבין אצילות לבי"ע, שאצילות הוא אלקות ובי"ע הם נפרדים, הוא גם מצד שרש התהוותם. דהתהוות האצילות היא מבחי' אור והתהוות בי"ע היא מבחי' כח. והענין הוא²⁵, דהנה ידוע שבספרי המחקר נק' המשכת אלקות בשם שפע, ובספרי הקבלה נאמר לשון אור. דטעמם של החוקרים שכינו להמשכת אלקות בלשון שפע הוא מפני שהשם שפע אינו מתאר את דבר הנשפע (דלשון שפע נופל הן על דבר גשמי כמו שפעת מים²⁶, וגם על דבר רוחני כמו השפעת שכל), ולכן כינו להמשכת אלקות בשם שפע בכדי שלא לתאר בו ית' ציור מוגבל. ומהטעמים על זה שהמקובלים קראו להמשכת אלקות בשם אור, אף שאור הוא תואר, כי אור הוא דבוק תמיד במקורו²⁷ וא"א לו להפרד ממנו. (משא"כ שפע יש לו קיום גם

(21) ראה המשך תער"כ שם פק"ד (ע' רא), דזה שהגוף הוא "לבוש המיוחד" הוא (לא רק מצד זה "שא"א לפושטו ולהחליפו", אלא) מצד זה ש"כל ענין הגוף הוא להיות התגלות אור הנפש".

(22) "שגם בלי תנועה נראה ונגלה בהגוף שהוא חי. . מפני שהוא לבוש המיוחד" (המשך תער"כ שם פק"ה - ע' רב).

(23) תניא רפכ"ג.

(24) ראה תו"א ר"פ וירא. אוה"ת ענינים ס"ע קיג.

(25) בהבא לקמן (בכל סעיף זה), ראה אוה"ת ענינים ע' קי ואילך.

(26) איוב כב, יא. לח, לד.

(27) כ"ה באוה"ת שם ע' קיא. ובכ"מ, דהטעם על הכינוי אור הוא, כי אור הוא הארה בלבד, כדלקמן סעיף ה.

. . . ופירש (לבוש ה)מיוחד הוא שכל ענינו הוא **זה-שהוא להיות** לבוש וכלי לזה שמתלבש בו . . .
[ציין למה שכתבו המניחים "הוא זה שהוא לבוש וכלי לזה שמתלבש בו", וכתב: ה"ז (ג"כ)
ענין המחדו"מ!]

. . . משא"כ הגוף אינו מציאות לעצמו וכל ענינו הוא **זה-שהוא להיות** לבוש וכלי להנפש . . .
[ציין למה שכתבו המניחים "הגוף אינו מציאות לעצמו", וכתב: ה"ז היפך המציאות]
. . . דכשעולה ברצון הנפש שתהי' איזו פעולה בדאברי הגוף . . .
. . . משא"כ השכל והמדות ענינם הוא **זה** שהם כלים להנפש . . .

ס"ד

[תיקן מקום הסוגריים להיות בהתחלת הענין]

. . . כי אור הוא דבוק תמיד במקורו²⁷ וא"א לו להפך ממנו וכשנפרד בטל . . .

(27) כ"ה באוה"ת שם ע' קיא. - ובכ"מ . . .

- ד -

אחרי שנפרד ממקורו, כמו שפע מים שהמים שנשפכו יש להם קיום גם לאחר שנפרדו מהמעין, וכמו"כ הוא בשפע שכל, דהשכל הנשפע להתלמיד יש לו קיום גם לאחר שנפרד מהרב), ולכן קראו להמשכת אלקות בשם אור להורות שההמשכה דבוקה תמיד בו ית'. אך לפ"ז צריך להבין מ"ש²⁸ אתה עשית את השמים ואת הארץ בכחך הגדול, והרי גם כח יכול להתקיים (מעט) זמן גם כשנפרד ממקורו, וכמו כח הזריקה, שהכח שנמשך בהאבן ונושאו הוא נפרד מכח היד, ומכיון שהחיות האלקי שמהווה ומחי' את הנבראים הוא דבוק תמיד במקורו, למה אומר²⁹ בכחך הגדול. והביאור בזה, דבכדי שהנבראים (השמים והארץ) יהיו בבחי' יש ודבר נפרד, הי' צריך להיות צמצום בהאור האלקי שמהווה אותם, שיהי' באופן של כח, שהוא נבדל ממקורו. דהגם שבאמת גם הכח שמהווה את הנבראים הוא דבוק תמיד במקורו [שהרי אפילו הנבראים אינם מציאות לעצמם ומתחדשים תמיד מהכח האלקי שמהווה אותם]²⁹, ומכ"ש שהכח האלקי שמהווה אותם הוא דבוק תמיד במקורו³⁰], מ"מ, לגבי הנבראים הוא נראה שהוא נבדל ממקורו³¹, ועי"ז הם נעשים ליש ודבר נפרד. ונמצא שהחילוק שבין אצילות לבי"ע (שבי"ע) הם יש ודבר נפרד ואצילות הוא עולם האחדות) הוא מצד שרש התהוותם, לפי שהתהוות דבי"ע היא מבחי' כח, והתהוות האצילות היא מבחי' אור.

ה) והנה ידוע³² שבאצילות הוא הביטול דיחודא עילאה, בטול דכלא חשיב³³. והיינו, דיטול הנאצלים להמאציל הוא לא רק שאינם מציאות לעצמם (כהנבראים דבי"ע) שהם יש ודבר נפרד), אלא יתירה מזו, שאינם תופסים מקום לגבי המאציל, כלא חשיב. ויובן זה בהקדים הידוע³⁴ החילוק בין אור לשפע, דשפע הוא מהות דבר, ולכן המשכת השפע פועל שינוי בהמשפיע, משא"כ אור הוא הארה בלבד שבאין ערוך להמאור, ולכן אין האור פועל שינוי בהמאור. ומהטעמים על זה שהמקובלים קראו להמשכת אלקות בשם אור הוא בכדי להדגיש דזה שהוא ית' מהווה ומחי' את כל העולמות אין זה פועל שינוי בו ית', כי החיות דכל העולמות הוא הארה בלבד שבאין ערוך אליו כלל. וענין זה (שהאור הוא באין

28) ירמי' לב, יז.

29) שער היחוד והאמונה בתחלתו.

30) ראה בארוכה המשך תערי"ב ח"ב פשל"א (ס"ע תרפ) ואילך.

31) ראה תניא פכ"א (כז, א) [הובא באוה"ל שם ע' קיז] "נדמה להם (להנבראים) אור וחיות... כאילו הוא דבר מובדל".

32) ראה בארוכה שרש מצות התפלה להצ"צ פכ"ב ופל"א (דרמ"צ קכז, א. קלב, ב). ומה שמבואר בכ"א שדעת עליון הוא למעלה מאצילות, משא"כ באצילות (ובפרט בהכלים דאצילות) הוא דעת תחתון - זהו בפרטיות. אבל בכללות, גילוי האצילות הוא דעת עליון, וכללות הביטול דאצילות הוא בבחי' ביטול דכלא חשיב (המשך תרס"ו ע' תכד. המשך תערי"ב ח"א פרצ"ב (ע' תקצא-ב)).

33) ע"פ ל' הזהר ח"א יא, ב.

34) אוה"ל שם ע' קיד ואילך. המשך תרס"ו ע' קעג ואילך. המשך תערי"ב ח"א פנ"ג (ע' צה) ואילך.

.. והרי גם כח יכול להתקיים (מעט) זמן גם כשנפרד ממקורו ..

.. למה מהו אומרו בכחך הגדול ..

- ח -

יכולת העצמות. וע"י הגילוי דרוח הוי' שיהי' במשיח, תהי' התאחדות גם בהענינים הפרטים. וזהו שממשיך בכתוב רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת הוי', דחכמה ובינה הם שני ענינים הפכים, ואעפ"כ יתאחדו כאחד [שלכן נכללים ברוח אחד, רוח חכמה ובינה], כי בהחכמה ובינה דמשיח יהי' ניכר בגילוי שהם נמשכים משרשם רוח הוי' (רוח חכמה ובינה), ולכן יתאחדו כאחד⁵³. [ועד"ז הוא בנוגע לעצה וגבורה, דעת ויראה, שעם היותם הפכים, יתאחדו כאחד⁵⁴]. וזהו גם הקשר דרוח חכמה ובינה עם ושפט בצדק דלים, אף שהמשפט דמשיח יהי' ע"פ הריח, דריח הוא מקיף⁵⁵, כי במשיח, המקיף (ריח) והפנימי (חכמה ובינה) יתאחדו כאחד. וזהו גם מה שממשיך⁵⁶ וגר זאב עם כבש וגו', שהחיבור דמעלה ומטה יהי' לא רק במשיח עצמו, אלא שע"י משיח יהי' (דוגמת) ענין זה גם בכל העולם, וגר זאב עם כבש וגו', ועד בסוג הדומם, וכמו שממשיך בכתוב⁵⁷ כי מלאה הארץ דיעה את הוי', שגם הארץ הגשמית (דומם) תהי' מלאה דיעה את הוי', בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

*

- (53) ראה לקו"ד כרך ב שטו, א.
 (54) לקו"ד שם שטז, א ואילך.
 (55) לקו"ד מסעי פט, ד. צ, טע"ד ואילך. ובכ"מ.
 (56) ישעי' לא, ו.
 (57) שם, ט. וראה ד"ה ונחה עליו רוח הוי' גו' ה'תשכ"ה (נדפס בקונטרס אחש"פ תשמ"ז) בתחלתו. וש"נ.

ס"י

. . אלא שע"י משיח יהי' (דוגמת) ענין זה גם בכל העולם, עד וגר זאב עם כבש וגו'.

(ב) ד"ה לא היו ימים טובים תשמ"ז

בס"ד. יום ב' פ' עקב, חמשה עשר באב ה'תשמ"ז

לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפרים¹, ומביא אדמו"ר (מהורש"ב) נייע במאמרו המבאר ענין חמשה עשר באב², דאיתא בפע"ח³ שהיו"ט דט"ו באב הוא שאז הוא שלימות⁴ מילוי הלבנה [והענינים שאירעו בחמשה עשר באב (הענינים בגמרא⁵) הם כמו תוצאות מענינו העיקרי של יום זה – שלימות מילוי הלבנה]. ומדייק בהמאמר, הרי זה שביום הט"ו קיימא סיהרא באשלמותא⁶ הוא בכל חודש, ואעפ"כ לא נקבעו ליו"ט מלבד פסח (ט"ו בניסן) וסוכות (ט"ו בתשרי). וביותר אינו מובן, שמפשטות הלשון לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב כו' משמע שהוא גדול יותר מכל הימים טובים, גם מהימים טובים דפסח וסוכות, אף שגם ימים טובים אלה הם בט"ו בחודש⁷. ונקודת הביאור בזה (בהמאמר), שעיקר המעלה דמילוי ושלימות הלבנה ביום הט"ו⁸ הוא שהמילוי והשלימות הוא לאחר (החסרון). דהשלמות שלאחרי חסרון היא שלימות נעלית יותר מהשלימות שמצד עצמה, כידוע⁹ הכלל בעליות וירידות, דהעלוי שלאחרי ירידה היא עלי למעלה יותר מהדרגא שלפני הירידה, וכל שהירידה היא ביותר, העלוי היא ביותר. ולכן עיקר המעלה דמילוי הלבנה הוא בט"ו באב, כי בחודש אב, הירידה דהלבנה (לישראל דומין ללבנה⁹) היא ירידה גדולה ביותר, לכן העלוי דט"ו באב (שלאחרי הירידה דתשעה באב) היא עלי גדולה ביותר.

(ב) ויש לומר, דענין הנ"ל שהיו"ט דט"ו באב הוא לפי שאז היא העלוי שלאחרי הירידה דתשעה באב מרומז בזה שהענין הראשון שאירע בט"ו באב הוא שכלו בו מתי מדבר¹⁰. דענין מתי מדבר קשור עם תשעה באב, שבת"ב נגזר על דור המדבר שימותו במדבר ולא יכנסו לארץ¹, וגם קיום הגזירה היתה בתשעה באב, שבכל ת"ב (דל"ט שנים האחרונות שהיו במדבר) היו עושין קבריהן¹¹. והיו"ט דט"ו באב שבו כלו מתי מדבר הוא העלוי שלאחרי הירידה דתשעה באב¹². ומוזה מובן גם בנוגע לעיקר הירידה דתשעה באב שבו חרב הבית בראשונה ובשני¹ [ובפרט שגם גזירת החורבן היתה באותו היום¹³ (תשעה באב

- (1) תענית כו, ב (במשנה).
- (2) ד"ה נחמו עת"ר [רישומי דברים דהמאמר נדפסו בסה"מ עת"ר עי ריח ואילך. והנחה – שם עי רכא ואילך]. וראה גם אוה"ת ואתחנן כרך ו עי ב'קצו. נ"ך כרך ב עי א'צו. וראה בארוכה ד"ה זה היתשלי"ה (סה"מ מלוקט ח"ג עי רמא ואילך).
- (3) סוף שער חג השבועות – "דרוש על סוד ט"ו באב".
- (4) ראה סה"מ מלוקט שם הערה 7.
- (5) תענית ל, ב ואילך. ב"ב קכא, א. ולהעיר שבגמרא אמנם ר' ענינים, ובפע"ח שם ז'.
- (6) זהר ח"ב רטו, א. וראה גם שם ח"א קנ, רע"א. רכא, סע"ב. רמט, ב. ח"ב פה, רע"א. ובשמו"ר פט"ו, כו: כיון שבא שלמה נתמלא דיסקוס של לבנה. וראה הנסמן בסה"מ מלוקט ח"ג עי רמא הערה 39.
- (7) ראה זהר ח"ב קצד, א (הובא באוה"ת ואתחנן שם עי ב'קצד) "מועד כו' יום חדוה דסיהרא לא שלטא בה פגימותא". ויש לומר, שגם חג השבועות, כיון שאינו ביום קבוע בחודש סיון וקביעותו היא יום הני"א מט"ו בניסן (ר"ה ו, ב. שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס תצד, שייך ל"חדוה דסיהרא".
- (8) ראה בהנסמן בסה"מ מלוקט שם עי רמא העי 9.
- (9) ראה ב"ר פ"ו, ג. שמו"ר שם.
- (10) תענית ובי"ב שם.
- (11) פרש"י ותוספות תענית ל, ב; רשב"ם ב"ב קכא, סע"א – מאיכ"ר פתיחתא לג.
- (12) להעיר שט"ו באב הוא בסמיכות להשבת שלאחרי ת"ב [שבת נחמן], שבו קוראין פרשת ואתחנן, שבה נאמר (ד, ד) ואתם הדבקים גוי חיים כולכם היום, שכבר כלו מתי מדבר (פרש"י חוקת כ, כב). וראה לקמן ס"ג, שט"ו באב שייך גם לענין תקט"ו, הגימטריא ד"ואתחנן".
- (13) ראה תענית כט, א. ושי"נ.

ס"א

.. שאירעו בחמשה באב (הנמניס המנוים בגמרא⁵) ..

.. משמע שהוא יו"ט גדול יותר ..

.. שעיקר המעלה דמילוי ושלמות הלבנה ביום הט"ו הזה הוא שהמילוי והשלמות הוא לאחר חסרון. דהשלמות, שלאחרי חסרון היא שלמות נעלה יותר ..

.. דהעלי' שלאחרי הירידה היא עלי' ..

.. הירידה דהלבנה (דוישראל דדומין ללבנה⁶) היא ירידה גדולה ביותר, ולכן, העלי' דט"ו באב

..

ס"ב

.. מרומז גם בזה ..

.. ומזה מובן גם בנוגע ל(עיקר) הירידה דתשעה באב ..

(5) .. ולהעיר שבגמרא נמניס מנוים ו' ענינים ..

- ב -

דשנה ראשונה שהיו במדבר) שבו נגזר על דור המדבר שלא יכנסו לארץ, ושתי הגזירות היו בשביל אותו החטא (חטא המרגלים)¹³, שבטי' באב מאיר מעין הגילוי דלעתיד¹⁴, שעיקרו¹⁵ הוא בנין ביהמ"ק השלישי¹⁶ — העלי' שלאחרי הירידה דחורבן בית ראשון ושני.

ג) וממשיך בהמאמר¹⁷ ביאור השייכות דטי' [באב] לביהמ"ק השלישי, שלע"ל יהיו גם ו"ה בבחינת י"ה, כמ"ש¹⁸ ביום ההוא יהי (יהי הוא ב' פעמים י"ה)¹⁹. וכיון שניקת החיצונים היא מבחינת ו"ה (זו"ן), משא"כ מבחינת י"ה (או"א) אי"א להיות יניקה, לכן, לע"ל שגם ו"ה יהיו כמו י"ה, לא יהי שייך אז חורבן וגלות. ומסיף בהמאמר, שמהחילוקים בין י"ה (או"א) לו"ה (זו"ן) הוא, דאו"א הן תרין רעין דלא מתפרשין זו"ן זיווגם הוא רק לפרקים²⁰. ולע"ל שאז יהיו ו"ה כמו י"ה, גם ו"ה יהי זיווגם בתמידות. ולכן, ביהמ"ק דלעתיד יהי נצח²¹. [דנוסף לזה שבביהמ"ק דלעתיד לא יהי שייך חורבן לפי שלא יהי שייך אז יניקת החיצונים, הנה גם הביהמ"ק עצמו יהי באופן שאין שייך בו הפסק, אהל²² בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח]. וזוהי השייכות דשני [באב] לביהמ"ק השלישי, כי המעלה דביהמ"ק השלישי שאין שייך בו הפסק הוא לפי שיחיי בבחינת י"ה, ושני בגימטריא י"ה.

וממשיך בהמאמר²³ בביאור הענין דב' פעמים י"ה בהקדים הידוע²⁴ בענין ואתחנן בגימטריא תקט"ו²⁵, תיק עם ט"ו, דתיק הוא ה' חסדים דאריך [שכל אחד מהם כלול ממאה] ולמעלה יותר ה' חסדים דעתיק, וס"ה דאו"א י"ה, וענין תקט"ו הוא שה"ח דאריך ודעתיק מאירים ב"ה. וזהו גם חמש עשרה אמה קלעים לכתף²⁶, חמש עשרה (אמה) הוא י"ה וכתף בגימטריא תיק²⁷, וענין חמש עשרה אמה קלעים לכתף הוא המשכת עתיק ב"ה. וזהו גם ענין ב' פעמים י"ה, כי בחצר המשכן היו שני כתפים ובכל אחד מהם חמש עשרה קלעים²⁸, ושני פעמים חמש עשרה הוא ב' פעמים י"ה. ויש לומר, שהשייכות דחמש עשרה קלעים לכתף (המשכת עתיק ב"ה) עם ב' פעמים י"ה (שזו"ן הם כמו או"א) היא, כי מצד סדר ההשתלשלות, זו"ן

14) ד"ה נחמו עת"ר (סה"מ עת"ר ע' רכ. שם ע' רל). ובאוה"ת ואתחנן שם (ע' ב'קצח) "יתראה בהנחמה בטי' באב".

15) ראה ד"ה גדול יהי כבוד הבית הזה גוי היתשכ"ב ס"ב וס"ב (נדפס בקונטרס שבת נחמו תשי"נ).

16) ראה גם תענית כו, ב (במשנה) "וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו", ובחדא"ג מהרש"א שם "דאחמשה עשר באב קאי, שטעמי שמחתו... תלויים בבנין המקדש".

17) ד"ה נחמו עת"ר — סה"מ שם ע' רכ. שם ע' רכח ואילך. אוה"ת ואתחנן שם ע' ב'קצא.

18) זכרי' ד, יט.

19) ל"ת להאריז"ל עה"פ. הובא בלקו"ת במדבר ז, ד.

20) זחי"ג ד, א. ועוד. וראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' עז ואילך. וש"נ.

21) זחר ח"א כח, א. ח"ג רכא, א.

22) ישע"י לג, כ.

23) סה"מ עת"ר ע' רכ. שם ע' רל. וראה גם אוה"ת ואתחנן שם ע' ב'קצט (ושם ע' ב'קצו).

24) אוה"ת ואתחנן ס"ג קיד ואילך.

25) דב"ר פ"א, יו"ד. דע"ז מבעה"ת ר"פ ואתחנן.

26) תרומה כז, יד.

27) באוה"ת שם ע' קטז מציין ל"מאו"א אות ק' סליב, עמה"מ שער או"א פ"ל. ועיין מזה ג"כ בהרמ"ז

ר"פ תרומה קכו, סע"א"י.

28) תרומה שם, יד-טו.

ס"ג

. . וזוהי השייכות דפ"ד די"ה [באב] לביהמ"ק השלישי, כי המעלה דביהמ"ק השלישי שאין
בו הפסק הוא לפי שיהי' בבחינת י"ה, ופ"ד בגימטריא י"ה.
. . ולמעלה יותר ה' חסדים דעתיק, ופ"ד הוא י"ה, וענין תקט"ו . .

—
(25) דב"ר פי"א, יו"ד. דע"ז מבעה"ת ר"פ ואתחנן. [הקיף תיבת "דע"ז" וכתב:] **לפרט**

(27) . . ועיין **מבזה ג"כ** . .

- ג -

הם למטה מאו"א, ובכדי שזו"ן יהיו כמו או"א הוא ע"י המשכת הכתר שלמעלה מהשתלשלות, ובכתר עצמו – עתיק. והחילוק דשני הביאורים (בהמאמר) הוא, שבביאור הראשון מדבר בענין העלי דזו"ן, ובביאור השני מדבר בענין המשכת עתיק (השורש והסיבה להעלי דזו"ן). וממשיך בהמאמר דט"ו באב שייד גם לביאור השני דשני פעמים י"ה, כי בט"ו באב הוא גילוי הי"ח דעתיק באו"א²⁹, ועי"ז נמשך גילוי עתיק גם במלכות³⁰. ועיקר גילוי זה יהי לעיל, אלא שמעין זה מאיר גם עכשיו בט"ו באב, כנ"ל (סעיף ב) שבט"ו באב הוא מעין הגילוי דלעתיד.

ד) והנה הטעם לזה שבט"ו באב מאיר גילוי זה הוא לפי שבט"ו באב הוא השלימות דהלבנה שלאחרי הירידה דתשעה באב (כנ"ל סעיף א). וצריך להבין, דענין קיימא סיהרא באשלמותא (בחמשה עשר בחודש) הוא רק בנוגע להגילוי שלה. דהלבנה עצמה היא בשלימות בכל ימי החודש, והמעלה דחמשה עשר היא שהשלימות דהלבנה היא בגילוי. וכיון שכל הענינים שבתורה הם בתכלית הדיוק, צריך לומר, שהמעלה דחמשה עשר באב היא בענין הגילוי. וצריך ביאור, הרי בט"ו באב הוא מעין הגילוי דביהמ"ק דלעתיד, שיהי (נוסף על הגילוי דבית ראשון ובית שני³¹) גדול מבית ראשון ושני³², והגדלות דבית השלישי על בית ראשון ושני היא גדלות באין ערוך, וכמובן גם מחמבואר לעיל (סעיף ג) שביהמ"ק השלישי קשור עם ענין ב' פעמים י"ה שזו"ן יהי כמו או"א ושבאו"א יהי גילוי עתיק, ואעפ"כ, מקשרים המעלה דחמשה עשר באב עם זה שבחמשה עשר הוא שלימות הלבנה, שלימות בענין הגילוי³³.

גם צריך להבין, דכיון שהענין דחמשה עשר באב הוא ע"ד הענין דחמש עשרה אמה קלעים לכתף שהיו בחצר המשכן, שהי עוד לפני הענין דחמשה עשר באב, גם לפני ענין הראשון שאירע בחמשה עשר באב, יום שכלו בו מתי מדבר [ויתירה מזו – גם לפני שילוח המרגלים שבשביל זה נגזר הענין דמתי מדבר], מהו גודל העילוי והחידוש דחמשה עשר באב, ועד שלא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב.

והנה ענין זה (שהי"ט דט"ו באב קשור עם ענין הגילוי) מובן גם מזה שמחטעמים על קביעת הי"ט דחמשה עשר באב הוא לפי שהוא יום שכלו בו מתי מדבר (כנ"ל סעיף ב), ^{דפירוש} יום שכלו בו מתי מדבר הוא, שאז נתברר ונתגלה, איגלאי מילתא למפרע³⁴, שתשעה באב הוא יום שכלו בו מתי מדבר¹¹.

29) הרמז דענין זה ב"ט"ו באב: אב הוא (גם) לשון רצון (כתר), וט"ו הוא י"ה (חוי"ב). וענין ט"ו באב הוא המשכת הכתר בחוי"ב (אוה"ת ואתחנן כרך ו ע' ב' קצט).

30) כ"מ בסה"מ עתי"ר שם ע' רלא.

31) ראה זח"ג רכא, א שבביהמ"ק השלישי יהיו כלולים (גם) בית הראשון והשני.

32) כמ"ש (חגי ב, ט) גדול יהי כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון, ומפרש בזהר (ח"א כח, א. תקו"ז תיקון ח) שהבית הזה האחרון קאי על ביהמ"ק השלישי. וראה בארוכה ד"ח גדול יהי כבוד הבית הזה גוי הנ"ל.

33) בהשיחות דהתוועדות זו (ט"ו באב ה'תשמ"ז) לפני המאמר, שתכלית בריאת הלבנה הוא להאיר על הארץ, ולכן, החסרון ד"להאיר על הארץ" (לפני מילוי הלבנה) הוא כמו חסרון בהלבנה עצמה, ועי"ז השלימות ב"להאיר על הארץ" (בט"ו בחודש) נעשה שלימות דהלבנה, שהיא משלמת כוונת בריאתה. אבל ענין זה הוא ביאור במעלת יום הט"ו בכלל, והדיוק בהמאמר הוא – הקשר דענין זה עם ט"ו באב.

34) ל' השי"ס – פסחים לא, רע"א. ועוד.

29) .. אב תוכנו הוא (גם) לשון רצון (כתר) ..

ס"ד

דפירוש דתוכן יום שכלו בו מתי מדבר ..

- 7 -

ואעפ"כ קבעו חיי"ט בחמשה עשר באב, שבו נתברר ונתגלה שכלו מתי מדבר, כי יו"ט זה קשור עם ענין הגילוי.

(ה) ויבן זה בהקדים, דכמו שהגזירה דמתי מדבר כלתה בת"ב, אלא שלא ידעו ²⁷בבירור עד שנתמלאה הלבנה ביום הטי"ו¹¹, עד"ז הוא בהגזירה דחורבן ביהמ"ק והגלות, שביטול גזירה זו הוא בתשעה באב, דבתשעה באב נולד משיח³⁵, ובמוצאי תשעה באב מקדשין הלבנה שענינה (דקידוש לבנה) הוא שהם³⁶ עתידים להתחדש כמותה³⁷, אלא שגילוי ענין זה (ובשלימות) הוא בט"ו באב, שבו הוא מילוי ושלימות הלבנה.

ובעומק יותר יש לומר, דזה שבתשעה באב היתה התחלת הענין דגאולה העתידה הוא לא רק ברגע שלאחרי החורבן שאז נולד מושיען של ישראל, אלא גם לפני. שהרי זה שעלה ארי' והחריב את אריאל הוא על מנת שיבוא ארי' ויבנה אריאל³⁸, דמזה מובן, שהכוונה דיבנה אריאל היתה לפני שהחריב את אריאל³⁹, אלא שאז, היתה כוונה ומחשבה זו בהעלם (בהדרגה דמחשבה) ולא נמשכה בגילוי, בכדי שיוכל להיות חורבן ביהמ"ק, שע"ז דוקא יהי בנין ביהמ"ק השלישי שגדול יותר מבית ראשון ושני, וברגע שלאחרי החורבן, הותחל הגילוי דגאולה העתידה, נולד מושיען של ישראל. אלא שהלידה שבת"ב הוא רק התחלת הגילוי [כמובן גם מהענינים דת"ב שישנם גם לאחרי מנחת ת"ב וגם לאחרי קידוש לבנה במוצאי ת"ב⁴⁰], ועיקר הגילוי הוא בט"ו באב. ועפ"ז יובן הקשר דמעלת חמשה עשר באב עם זה שבחמשה עשר הוא שלימות הלבנה, שהיא שלימות בענין הגילוי, כי ענין חמשה עשר באב הוא שבו הוא גילוי הגאולה שהיתה (בהעלם, במחשבה וכוונה) בת"ב.

(ו) ויש לומר, דהטעם על זה שהציווי⁴¹ ועשו לי מקדש, שהוא ציווי לדורות לעשות בית לה'⁴² [ציווי על כל בתי מקדשות, כולל גם ביהמ"ק דלעתיד], נאמר (בגילוי) בנוגע לעשיית המשכן, הוא, לפי שבהמשכן היי כולל בהעלם גם ביהמ"ק שהוא דירת קבע⁴³, וגם ביהמ"ק דלעתיד שהוא אהל כל יצען גוי, עיקר ענין הקביעות (כנ"ל סעיף ג). וע"ד הידוע⁴⁴ בענין הגאולות, שבהגאולה דיציאת מצרים

(35) ראה ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד; איכ"ר פ"א, כא, שברגע שלאחרי החורבן, כשגעתה פרתו פעם שני, נולד מושיען של ישראל. ובפעי"ח שער חג השבועות ספ"א מפורש שבט' באב נולד משיח, ולכן אומרים ברכת הלבנה במוצאי ת"ב לבשר כ"י שהם עתידים להתחדש כמותה. ובשער הכוונות ענין ט"ב בסופו, דהטעם שאומרים נחם במנחת ת"ב הוא כי במנחת ט"ב נולד המשיח הנקרא מנחם.

(36) סדר קידוש לבנה (סנהדרין מב, א).

(37) פעי"ח שבהערה 35.

(38) יליש ירמיי רמז רנט. וראה ד"ה גדול יהי גוי הנ"ל ס"ג.

(39) להעיר ממאמר רז"ל (יבמות סב, ב) חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך, דמזה מובן, שהפקידה היתה לפני יציאתו של הבעל (הקב"ה) לדרך.

ועפ"ז יש לומר שיצירת הולד נעשה מהפקידה שלפני החורבן, וברגע שלאחרי החורבן נולד מושיען של ישראל. וראה בארוכה סה"מ מלוקט ח"ב ע' רסט.

(40) שו"ע או"ח סתקני"ח.

(41) תרומה כה, ט.

(42) רמב"ם הל' בית הבחירה פ"א ה"א. וראה לקו"ש חכ"א ע' 149 ואילך. וראה גם שם ע' 264 ואילך.

(43) ראה שמואל ב ז, ו. פרש"י עה"פ. שהשי"ר פ"א, טז (ג). זח"ב רמא, א. תו"א ר"פ ויגש.

(44) סה"מ היתשי"ח ע' 164. וראה ד"ה כימי צאתך גוי היתשי"ב (נדפס בקונטרס אחשי"פ תשי"ג) סעיף יו"ד.

ס"ה

.. אלא שלא ידעו בבירור עד שנתמלאה ..

.. היתה כוונה ומחשבה זו בהעלם (בהדרגה דמחשבה) ..

— ה —

נפתח הצינור וחיו כלולים בה כל הגאולות, כולל גם הגאולה העתידה. אלא שהגילוי דביהמ"ק השלישי ודגאולה השלישית הוא ע"י העבודה שבזמן הגלות, שהיא ע"ד עבודת התשובה. וכיון שביציאת מצרים היו ישראל במדריגת צדיקים⁴⁵, לכן, הענין דגאולה העתידה שכולל בהגאולה דיציאת מצרים, הי' אז בהעלם.

ועפ"ז יש לבאר זה שבחצר המשכן היו חמש עשר אמה קלעים לכתף, אף שענין זה שייך לביהמ"ק השלישי, כי במשכן הי' כלול גם ביהמ"ק וגם ביהמ"ק השלישי. ואעפ"כ לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב, כי לפני חטא המרגלים, כאשר מצד סדר ההשתלשלות לא הי' נתינת מקום לחורבן ביהמ"ק ובמילא גם לא לבנין ביהמ"ק השלישי, הי' זה בתכלית ההעלם. ולאחרי חטא המרגלים, כשגזור על דור המדבר שלא יכנסו לארץ וגם התחלת הענין דחורבן ביהמ"ק [כי אז היתה התחלת החמשכה דביהמ"ק השלישי בהדרגא דמחשבה], הנה בחמשה עשר באב בכל שנה (מתחיל מחמשה עשר באב הראשון, כשכלו מתי מדבר, ועאכ"כ לאחר חורבן ביהמ"ק) הוא גילוי הפנימיות דחמש עשרה אמה קלעים לכתף שבחצר המשכן, שענינם הוא המשכת עתיק ב"ה ועי"ז גם במלכות, ענין אהל בל יצען, ביהמ"ק השלישי שאין (שייך) בו הפסק. ואז מתגלה גם הכוונה הפנימית של הבכ"י דתשעה באב הראשון, ויבכו העם בלילה ההוא⁴⁶ שע"י נקבע בכ"י לדורות¹³, שהיא בכדי שתהי' הבכ"י דלעיל, בבכי יבואו⁴⁷, בכ"י של שמחה⁴⁸ מצד התגלות מדרגות הגבוהות⁴⁹, וע"ד שאמרו רז"ל⁵⁰ גבי ר"ע שכשהשיג סודות התורה בשיר השירים זלגו עיניו דמעות, דמעות של שמחה מצד ריבוי האור⁵¹.

ז) וזהו שבחמשה עשר באב הי' ⁵² בנות ירושלים [ויש גורסין⁵³ — בנות ישראל] יוצאות וחולות בכרמים, שהמחול דחמשה עשר באב הוא בדוגמת ומעין המחול דלעיל⁵⁴ שעתיד⁵⁵ הקב"ה לעשות מחול לצדיקים וכא"י מראה באצבעו ואומר⁵⁶ הנה ⁵⁷ אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה הי' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, דביציאת מצרים אמרו "זה"י פעם אחת (זה א-לי ואנוהו)⁵⁸ ולע"ל יאמרו שני (45) סה"מ תרל"ו ח"ב ע"י שם. תרנ"ב ע"י ג ואילך. ועוד. וראה סה"מ מלוקט ח"ג ע"י רמג, ובהערה 12 שם. (46) שלח יד, א. (47) ירמ"י לא, ח. (48) ראה גם אוה"י נ"ך עה"פ (ע"י שעה) "בבכי יבואו כמו הבוכה מרוב שמחה שלא יוכל הכלי להכיל". ובהמשך הענין שם "כי יהי' הגילוי בזו"ן כמו בא"י ע"ד ביום ההוא יהי". (49) כ"ה הלשון בתו"א שבהערה 51. (50) ראה זח"א צח, ב (במהניע). ט"ז לשו"ע או"ח סרפ"ח סק"ב (בשם זהר חדש). וראה גם זהר חדש בראשית ז, א. (51) תו"א ושלח כו, א. לקו"ת תצא לו, ד. ועוד. (52) תענית כו, ב (במשנה). (53) ראה שינויי נוסחאות למשניות תענית שם. ושי"ן. וראה שיחת ט"ו מנ"א ה'תשמ"ו (נדפסה בספר התוועדות תשמ"ו ח"ד ע"י 212 ואילך) הערה 45. (54) שלכן המימרא שבגמרא (סוף מסי' תענית) עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים כו' (דלקמן בפנים) היא על מאמר המשנה יוצאות וחולות בכרמים. (55) סוף מסי' תענית. (56) פרש"י שם. (57) ישע"י כה, ט. (58) בשלח טו, ב.

ס"ו

.. (מתחיל מחמשה עשר באב הראשון, בו כשכלו מתי מדבר ..

.. ביהמ"ק השלישי שאין (שייך) בו הפסק ..

.. שהיא בכדי שתהי' הבכ"י למעליותא דלעיל ..

ס"ז

(54) שלכן המימרא שבגמרא ..

— 1 —

פעמים זה⁵⁹ (הנה אלקינו זה גוי זה הוי גוי). דביציאת מצרים שחיו אז במדריגת צדיקים אמרו זה רק פעם אחת — גילוי הוי דז"א, ולעיל, שיהיו במדריגת בעלי תשובה [דתשובה היא כפלים לתושי⁶⁰] יאמרו שני פעמים זה — גילוי הוי דז"א וגילוי הוי דעתיק⁶¹. וממשיך בכתוב נגילה ונשמחה בישועתו, דיש לומר, שישועתו (דהקב"ה) של אחרי "זה" השני, הוא פנימיות עתיק. וכידוע⁶² שלעיל יהי (גם) הגילוי דפנימיות עתיק.

ויהי רצון, שכל ענינים אלו יהיו בקרוב ממש, ובפרט לאחר שזאמרו בהפטורה דמנחת ת"ב קרובה ישועתי לבוא⁶³, שישועתו (דהקב"ה), הישועה שעלי נאמר נגילה ונשמחה בישועתו, היא קרובה לבוא בקרוב ממש ובעגלא דידן, אמון⁶⁴ כן יהי רצון.

~~~~~ * ~~~~~

(59) שמו"ר ספכ"ג.

(60) ראה שמו"ר רפמ"ו.

(61) אוה"ת נ"ך לישע"י שם ע"י רד. וראה גם סה"מ תרנ"ד ע"י קנד.

(62) פע"ח שער הקי"ש רפמ"ו. לקו"ת שה"ש בסופו (נ, ריש ע"ג. נא, ג ואילך). ובכ"מ.

(63) ישע"י נו, א.

(64) ראה משנה סוף מסי תענית ובשינויי נוסחאות שם.

תורה ז'ר

קונטרס
ט"ו באב – תש"נ

בס"ד.

פתח דבר

לקראת חמשה עשר באב הבעלי"ט – הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב כ"י שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות דיום ב', פי עקב, חמשה עשר באב ה'תשמ"ז.

מערכת "אוצר החסידים"

ה' 24, 3 ע"ה , שנת ה'תש"נ (ח"י תחא שנת ניסים), מאתיים שנה לחולדת כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א, ברוקלין, נ.י.

(א) בתאריך הפתח-דבר, ציין:

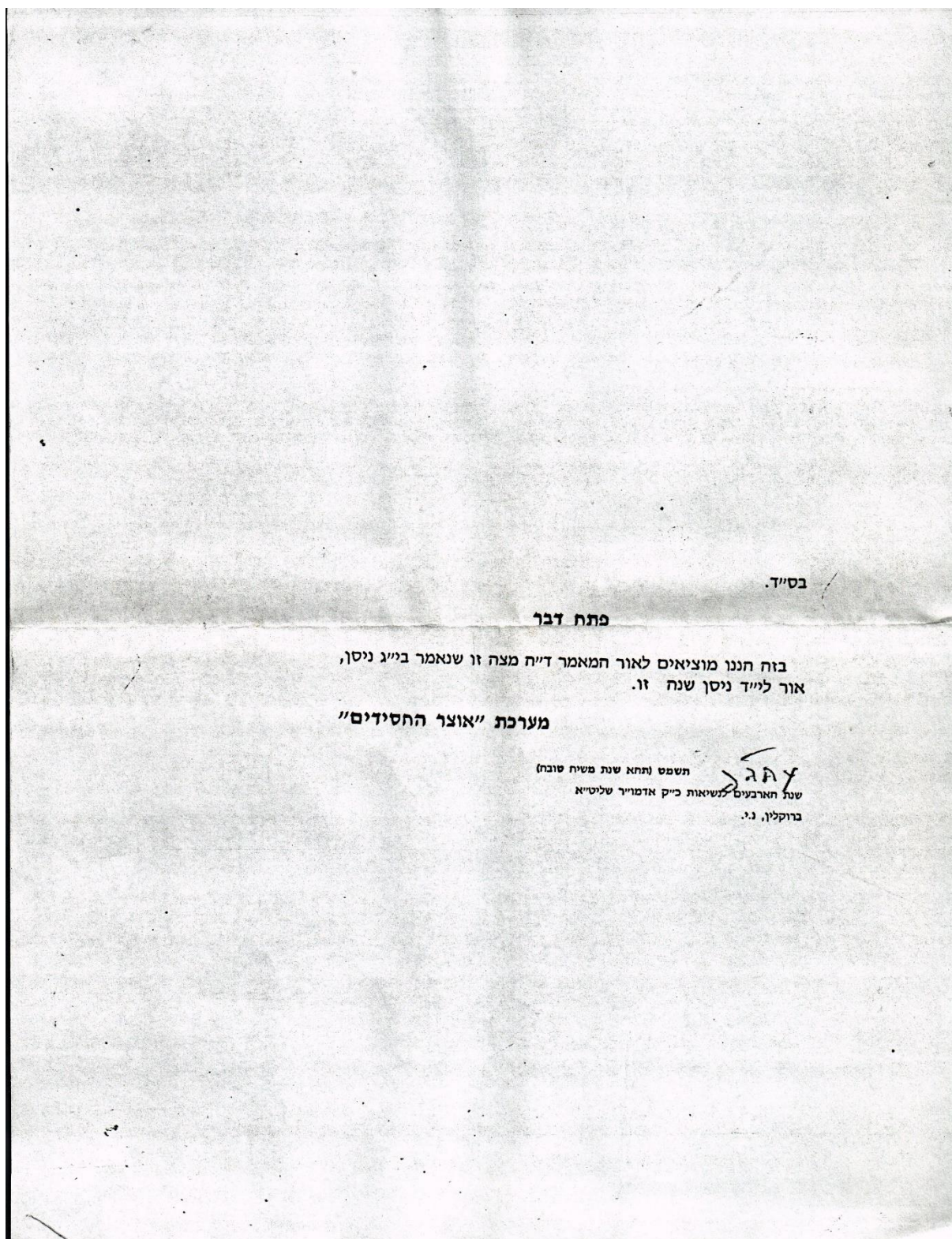
א' עקב, יד מנ"א

(ב) על הצד, כתב:

מהיר

(ג) ד"ה מצה זו תשמ"ט

עחה"פ

והנה חילוק זה שבין קודם חצות ולאחרי חצות הי' רק בפסח הראשון, לפני מתן תורה. משא"כ לאחר מתן תורה, אף שהמצה שאוכלים כליל הפסח היא לפני חצות⁷, היא בחי' מצות מלא וא"ו⁸, שיש בה (גם⁹) העילוי דנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה. וז"ש

(1) היום יום ראשון
הגדה של פסח (א' אילול)
(2) ויום הראשון את הרצח (ב' אילול)

(2) לקו"ת צו יג, ב ואילך (וראה גם שם יב, ב). סה"מ תש"ד ע' 171. ובכ"מ.

(3) בא יב, יח.

(4) שם, ל'ט.

5) שהרי בפסח כתיב ומצות על מררים יאכלוהו (שם, ח) והפסח אינו נאכל אלא עד חצות (רמב"ם ה"ל ק"פ ספ"ח) - לקו"ת שם יג, כ. שה"מ תש"ד שם.

(6 בא יב, יז.

5. כנ"ל הערה 5.

(8) "מדכתיב ששת ימים תאכל מצות בוי'ו..מוכח דהמצה שאנו אוכלים הוא ג"כ מכתי'

ומדריגה זו" (לקו"ת שם יג, ב).

(9) היינו שיש בה ב' הכתינות, דקודם חצות ודלאחרי חצות, כמפורש בלקו"ת יד, ב.

[כתב בצד:] לתקן ציוני ההערות

בס"ד. י"ג ניסן, אור לי"ד ניסן תשמ"ט.

1) יום הילולא של הצמח צדק (2 יום הולדת את הרמב"ם (בשעה . . סדה"ד)

31) הגדה של פסח (מכילתא . .)

ס"א

. . שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם: . .

- 7 -

בהגדה מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שום שלא הספיק כו' להחמיץ (שמעצמה לא באה לידי חימוץ) עד שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם¹⁰.

(ב) ויש לומר שהמצה שאנו אוכלים לאחר מתן תורה, היא למעלה יותר גם מבחי' מצות מלא וא"ו דפסח הראשון שלפני מתן תורה. כי מכיון שהגילוי דממה"מ הקב"ה בהמצה שאנו אוכלים לאחר מ"ת הוא ע"י קדימת העבודה בקיום התומ"צ במשך כל השנה (קודם הפסח)¹¹, הוא גילוי נעלה יותר. וע"ד חזקוני¹² מעלת הגילוי דחגה"ש זמן מ"ת שלאחרי העבודה דספירת העומר על הגילוי דיצי"מ, שהגילוי דיצי"מ, עם היותו גילוי נעלה ביותר (בכבודו ובעצמו), מ"מ, מכיון שהגילוי הי' מצד מלמעלה, הי' רק לפי שעה, וע"י העבודה דספה"ע, עבודת התחתון (שלאחרי הגילוי דיצי"מ), ממשיכים לא רק המ"ט שערים, אלא שלאחרי השלימות דמ"ט שערים ממשיכים גם שער הנו"ן (שגם שער זה נמשך ע"י עבודתנו כמ"ש¹³ תספרו חמשים יום גו')¹⁴, ובשער הנו"ן גופא - לא רק בחינה התחתונה שבו שהיא שש המ"ט שערים (דוגמת אריך) אלא גם בחינה עליונה שבו^{14*} שלמעלה משש המ"ט שערים (דוגמת עתיק)¹⁵, שהוא נעלה יותר¹⁶ גם מהגילוי דיצי"מ.

ויש להוסיף דמעלת המצה שאנו אוכלים לאחר מ"ת על המצה שלאחרי חצות שהי' אז, היא (לא רק מפני שהגילוי בהמצה שאנו אוכלים בא ע"י קדימת העבודה בקיום

(10) ראה בכ"ז לקו"ת שם יד, א-ב. סה"מ תש"ד שם.

(11) ראה לקו"ת שם (יד, א) דזה שבמצה זו שאנו אוכלים קודם חצות יכולים לקבל מבחי' שנגלה עליהם ממה"מ אחר חצות הוא ע"י קיום התורה ומצוות שקדם כל השנה.

(12) לקו"ת ויקרא ג, א. שה"ש כד, ג.

(13) אמור כג, טז.

(14) לקו"ת במדבר צ"ב, ריש ע"א.

(14*) בלקו"ת שם (יב, א-ב), שרק בחינה התחתונה שבו ממשיכים ע"י עבודה, משא"כ בחינה העליונה שבו היא נמשכת מעצמה (לאחרי המשכת בחינה התחתונה שבו ע"י עבודה). אבל ראה ד"ה אשה כי תזריע תשכ"ה (נדרס בקונטרס ב' ניסן שנה זו) ס"ד, שמצד הענין ד"ישראל וקוב"ה כולא חד", גם המשכת בחינה הג' שבאתערל"ע היא ע"י עבודה.

(15) ראה בארוכה לקו"ת שם יב, ב.

(16) דנוסף לזה שגילוי זה (להיותו לאחר קדימת העבודה) נמשך בפנימיות - גם הגילוי עצמו הוא נעלה יותר, כמפורש בלקו"ת שבהערה 12.

ס"ב

.. וע"ד הדין¹⁴ מעלת הגילוי ..

.. ממשיכים לא-דק נוסף על המ"ט שערים, אלא-שלא-חרי השלימות דמ"ט שערים ממשיכים גם שער הנו"ן ..

.. ובשער הנו"ן גופא - לא-דק נוסף על בחינה התחתונה שבו שהיא שרש שייכות להמ"ט שערים (דוגמת אריך) אלא גם בחינה עליונה שבו¹⁵ שלמעלה משרשיכות להמ"ט שערים ..

.. היא (לא-דק מפני נוסף על שהגילוי בהמצה ..

(14*) .. אבל ראה לקו"ת .. (וראה ד"ה אשה כי תזריע תשכ"ה) (נדפס בקונטרס ב' ניסן שנה זו) ס"ד) ..

- 2 -

התומ"צ קודם הפסח, אלא) גם מפני שאכילת המצה עצמה היא מצוה. דהמצה שלאחרי חצות או היתה (בעיקר¹⁷) מפני שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ (מצד הגילוי דלמעלה), ולא הי' בזה עבודה (וקיום מצוה)¹⁸. והמצה שאנו אוכלים לאחר מ"ת היא קשורה עם עבודת האדם, קיום מצות אכילת מצה.

ג) וצריך להבין מה שאומרים מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ, הרי המצה שאנו אוכלים (לאחרי מ"ת) יש בה מעלת העבודה והמעלה דקיום מצוה [ובזה גופא - מצוה שלאחרי מתן תורה], והיאך אומרים דהמצה שאנו אוכלים הוא על שום שלא הספיק להחמיץ (דזה שהוא מצה ולא חמץ הוא דבר דברבא ממילא, מפני שלא הספיק להחמיץ). ויש לומר הביאור בזה, כי מצות סיפור יצי"מ היא לספר הענין דיציאת מצרים כמו שהי' אז. ^{והי' יציאת} דכיון שאילר לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים כו' משועבדים היינו לפרעה במצרים¹⁹, לכן גם עכשיו (ובפרט כליל הפסח) אף שנמצאים כבר לאחר יצי"מ ולאחרי מתן תורה, יש גם המעמד ומצב שהי' אז. ולכן אומרים (בהסיפור דיצי"מ שבההגדה) מצה זו שאנו אוכלים כו' על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם, דבהמצה שאנו אוכלים קודם חצות יש בה לא ^{המצה} מעלת המצה דקודם חצות - המעלה דעבודת התחתון בקיום ציווי הקב"ה (כמו שהי' לפני מ"ת), אלא גם מעלת המצה שאחרי חצות - המעלה דלא הספיק להחמיץ (שא"א להיות בה חימוץ) מצד הגילוי דלמעלה. ונוסף לזה, בהמצה שאנו אוכלים יש גם העילוי שמצד מתן תורה, קיום מצוה שלאחרי מתן תורה. ויתירה מזו, שיש בה גם מעין המעלה דאכילת מצה בשביעי של פסח שהיא

17) דהגם שגם בפסח מצרים הי' איסור חמץ יום אחד (פסחים צו, ב), וכמילא, זה שאכלו מצה ולא חמץ (גם לאחר חצות) הי' בזה גם קיום ציווי הקב"ה - הרי (א) הציווי (לאחרי חצות) הוא רק שלא לאכול חמץ ואין זה קיום מצות עשה, (ב) גם בנוגע לזה שלא אכלו חמץ ^{הי' רק} אף בפועל מפני שלא הספיק להחמיץ ולא מפני הציווי. ^{הי' רק}
18) ובענין זה - מעלה בהמצה שקודם חצות גם אז. אלא שאין זה כהמעלה דהמצה שאנו אוכלים, כי (א) עיקר מעלה דקיום מצוה הוא בהמצוות שלאחרי מתן תורה, (ב) בהמצה שאנו אוכלים יש גם המעלה דמצה שלאחר חצות.
19) הגש"פ.

17) . . בנוגע לזה שלא אכלו חמץ, הייזא בפועל בלאה"כ מפני שלא הספיק להחמיץ ולא מפני
(גם לולא הציווי).

ס"ג

. . (דזה שהוא מצה ולא חמץ הוא רק דבר-הבא ממילא . .

. . ועוד (ועיקר דכיון שאילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים כו' משועבדים היינו
לפרעה במצרים¹⁹) . .

. . קודם חצות יש בה לא-רק נוסף על מעלת . .

. . (כמו שהי' לפני מ"ת), אלא גם מעלת . .

רשות²⁰ (למעלה מחובה)²¹, שהיא מעין האכילה דלע"ל.

(ד) ויהי רצון, ובפרט שמסיימים (כנהוג) בנתינת צדקה²², ע"ד שהסיום דכל ימי הפסח הוא בשביעי של פסח, ויתירה מזו שהסיום דכל ימי הפסח (בחול"ל) הוא באחרון של פסח שבו מאיר גילוי הארת המשיח²³, שלכן גם ר"ק כנ"ל של הפטרה דאחש"פ היא בביאת המשיח [ויש לקשר זה גם עם שמיני של פסח, כי בהפסוקים דההפטרה כתיב²⁴ ביום ההוא יוסיף אד' שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר ישאר מזו מקומות של גלות (אשור, מצרים וכו') ויביאם למצב של שמיני - המצב דגאולה האמיתית והשלימה], ואז יקריים היעוד²⁵ מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים²⁶ בפשטות וגם בפנימיות ובכל הפרטים.

(20) פסחים קנ, א. שו"ע אדה"ז סתע"ה סל"ב.

בפסחים שם ובשו"ע אדה"ז שם "אף ששת ימים רשות" (מלבד לילה הראשונה שהיא חובה), אבל מכיון שזה שששת ימים רשות נלמד משביעי - מוכח דעיקר הענין (והמעלה) דרשות הוא בשביעי (ראה בארוכה לקו"ש חכ"ב ע' 33).

(21) סידור שער חהמ"צ (רפ"ו, ב). שער האמונה פ"ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ כד, ב. ביאורו של ע' צה ואילך. סה"מ תרס"ח ע' קסא ואילך. ובכ"מ.

(22) שמקרכת את הגאולה (כ"ב י, א).

(23) היום יום כ"ב ניסן. ובכ"מ.

(24) ישעי' יא, יא. וראה בפרש"י שם עה"פ "והכהו לשבעה נחלים" (שם, טו).

(25) ישעי' שם, ט - הפטרה דאחש"פ.

(26) להעיר שהרמב"ם מסיים וחוחם את ספרו בפסוק זה, ויום י"ד ניסן (שבו נאמר המאמר) הוא יום ההולדת דהרמב"ם.

.. רשות (שלמעלה מחובה) ..

ס"ד

.. שלכן גם רובה-כפולה של ההפטר ..

.. כי בהפסוקים דבה הפטרה כתיב ..

.. (אשור, מצרים וכו' והשמיני איי הים) ..

.. ואז ויקויים היעוד בפשטות ובכל הפרטים וגם בפנימיות מלאה הארץ דעה את הוי' כמים
לים מכסים. [תחילה הי' כתוב "ויקויים היעוד מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים
בפשטות וגם בפנימיות ובכל הפרטים.", ותיקן כנ"ל]

2 (ראה הדרן לרמב"ם) (שבהל' תשובה) (מביא הרמב"ם הכתוב ועד דעה את ה' ובסוף
הספר - גם סיומו: כמים לים מכסים.

עלי הגהה - שיחות

(א) הערות דשיחת ש"פ וישלח תשכ"ה - הגהה ראשונה

- (1) ב"ר פ"ה, ד.
- (2) פיה"מ סנהדרין פ"י (בעיקר השכונות כהו"ג עיקרים).
- (3) הל' השובה פ"ג ה"ח. וראה לעיל ע' 66.
- (4) ברכות י"ט, ב. ופ"ג.
- (5) הא"ב כאן.
- (6) נגעים פ"א פ"ד כ"ג. סוכה י"ב, א.
- (7) בעה"ט ס"פ ויזא.
- (8) ב"ר פ"ד, יב.
- (9) רש"י בפרשנו לה, ח. לקח טוב כס ובפכ"ז, כה.
- (10) אבות פ"ב מ"ד.
- (11) תנחומא תולדות, ז. רש"י בראשית לא, כב.
- (12) ראה ע"ז יפה תואר ב"ר פ"ה, ד. בשם הילקוף.
- (13) ברכות לד, ב. ופ"ג.
- (14) ראה אוה"ח בראשית לד, כ.
- (15) לבוש האורה כאן.
- (16) בפרשנו לג, י.
- (17) ובלבוש האורה שינה הגירסא בפרש"י כס, כדד כוסיא זר.
- (18) ראה לעיל ע' 65 ואילך.
- (19) כו"נ ח"ב פ"י. ונהבאר לעיל ע' 49.
- (20) ב"ר פ"ד, יו"ד. - ובהניא פ"ז, שזהו רק במי שהוא רשע באמת (וראה סובך
- ליובאוויס חוברת ב' ע' 79.
- (21) נוסף על מה שאין להקשות מהו ההוראה מושלח יעקב גו' לרשעים - כי "לא דברה
- הורה במהים אלו" (הניא שם).
- (22) יומא פה, ב.
- (23) הניא פכ"ה. אבה"ה פי"א.
- (24) ע"ח. הובא בהניא ספ"ו.
- (25) הניא פ"ל. וראה בסה"מ חכ"ח ע' 133 בהערה.
- (26) הורה שלום ע' 15.

(1* נסמן בשדי חמד כללים מע' אין למדין כו'.

(1** והאומרים כן ותולים בוקי סריקי בגדולי ישראל - הרי אמחז"ל (מדרש תהלים כח) כי לא יבינו אל פעולות ה' אלו האגדות. והזהירו שלא ללמד אגדה לגסי רוח ומעוטי תורה (ירושלמי פסחים ה, ג). - ואכ"מ.

(2 פיה"מ סנהדרין פ"י (בעיקר השמיני מה"י"ג עיקרים). [העביר לכאן הערה הבאה:] הלי' תשובה פ"ג ה"ח. וראה לעיל ע' 66.

(3) [העביר ההערה להערה הקודמת]

(2* ראה ירושלמי פאה פ"ב, ה"ד): מקרא משנה תלמוד ואגדה אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד להורות לפני רבו כבר נאמר למשה בסיני.

(2** ועפ"ז יובן הפס"ד שמצות ת"ת - רצה לומד אגדה רצה לומד חלק אחר בתורה. ולא עוד אלא - שלדעת הש"ך (והפרישה) - יו"ד סרמ"ו סקי"ב: שנים ששאלו אחד אגדה ואחד ק"ו נזקק לאגדה (היינו שמחוייב עליו לבטל הלימוד בהק"ו).

(3) ולהעיר ג"כ שפירוש כו"ב פסוקים ופרשיות שבתורה (ובפרט מסוג אלו שהרמב"ם מביאם בפיה"מ שם) הוא באגדות שבתורה.

(4* ראה כתובות לד, ב. חולין צח, ב.

(7* באר היטב או"ח סו"ס תר"ג וש"נ.

(8* ויצא תולדות כה, כט.

(8** שם כז, מא.

(9* ופנפנ וראה ב"ר (פס"ז, י): אמו בצדקתה אמרה עד אשר תשוב חמת אחיך והוא לא עשה כן.

(11* ועפ"ז מובן פרש"י (ויצא ל, כה) דרך משנולד שטנו של עשו כו' רצה לשוב. ודו"ק.

(12) ראה עד"ז יפה תואר בב"ר פע"ה, בשם הילקוט.

[מתחת להערה זו כתב:] הרי שם כתוב ההיפך ממש (ולא עד"ז): שרצה לשלוח!!

[וסימן כהנ"ל בעיגול, וסימן חץ וכתב:] מי זה המציין כך? עכ"פ להבא יעמידו "משגיח" ע"ג.

(14* אלא שלאחרי המעשה היו מעיו מתחתכין (לעיל ס"ג), כי גם בשוגג - צריך לעשות תשובה, כנ"ל.

(17) בדוחק לכאורה ה"י אפ"ל בדוחק, שב"פני אלקים" הדיוק וההוספה שזהו "שר שלך". אבל לא משמע כן מסיום רש"י שם "ראה מלאכים וניצול" ל"מ-ב. - מלאכים סתם. וכן בסוטה מא, ב בפ"י רש"י: רגיל לראות מלאכים.

(18* ראה מעילה יז, ב.

(21) נוסף על מה שאין להקשות מה"י ההוראה מוישלח יעקב גוי' לרשעים - כי "לא דברה תורה במתים אלו" (תניא שם).

שכנעם זה אכרן (ירושלמי סוף קדושין) עתיד אדם לירון דין וחשבון על כל
 עינו ולא אכל. - אבל דרך זו היא רק בסי שהוא בסוח, שכל עשיותיו לשם
 :כבבאר בלקו"ש (כרך א') ע' 254.

ב"ר פכ"ז, ו, פב, ו.

ב"ר פכ"ו, א. וראה זח"א קיס, ב. קכז, ב. ועוד.

פירש"י בראשית לב, ה. לקח טוב שם.

(32*) יומא לח, ב. (33*) וזוהו ג"כ הרוב אפילו אם הי' חי קפ-שנה כימי אבותיו (ב"ר פצ"ו, ד).
 ב"ר אבא (דף 138, ע' 3).

פירש"י שם לא, ז.

קונטרס ה"י אלול הש"ג ע' 21 בשם הסגיד.

כתובות קה, ב.

משלי י, יב.

ילבם ברשותם" (שבדוקים) הוא למעלה כ"מח שליש על הלב" (שבביונים). כי לבם
 זחם אינו בדרך שליטה ומשלה, שמצד היצוניות המוחין, כי אם, בדרך כאליו ומכילא,
 ה פנימיות המוחין (ד"ה כי קרוב חרפ"א (נדפס בקונטרס צד) סעיף ב. וראה גם הנ"א
 ז). והרי פנימיות המוחין, הוא למעלה כשכל השיוך לכדוה, ואינו צאצא כחפזל
 ז' הלב כלל (גדולים מעשה צדיקים חרפ"ה (נדפס בהוספות לספר המאמרים-קונטרסים)
 ז' ד'), ובכל זה, פעל שוחד גם בהם.

צאצא צאצא שחוכנה - בירור הניצוצות שבירר יעקב מעשיו וכו'.

ראה לעיל ע' 104 וש"נ.

בראשית לב, א.

נדפס באגה"ק שפנצטמולצמולצ שבתניא סי' ב'.

בראשית כח, טו. לא, ב.

(31) פירש"י בראשית לב, ה. לקח טוב שם.

(32*) יומא לח, ב.

(33*) וזהו ג"כ הרוב אפילו אם הי' חי קפ-שנה כימי אבותיו (ב"ר פצ"ו, ד).

1971
44 והניכוי זכויות ~~צדק~~ (בלי חטא) אינו סיבה ליבטול הרבמה, כמ"ש הרא"ם
כאן, והמהרש"א בחדא"ג ברכה ד, א.

(45) ראה הקדמה לקונס' יט בסלו השי"ב (הונטרס צט), *זתהנא/ס*.

(46) היום יום בט שבת.

(47) במ"ש שם: ואינו ראוי וכדאי. סתמם בעיניו שהסא. - וראה להלן הערה 50.

48) וכמ"ש אדה"ז במכתבו להר"לוי"צ טבארדיטשוב בבואו כפ"ב, אשר באולחו היתה ב"יום הילולא רבא של רבינו הקדוש נ"ל". וראה גם לשו"ד (ע' כא) אשר הטגיד, קודם הסתלקותו, אשר לאדה"ז "י"ט כסלו איז אינגער הייללא".

(49) סוף ברכות. ~~בבבבבבבב~~ סוף טו"ז (ועם הלכות חלמידים).

SECRET

(50) ואי"ז ^{מחל} למ"ש בהיגיון סטן, שבין עלי' לעלי' הוא בבחי' מפילה (בס')

כבדריגתו הראשונה – כי הנפילה שבין עלי' לעלי' הוא כעין הנה"ר והעמוד שבין עולם לעולם, ובהעלי' לשכל גדול ועבוק שהוא דו"א ע"י השו"ת המב"לית אורו לגמרי משכל הראשון (פלא הרכון בראיית ע' 302), זאת בהדיכונות ובהיזוי מהבלב משכל הראשון {שלכן צריך אז לשמירה גדולה, כמ"ד הפ"י דם}, הרי גם

הנפילה, באמיתה העניין, אינה ירידה, כי אם חלק מהעלי'.

ועפי"ז יש לתאור פירוש הפ"י עה"פ ספנהי עם הפירוש שבאגה"ק, מהמסנות

הוא מחמת ריבוי התסידים, כי הנפילה שבין עלי לעלי הוא מצד גילוי אור של

מדריגה העליונה המאירה עליו (ראה במקומות המסומנים בפה"ש² שם ובד"ה זה היום

תרכ"ו, ובד"ה בה יפית תרצ"א (סונס) (ב) (חל א) (עפרני) (י) וט"ז (א) דני (סמ"ס) סמ"ס (ישי) עכ"ל
 (51) ~~זהו~~ נחלקתי בחטא". ועפי"ז, גם הלכלוך בחטא (לא רס "נחמקשו זכויות")

הוא מצד החסדים (ודלא כפירוש הרא"ס והמהרש"א בהדא"ג שם). - וכן מוכח גם ממה

שבאגה"ק בניא טרז"ל (ברכות ד, א) "שמא יגרוס הישא" בהמשך א"ת ל"ט"ס קודם

"מחכת ריבוי החסדים". ח' א

52) ~~ד"ר מנחם פרידמאן~~ : פדמה בעיניו טהור, כ"ה דוד צפון דודמה בעיניו הור"ע
Re Nave "L'Or" 12/63, 12/67/1

~~קטנות ב', ע"ד פרז"ל ב"ק י"ה, ט"ז.~~

~~הנהגתו היתה כדלהלן: ביום ראשון ה'תרס"ב נפטר~~

4) והניכוי מזכויות עצמו לבדו (בלי חטא) אינו סיבה לביטול ההבטחה, כמ"ש הרא"מ כאן, והמהרש"א בחדא"ג ברכות ד, א.

49) סוף ברכות. תענית כט, ב. סוף מו"ק (ושם הלשון: תלמידי חכמים).

50) . . ועפ"י יש לתווד פירוש הפ"ע קטנתי עם הפירוש שבאגה"ק, שהקטנות הוא מחמת ריבוי החסדים - כי הנפילה שבין עלי לעלי הוא מצד גילוי אור של מדריגה העליונה המאירה עליו (ראה במקומות המסומנים בפה"ר שם ובד"ה זה היום תרס"ו, ובד"ה מה יפית תרצ"א (קונט"ב)).

51) וזהו ש"י ו"נתלכלכתי בחטא" (שבפרש"י) - י"ל חטא (מל' אני ושלמה בני חטאים) - חסרון (לגבי מדריגתו הקודמת). ועפ"י, גם הלכלוך בחטא (לא רק "נתמעטו זכויותי"), הוא מצד החסדים (ודלא כפירוש הרא"ם והמהרש"א בחדא"ג שם). - וכן מוכח גם ממה שבאגה"ק מביא מרז"ל (ברכות ד, א) "שמא יגרום החטא" בהמשך אחד עם למ"ש קודם "מחמת ריבוי החסדים". ול' [העביר לכאן הערה הבאה: 52] ואף שבאגה"ק שם הלשון: שנדמה בעיניו שחטא, מ"מ זה עצמו שנדמה בעיניו הו"ע קטנות כו', ע"ד מרז"ל מו"ק יח, סע"ב. ובדוגמת "דקדוקי מצות" שבפע"ח שם. ואי"ז סותר ממה שבאגה"ק שם מבאר שזה שנדמה כו' הוא מפני היותו קטן בעיניו מחמת ריבוי החסדים, הרי שדמיון זה הוא

[המשך בעמוד הבא]

~~הסדר-סעולגו - כי יש חילוק בין הענין /כמו שהוא בפנימיותו לכמו שהוא בחיצוניותו, כג"ל בהערה 50.~~

- (53) חורגת שלום ע' 112.
(54) ראה לקו"ד, כב, סע"ב ואילך.
(55) לקו"ד שם ע' כב.
(56) שם, אע" 30.
(57) ראה לעיל הערה 50.
(58) חורה שלום ע' כב.
(59) ראה שכו"ך פל"ו, א.
(60) לקו"ד (שם) ע' קפג.
(61) ראה לב דוד (להחיד"א) פכ"ס (ע"פ כש"כ הרמ"ז בס' היקון דובביש). בדנה ספ"ג דגישין. שו"ת הר"י אירגס (בסו"ס סבוא פתחים) ט"ה בארוכה.
(62) ראה לעיל ע' 116 הערה 69.
(63) כע' רבי. ונהבאר בלקו"ש (כרך ד') ע' 1051 בהערה.

[המשך מעמוד הקודם]

מצד מעלתו - כי יש חילוק בין הענין כמו שהוא בפנימיותו לכמו שהוא בחיצוניותו, כג"ל בהערה 50.

(90) שבח נה, ב.

(91) גיסיך סו, א. וראה גם יבמות עט, א.

(92) ועפ"י יתורך קושייה הרדב"ז בהל' כלבים סס.

(93) מט, ו-ז.

(94) מב"ר פז"ס, ז. הנחומא ויחי יו"ד.

(95) מב"ר שם. פ"ח, ה. הנחומא שם. (כפ) ודגה אוק' אלא העת' ר"י (הדל' כולס) הקד' כא' אה"י. ודגה אוק' אלא העת' ר"י (הדל' כולס) הקד' כא' אה"י.

(96) רש"י במדבר לא, כא. כפסחים סו, א. פ"י התנחומא אה"י (הדל' כולס) הקד' כא' אה"י.

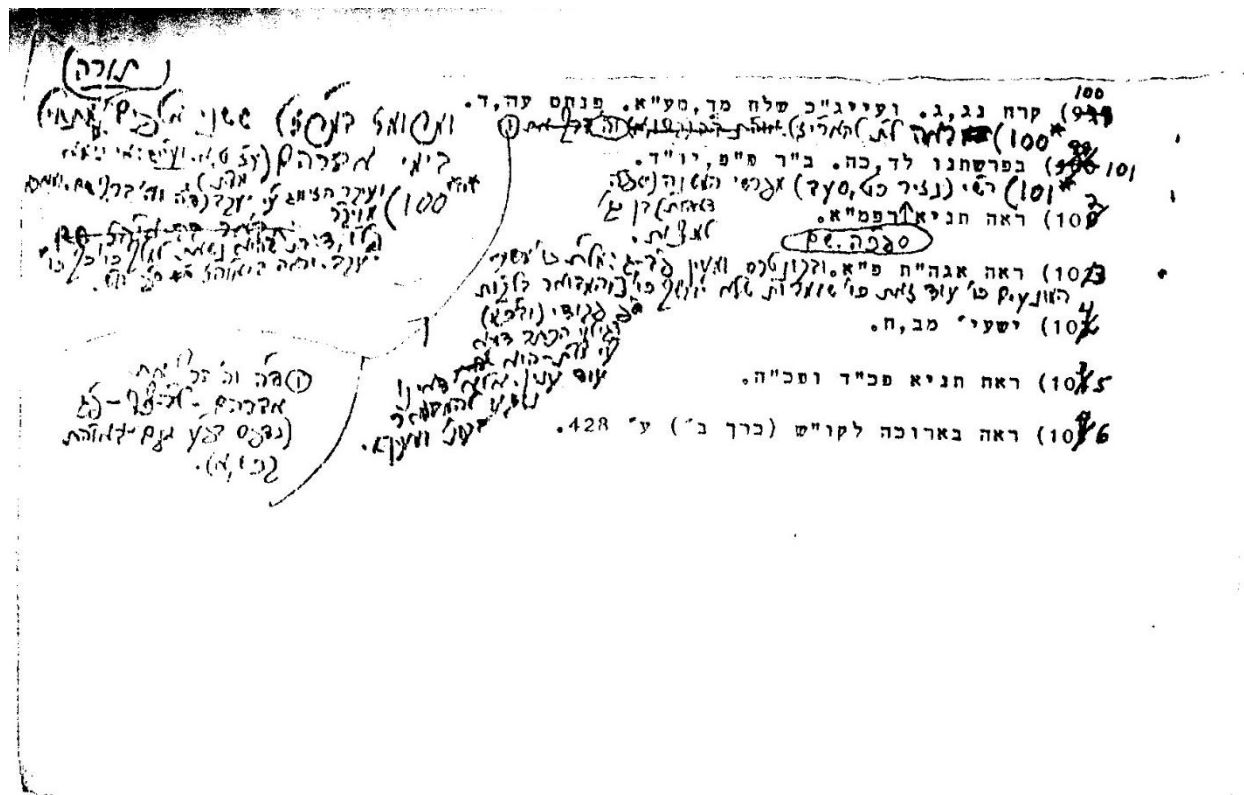
(97) וכן הקשה באוה"ח כאן. פ"י התנחומא אה"י (הדל' כולס) הקד' כא' אה"י.

(98) יבמות סא, ב.

(95*) ובזה מובן זה שלא העתיק רש"י כל ל' הב"ר "כולם לפני הקב"ה כאיש אחד". ובהשמטת התיבות "לפני הקב"ה" - דברי רש"י ה"ה בנוגע לשמעון ולוי. והוא כפי התנחומא "לפניהם ולפני הקב"ה". [ולא העתיק זה רש"י, כי "לפני הקב"ה" - אין זה פשוטו של מקרא ואינו נוגע לפי פירושו כאן].

(97)

100* ראה ל"ת להאריז"ל. אוה"ת ד"ה (קכו, א) -וה' ברך את ד"ה וה' ברך את אברהם - להצ"צ - פ"ג (נדפס בפ"ע וגם באוה"ת קכו, א). ומרומז במרז"ל ששני אלפים תורה מתחיל בימי אברהם (ע"ז ט, א. ועיי"ש: אי נימא ממ"ת). [תיבת "וה" לא מחק, אלא סימן בעיגול להוציא]

100** ראה בבואוה"ז שם. ועיקר הזיווג ע"י יעקב (ד"ה וה' ברך שם. ומוכיח מויק"ר פל"ו, ד: בת שהיא נשאת למלך כו' כך כו' יעקב. וראה ביאוה"ז ח"ש ס"פ ח"ש.

101* רש"י (נזיר כט, סעב) מפרשי המשנה (ספ"ה דאבות) בן יג' למצות.

102 ראה תניא ספכ"ה. שם רפמ"א.

103 ראה אגה"ת פ"א. ובקונטרס ומעין פ"ב-ג: מל"ת כו' מסיר המונעים כו' עוד זאת כו' שומרות שלא יומשך כו' [והמבואר בלקו"ת ס"פ פקודי (ובכ"מ) דגילוי הכתר דוקא ע"י מל"ת - הוא עוד ענין. אלא דאינו נוגע להמבואר בקונ' ומעין].

ההערות דמאמר ויקח גו' דש"פ וישלח תשכ"ה - הגהה ראשונה

בשיחה המוגהת סי"ד ואילך

- (1) ד"ה ויקח גור בקו"א, תו"ס ואוה"ס, ופ' למה ד"ה ק"י (פ"א).

- (2) באב. מסמך (31) 2.

- (3) ברכות כו, ב.

- (3) ברכות כו, ב.
 (4) תהלים קיט, קעב. ומה דרשו - (פנה) אשר צילן בשחור / אותם הרה (עיהם) (אמין)
 ה"א פה שני סוף, ועצ-דלית, חלום דלית. "ועתה נאדם יוש" ה' ש
 (5) איוב יד, טו.

X5X

- (6) חו"א כה. ד. (6) אנות האקות (יהי גיה רבה אכזר אף זעקה)
 (6א) ראה חו"א כה. ד. ע"פ דעה והוא ע"פ א"תוהם מ"ד.
 (7) ברכות ו. ב. - "והגם דבגמרא שם הנה ר' יוחנן ורב נחמן בר יצחק ס"ל דאין בחפלת

ערבית ושחרית הוא כן, ומ"מ הנה אלי" נענה בחפלת המנחה, דמזה מובן דחפלת מנחה היא גבוה במעלה ומדריגה על החפלות דשחרית וערבית" (רד"ה לעולם יהא אדם חרצ"א,

קונטרס טו). וראה להלן הערה 19.

- 8) וגם תפלת המנחה היא בזמן שהשמש כבר פנה, שזה מורה על ההסחר יותר (אוה"ח

• (וישלח רלה, א.)

- (9) אוה"ת שם. סד"ה לעולם יהא אדם תרצ"א.

- (10) תהלים קמא, ב.

- (11) יוסי (ירושלמי ברכות פ"ד ה"א) - וכן ק"ל - שלבן ומה הוא? י"ל ז"ל

- הגהות מיימוני הל' חפלה פ"ג אות ג' (הוא) יצטר (הוא) יצטר (הוא) יצטר

- (12) וְזֶה הַמּוֹר שֶׁהוּא דֵם שֶׁל חַי' יְדוּעַ, כַּמ"ש הַרְמַב"ם הַל' כְּלִי הַמְקֻדָּשׁ פ"א ה"ג. וְרָאָה

סדר או"ח ע' טרי"ו. חו"א א"ט, א.

(1) ד"ה ויקח גוי בתו"א, תו"ח ואוה"ת. וד"ה ראה ריח בני (שם).

(4) תהלים קיט, קעב. וראה ברכות (כב, א) אשר אפילו כשהאדם כבר אומר הד"ת [תחלה כתב "עליהם נאמר", ושינה:] נאמר עליהם הלא כה דברי כאש, ועד - בנוגע להלכה בפועל.

(4*) תפלה רחמי היא (ברכות כ, ב). וראה רמב"ם ריש הל' תפלה: תפלה . . שיהא אדם מתחנן ומתפלל כו'. (וביותר להרמב"ן שם שמדאורייתא מצותה תפלה בעת צרה).

(6*) לשנות הגשמיות (ראה קו"א רד"ה להבין מ"ש בפע"ח).

(6xx) ראה תו"א כה, רע"ג. ג"כ רד"ה והוא עבר לפנייהם תרכ"ז.

(8) וגם בעולם - תפלת המנחה היא בזמן שהשמש כבר פנה, שזה מורה על ההסתר יותר (אוה"ת וישלח רלה, א).

(11) בדעת ר' יוסי (ירושלמי ברכות פ"ד ה"א). וכן קיי"ל, שלכן זמנה הוא עד שתשקע החמה - וראה להגהות מיימוני הל' תפלה פ"ג אות ג'. ואסיקנא דעבד כמר (או) כמר עבד (שו"ע או"ח ר"ס רלג) כי יש במנחה ב' הבחי' (ד"ה והוא עבר (הנ"ל) ס"ד).

[סימן את התיבות (המחוקות) "וכן קיי"ל" בעיגול, וסימן חץ וכתב: !!]

מי מכריח להכנס לזה ולפס"ד היפך ממה שקיי"ל: דעבד כמר כו'. היפך ממש"כ ברמב"ם, בשו"ע אדה"ז רספ"ט ועוד. [תיבת "אדה"ז" סימן בחץ]

(12) וכמו המור שהוא דם של חיי ידוע, כמ"ש הרמב"ם הל' כלי המקדש פ"א ה"ג. וראה טור או"ח סרי"ו. תו"א צט, א.

שהכתוב והגדת לבנך גו' עשה ה' לי קאי גם על הדורות שאחרי יצי"מ

(וכפירוש המהרש"א). והיינו שהלשון "עשה ה' לי" ^{לחזור} (שחזר) על שהוא
עצמו נגאל ממצרים) אומר גם האב שבדורות הבאים, ואין זה צמחאים עם
מה שנתבאר בהשיחה, שהלשון "לי" (ולא לנו) הוא מצד זה שהאב הי'
במצרים?

אולי הכוונה, שבפסוק זה שני ענינים: בכללות - מדבר גם בדורות
הבאים, כמו שמדייק המהרש"א ממ"ש "ביום ההוא". ומדקאמר (גם "ביום
ההוא") "לי" (ולא לאבותינו) למדים שגם הדורות הבאים הם עצמם יצאו
משעבוד מצרים. אבל עדיין אינו מובן: מדוע נאמר "לי" ולא "לנו"?
הנה מדיוק זה לומדים שיש כאן עוד ענין אחר וועלכן דער אב איז
אויסגעטיילט פון בן, שזה שייך רק בהדור שיצאו ממצרים. שדוקא האב
[מכיון שהי' במצרים, משא"כ הבן] הרגיש שיצא לא רק מעבדות סתם
אלא מעבדות מיוחדת דמצרים. ומכאן שהכתוב מדבר גם בדורות הבאים
(כדמוכח ממש"כ ביום ההוא, כנ"ל), אנו לומדים מזה ההדגשה ד"לי"
(ולא "לנו") גם על הדורות הבאים, שגם אצלם צריך להיות הענין הנרמז
²⁻²³⁶ בהדגשה ד"לי" (ולא "לנו") שיראו עצמם כאילו שיצאו לא רק מעבדות סתם
אלא מעבדות מיוחדת דמצרים. אם נכון?

[לאחר ש"פ שמיני, כ"ד ניסן, תשל"ה]

מענה להמניחים על שאלותיהם בהמדובר בהתעדות ש"פ שמיני (מצילום כתי"ק) :

[1] במכתבם כתבו :

"א. נתבאר בהשיחה דשבת מברכים, שלדעת הרמב"ם – החיוב הוא לראות "כאלו אתה בעצמך היית עבד", עבד סתם; משא"כ לדעת אדמו"ר – החיוב הוא לראות "כאלו אתה בעצמך היית במצרים עבד", שהעבדות דמצרים הייתה עבדות מיוחדת. [ובאם יצייר בעצמו שנגאל מעבדות סתם – לא יצא ידי חובתו]. ובהמשך הענין נאמר הלשון (בנוגע לדעת הרמב"ם), שא"א לחייב אותו שיראה כאילו הי' (בשעה אחת קודם) עבד במצרים – כי זהו היפך המוחש, ובפרט שנצטוינו לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

(א) על התיבות : "ובאם יצייר בעצמו שנגאל מעבדות סתם – לא יצא ידי חובתו" – מחק את האות "ו(באם)", וכתב :

וי"ל שעד כ"כ ש[באם יצייר בעצמו כו']

(ב) על התיבות : "ובהמשך הענין נאמר הלשון (בנוגע לדעת הרמב"ם)" – מחק תיבת "לדעת", וכתב :

[בנוגע] **ללשון [הרמב"ם] עתה**

(ג) על התיבות : "שא"א לחייב אותו כו'", כתב :

[שא"א לחייב אותו שיראה כאילו הי' (בשעה אחת קודם) עבד במצרים] **(מקום ג"כ) – כ"א רק שעבוד**

[2] במכתבם כתבו :

"לא תפסנו הכוונה : הרי מה שנאמר לא תוסיפו לראותם הוא מצד זה שהי' יציאת מצרים, ואילו הכוונה במ"ש "כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים" הוא לפי שאילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים, היינו משועבדים גם עכשיו. וא"כ מהי הכוונה בזה שנאמר בהשיחה שא"א לומר (לדעת הרמב"ם) "כאילו היית במצרים עבד" [שזהו באם לא הוציא את אבותינו ממצרים] מצד זה שנאמר לא תוסיפו?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

הרי גם לאחר הצייוי [שנאמר לא תוסיפו] צ"ל חש רגש השחרור עתה

[3] במכתבם כתבו :

"ובכלל צריך ביאור בשיטת הרמב"ם. דלכאורה : מכיון שכל הטעם מה שצריך לראות "כאילו הוא בעצמו יצא משעבוד מצרים" הוא מצד זה שאילו לא הוציא הקב"ה היינו משועבדים גם עכשיו, והרי אילו לא הוציא הייתה מלכות מצרים בתקפה כמו שהייתה אז, וא"כ הייתה גם

העבדות לא עבדות סתם כ"א עבדות מיוחדת דמצרים, וא"כ: מהו טעמו של הרמב"ם שצריך לראות רק כאילו היית עבד סתם?"

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "בתקפה כמו שהייתה אז", וסימן חץ וכתב:

לאו דוקא (במצרים עצמה היו שינויים)

[4] במכתבם כתבו:

"ב. עוד נתבאר בהשיחה שחילוק הנ"ל בין הרמב"ם לאדה"ז הוא מצד זה שלשיטת הרמב"ם הלימוד הוא ממש"כ ואותנו הוציא משם, ומכיון שכתוב זה מדבר בבאי הארץ אשר (רובם ככולם) לא היו במצרים, לכן – החיוב הוא לראות "כאילו אתה בעצמך היית עבד", עבד סתם; משא"כ לדעת אדמוה"ז שההוכחה היא ממש"כ "בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים" – מכיון שאומר "לי" (ולא "לנו"), היינו: אז ער טיילט אויס את האב (שהי' במצרים) מהבן, א"כ מוכח, שצריך לראות כאילו הי' במצרים עבד.

לא תפסנו: לפי גירסת אדה"ז בהמשנה – מוכרח לומר לכאורה, שהכתוב והגדת לבנך גוי עשה ה' לי קאי גם על הדורות שאחרי יצי"מ (וכפירוש המהרש"א). והיינו שהלשון "עשה ה' לי" (שמורה על שהוא עצמו נגאל ממצרים) אומר גם האב שבדורות הבאים, ואיך זה מתאים עם מה שנתבאר בהשיחה, שהלשון "לי" (ולא לנו) הוא מצד זה שהאב הי' במצרים?"

על התיבות "שהלשון "עשה ה' לי", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

י"ל שכוונתו שמעתיק ל' מרע"ה וכאמרו שנאמר

[5] במכתבם כתבו:

"אולי הכוונה, שבפסוק זה שני ענינים: בכללות – מדבר גם בדורות הבאים, כמו שמדייק המהרש"א ממ"ש "ביום ההוא". ומדקאמר (גם "ביום ההוא") "לי" (ולא לאבותינו) למדים שגם הדורות הבאים הם עצמם יצאו משעבוד מצרים. אבל עדיין אינו מובן: מדוע נאמר "לי" ולא "לנו"? הנה מדיוק זה לומדים שיש כאן עוד ענין אין וועלכן דער אב איז אויסגעטיילט פון בן, שזה שייך רק בהדור שיצאו ממצרים. שדוקא האב [מכיון שהי' במצרים, משא"כ הבן] הרגיש שיצא לא רק מעבדות סתם אלא מעבדות מיוחדת דמצרים. ומכיון שהכתוב מדבר גם בדורות הבאים (כדמוכח ממש"כ ביום ההוא, כנ"ל), אנו לומדים מזה ההדגשה ד"לי" (ולא "לנו") גם על הדורות הבאים, שגם אצלם צריך להיות הענין הנרמז בההדגשה ד"לי" (ולא "לנו") שיראו עצמם כאילו שיצאו לא רק מעבדות סתם אלא מעבדות מיוחדת דמצרים. אם נכון?"

על התיבות "אולי הכוונה", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

מהיכא תיתא

יומן חודש תשרי תשט"ז

מהרב שמואל שי' גורעוויטש

בשוה"ג באים הוספות שנרשמו מפיו

יום ה' בערב, ערב ר"ה תשט"ז שעה 8 ערב. ברוקלין.

נכנסתי¹ לחדר היחידות של כ"ק אדמו"ר שליט"א, וכ"ק אד"ש יושב על כסאו הק' אצל השולחן, על השולחן מונחים איזה מכתבים וטעלעגראמעס, ראשו הק' מונח על ידו הק', ויושב אצל קרן השלחן, עיניו עצומות. אחזתני חיל ורעדה... ארכובתי דא לדא נקשן.... כשנכנסתי הרים את ראשו, והביט בי. נתתי הנייר [הצעטל] שכתוב בו שמי ושם אמי, ושם משפחתי. קרא כ"ק את הנייר, והושיט ידו הק' שאתן לו עוד הניירות שמונחים בכיסי. הוא ידע ברוחו הקדוש שיש לי עוד ניירות בכיסי!! בתחלה נערשתי ולא ידעתי מה לעשות, ואח"כ נתתי הנייר שכתוב בו אודות רצוני להתעכב בארה"ב. כ"ק אדמו"ר שליט"א קרא הנייר הרבה זמן. והרים עיניו והביט בי וצחק קל עבר על פניו הק', ואמר: "דאס איז דאך מסתמא ניט נוגע אף היינט ביינאכט"².

ואח"כ נתתי הנייר אודות בנימין שיחי' אלטהויז, ודיבר עמדי אודות זה מה שדיבר (איני יודע אם צריך פרסום), וכ"ז לקח ששה מינוטי³. וכיון שזה הי' הפעם הראשונה שנכנסתי לכ"ק לא ידעתי

(1) נחתנו ביום ה' כ"ח אלול ואותה לילה היתה ליל יחידות, קודם היחידות הודיעו לי מהמזכירות שעלי לבקר את הרבנית חנה ע"ה (בביתה ברחוב פרעזידענט) כי רצתה לשמוע "א גריס" מב"ד ר' איסר קליובגאנט ומר' שמואל בצלאל אלטהויז (שהי' מידידי בית רבינו וסיכן עצמו לעזור לה בשעה שאסרו את בעלה כ"ק הרלו"צ נ"ע). הביקור נקבע לשעה 6:30, כשבאתי כבר הי' שם ר' גדלי' סגל (יהודי מאוסטראליא שבא לארצה"ב לבקר ילדיו), ישבנו על הספה והביאה לנו כוס טה, אח"כ הביאה "באמבאניערא" (קופסת שוקולד) והגישה לנו, ר' גדלי' לקח שוקולד אחת ורציתי לקחת אך הרבנית לקחה בחזרה, באמרה "א תמים דארף ניט עסען קיין טשאקאלאט", חשבתי שזה הי' רק ע"ד הצחות מאחר שאמרה בבת שחוק אבל לפועל לא נתנה לי לקחת. בערך 6:50 אמרה שעלינו לסיים כי קרוב הזמן שבנה הק' מבקר אותה. [ביומן רי"י ראסקין (נדפס ע"י ועד תלמידי התמימים, קובץ ר"ה תשע"ו ע' 47 ואילך) שביום ההוא הקדים כ"ק אדמו"ר שליט"א לבקר אצלה, לערך בשעה 5:00. המו"ל].

(2) ואמר שנדבר ע"ז קודם נסיעתי חזרה לאוסטראליא - כמובן כבר התייאשתי מזה.

(3) עוד שאל לי כ"ק אדמו"ר (בנוגע לזה שעברנו את קו התאריך ובמילא הי' ספק אם הוא יום ג' או ד' וכו'): וואס פאר א יום [=שיר של יום] האסטו געזאגט? ועניתי: שניהם. וואס פאר א סליחות האסטו געזאגט? - שניהם. וואס פאר א חת"ת האסטו געזאגט? - שניהם. אז שחוק קל עבר על פניו הק' ושאל: עשית גם כפליים בהפצת המעיינות? ושתקתי (כי לא עשיתי בזה

אימתי צריך אני לצאת מכ"ק אדמו"ר שליט"א⁴ (אח"ז אמרו לי, כשכ"ק עומד מעל הכסא ויושב חזרה זה סימן שצריכים לצאת). וכיון שראיתי שכ"ק אינו מדבר מאומה רק עיניו הק' מביטים עלי חשבתי שצריך אני לצאת, והתחלתי לילך אחרונות עד הדלת ופתחתי הדלת ורציתי לצאת. פתאום אמר לי כ"ק "וואס הערט זיך בא דעם טאטן אין פרנסה⁵, שוין בעסער?" לרגע אחד לא יכלתי לענות כי נבהלתי מאד, שזה הי' בלבי לשאול מכ"ק אד"ש אודות זה ושכחתי וכ"ק בעצמו הזכיר לי, אלא שזה הי' רק לרגע. ועניתי תיכף שמתחלה נעשה שינוים לטוב, ועתה נשתנה המצב, ושאל כ"ק "דער סיזאן האט זיך מסתמא שוין געענדיקט", ועניתי "כן" ואמר "זאל ער האבן א כוח"ט". ואח"כ עמד כ"ק מכסאו הק' וישב חזרה ויצאתי⁶.

ערב ר"ה תשט"ז בבוקר

סליחות. ר' שמואל זאלמאנאו ש"ץ. לאחר התפלה עשה כ"ק התרת נדרים בביה"מ, זקני אנ"ש ישבו על הספסל וכ"ק התחיל בקול נמוך שמעו נא רבותי וכו'. עס איז גיווען אזא שטופעניש שחשבתי אז איך וועל בלייבן אן זייטן.

אח"כ נכנסו לנתינת הפדיונות. כשאני נתתי הפדיון שלי אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א "זאלסט האבן א כתיבה וחתימה טובה און א גוט יאהר".

אחר נתינת הפדיונות נסעו לאהל כ"ק אדמו"ר מהרי"צ זצקלל"ה נבג"ם זי"ע. ונסעו "שיירות" "שיירות". אמרו כולם "מענה לשון" ונסעו חזרה. ולא זכיתי להיות שם בשעה שכ"ק אד"ש הי' שם. (ביום הזה באו אורחים הרבה מאד. מא"י, מפאריז, מלונדון, ממאראקא, מבראזיל, מארבע כנפות הארץ.)

(נסתכלתי בשעת שכ"ק מתפלל מנחה: באשרי הוא עומד, בשמו"ע שאקלט ער זיך זייער ווייניק, ואינו עומד שמו"ע זמן רב, רק גיווינטליך. בחזרת הש"ץ הוא יושב ומביט בסידור (בכלל הוא אומר

כלום).

(4) גם לא ידעתי שמנהגנו להתענות וכו' ביום שנכנסים ליחידות.

(5) ראה גם אג"ק מיום ד' תמוז, תשי"א (ח"ד ע' שנז) הוראות פרטיות בנוגע לפרנסת ר' נחום זלמן.

(6) קודם שיצאתי אמר לי שאלך אצל הרב חדקוב והוא יתן לי 10 אחוז מהוצאת הנסיעה (לערך 120 דולר). וראה לקמן ל' תשרי.

הכל בסידור, ולא בעל פה. אפילו ברכה אחרונה "על המחי" אומר בסידור – לוקח הסידור עמו להתועדות). במודים הוא עומד ואומר כל ה"מודים" בהשתחואה, ועומד עד סוף התפלה. בכלל בקדיש הוא עומד (אם הוא יושב מתחלה) באיש"ר, ועומד עד סוף הקדיש).

ליל א' דר"ה

נקהלו היהודים כחמש מאת איש. ה' עולם רב מאד שנאספו לסוכה [ה"שאלאש"], כיון שכ"י העולם הוא רב מאד והביהמ"ד הוא קטן מהכיל אותם, לכך מתפללים בסוכה (הסוכה היא גדולה מאד). כל אחד חטף מקום שמשם יכולים לראות כ"ק. אני חטפתי מקום טוב, בשורה שני' (רק אח"כ כשנכנס כ"ק דחפו אותי ואבדתי את מקומי). כ"ק נכנס בשעה מאוחרת מאד. התפלל בציבור.

אחר התפלה אמר כ"ק גוט יו"ט, לשנה טובה תו"ת. אמר זאת כמעט לכאול"א. כשיוצא מסוכה או מביתה"כ עושים לו דרך. והוא פונה ראשו לימין ולשמאל ואומר גוט יו"ט וכו'.

ויהי בחצי הלילה והבחורים כולם נאספו לסוכה. ועשו משמרות על כל הלילה לומר תהילים כל משמר לשתי שעות⁷. ואני הייתי באשמורה הראשונה.

וכל אחד חטף מקום אצל הבימה, בכדי, למחר, כשכ"ק יאמר מפטיר, יוכלו לראות פני כ"ק.

[יום א' דר"ה]

בבוקר כולם נאספו בסוכה והמתינו עד בא כ"ק. כ"ק אדמו"ר שליט"א בא בשעה 10 בבוקר והתחילו להתפלל, כ"ק התפלל בציבור, במפטיר ה' דחק גדול עד מאד. ושמעתי, בפעם הראשון, את כ"ק אומר את ההפטרה! ה' איום מאד, פניו הק' ה' לבן כסיד, וקולו חרד, וקול דממה דקה ישמע וחיל ורעדה יאחזון!! כשבא לברכות אחרונות, "על כסאו לא ישב זר", בכה הרבה מאד (בכלל כ"ק אינו בוכה בקול, הוא מתאפק מלבכות). גמרו התפלות בשעה 3:30 והלכו לאכול.

תהילים. מנחה. ועוד הפעם תהילים.

(7) ראה "מכתב כללי אל תלמידי הישיבות" (אג"ק כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע ח"ד ע' תכט, קובץ תהלים ע' 205).

ליל ב' דר"ה

כמו בליל א'. וגם בלילה הזה עשו משמרות ואמרו תהלים כל הלילה.

יום ב' דר"ה

התפילות היו כמו היום א', ורק בהפטרה הי' דחק יותר גדול מאתמול כי היום יתקע בשופר גדול! הפטרה כמו אתמול; בכיות איומות.

תקיעות! שתי חבילות של נייר על הבימה וגם שתי שופרות, אחד שחור, והשני שופר פשוט כמו כל שופרות. השופר השחור אומרים עליו שזה שופר מר' לוי יצחק⁸, ומאדמו"ר הצ"צ. כ"ק תקע כל תקיעות דמיושב. הי' איום מאד מאד. התרועות היו ארוכין מאד. בכלל גם התקיעות היו ארוכין. השברים היו שלשה ומחצה. בהפסוקים מן המיצר היו בכיות. ואחר התקיעות עמד אצל השטענדער שלו ובכה זמן רב.

אחר התפלה סעודת יו"ט. אחר סעודת יו"ט מנחה, תיכף אחר מנחה הכריזו שאדמו"ר שליט"א צוה שצריכים לילך לתשליך בסדר (כי השנה שעברה הי' בלתי סדר גדול). העולם יצא מביה"מ לרחוב "איסטערן פארקוויי", ובחורים הבכירים סדרו את העולם לשורה ארוכה לשנים. הילדים הקטנים בראש וכו', אדמו"ר שליט"א ורש"ג והרב חזקוני בראש כולם. העולם'שע והנשים על צד אחר של רחוב.

הרגשתי אז ברגש שלא הרגשתי בשעת התקיעות! ממש הרגש כזה שלא ביכולת האדם להוציא במילים וכ"ש על הנייר. נגנו ניגונים והלכו. נגנו כמה פעמים ה"מארש הנאפאליאן", ועוד כמה וכמה ניגונים לבביים. הרגשתי אז קנאה גדולה לבחורים הנמצאים פה אצל אד"ש, ואני הנני בגלות המר באוסטראליא. ארץ ציה וצלמות, ארץ ארורה. ואח"כ חשבתי בעצמי, אדרבא, אני זכיתי לעשות כוונת כ"ק אדמו"ר שליט"א!

ההליכה למים נמשכה עד לערך 40 מינוט, ואמירת התשליך רק מינוטין אחדים כי העולם רצו חזרה לחטוף מקומות על ההתוועדות.

(8) אבי כ"ק אדמו"ר שליט"א, ולאחר פטירתו נתנה אותו אלמנתו הרבנית חנה ע"ה לר' יעקב יוסף ראסקין, ובשנת תש"י שלחו במתנה לכ"ק אדמו"ר. ראה אג"ק ח"ג אגרת תרפד. וביומן רי"י הנ"ל ששופר זה מיוחסת לאדמו"ר מהר"ש.

התועדות יום ב' דר"ה

הסוכה מלאה מפה על פה וגם יותר ואין מקום לא רק לשבת אלא גם לעמוד אין מקום. השולחנות מסודרות כמין ח. על מקומו הק', עומד קערה מלאה עם מזונות, ושני חלות, כוס של כסף, בקבוק מים עם כוס של זכוכית. על שני צדדיו עומדים זקני החסידים, ויש אלו שיושבים אחורי כ"ק. הרב מענטליק הי' שר המשקים. כ"ק נכנס וישב על כסא ק'. הביט על העולם רגעים אחדים. ואחר כך נטל ידיו ובירך המוציא. (העולם נטלו ידיהם מקודם). העולם אמר לחיים על יין. הסדר של "לחיים" הוא, שאומרים עד שכ"ק עונה "לחיים ולברכה".

ואח"כ אמר: [כאן העתיק סעיפי א-ב דההתועדות, נדפסו בשיחות קודש]

[אחר שיחה הב'] כ"ק אדמו"ר שליט"א ציוה לנגן הניגון אבינו מלכינו, צמאה לך נפשי, אח"כ ניגון קודם דא"ח ואמר את המאמר ד"ה להבין ענין ר"ה.

תוכן המאמר ד"ה להבין ענין ר"ה. שואל למה הענין והתוכן ומצות ר"ה מקושר בהאדם דוקא. הענין דר"ה הוא דר"ה הוא בריאת העולמות ור"ה הוא יום שישי של בריאה יום בריאת האדם. התוכן הוא דר"ה הוא יום תחלת מעשיך, דר"ה הוא יום הדין של אדם דוקא, דשאר נבראים יש להם יום הדין מיוחד, ומצות ר"ה הוא שופר דזה בא ע"י האדם דוקא. המסקנא של המאמר שדוקא האדם ע"י העבודה דרעותא דליבא מגיע לבחי' אדם. אדמה לעליון וכו' וכו'.

אחר המאמר דיבר כ"ק עוד הרבה שיחות. ההתועדות נמשכה עד שעה מאוחרת ממש.

קודם ברהמ"ז אמר כ"ק בזה הלשון:

אזוי ווי עס זיינען געקומען דריי בחורים פון אוסטראליע, און מ'האט גימאכט פון זיי א גאנצן צימעס, זיי זיינען דורך געפליען א ים אדער צוויי ימים און זיי איז צוגעקומען פיר און צוואנציג שעה, און מ'האט געשריבן וועגן זיי אין די צייטונג, זאל מען זיי געבען לחיים, אגברא חמרא אדרדקי⁹, זיי זיינען דאך מלמדי דרדקי, און אפשר זיינען זיי גאר אליין דרדקי.¹⁰

אחרי ההבדלה (הבדלה עשה כ"ק בעצמו כמובן), הי' "נתינת כוס של ברכה". כ"ק אמר שמבקש

9) סנהדרין לח, א: "בני רבי חייא הוו יתבי בסעודתא קמי רבי ולא הוו קא אמרי ולא מידי אמר להו אגברו חמרא אדרדקי כי היכי דלימרו מילתא כיון דאיבסום פתחו ואמרו . . ."

10) ואמר שיתנו לנו "כוס מלא", אמרתי לחיים ושתייתי מעט, וכ"ק אמר שאשתה כל הכוס וכן עשיתי, ואמר "געב אים נאך איינעם" ושתייתי אותו ג"כ, ואמר עוה"פ "געב אים נאך איינעם" ואחר ששתייתי אותו התעלפתי.

מהעולם שיה' בסדר, היינו שלא ידחפו. סדרו שורה בימין של סוכה, וכל אחד לקח כוס קטן וכ"ק בעצמו שפך לכ"א מהכוס שברך עליו ברהמ"ז.

וטרם צאתו אמר:

האיינטיקע סדרה איז האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי. דער טעם וואס משה רבינו האט עס געזאגט צו שמים וארץ איז וויילע שמים וארץ זיינען משועבד צו אידן, אז בשעת אידן טוען וואס דער אויבערשטער וויל, טוען שמים וארץ נאר דאס וואס אידן ווילן. דער אויבערשטער זאל געבן אז דער וויילע זאל מספיק זיין די החלטה טובה, במילא זאל שמים וארץ טוען אלץ וואס אידן ווילן בנפשם האלקית, און אז דער אויבערשטער וועט געבן אידן גשמיות, וועלן יעמאלט אידן ווייזן וואס זיי קענען, אז זיי וועלן מאכן פון די גשמיות רוחניות, און דאס זאל זיין מתוך הרחבה ומתוך שמחה. ע"כ.

כשיצא כ"ק והלך אצל מקום שאני עמדתי, עשה בידי הק' לי שארקד. ניגנו הניגון הידוע "כי בשמחה תצאו", והעולם הלך לרקד לבית המדרש.

[עשי"ת]

מוצאי צום גדלי' אמר כ"ק שימסרו להבחורים דאוסטראליא שכל זמן שאנו פה שיכנסו לסדר הישיבה.

ערב יום הכפורים

אחר תפלת שחרית חלק אד"ש לכל או"א לעקאך. גם אני בקשתי בעד אבי שי' וגיסי שי"י ושאל אותי מיהו גיסי ועניתי לו ולקח חלק אחד ונתן לי, ואח"כ לקח עוד שתי חלקים ונתן לי ואמר: שיק דעם טאטן וב"ב. שיק דעם שוואגער.

אח"כ נכנס העולם לקבל ברכות כ"ק אדמו"ר שליט"א ואמר אדמו"ר שליט"א בזה הלשון: (הלשון לא מדויק) אזוי ווי הא"י יאהר האט זיך אנגיהיבן שבת זאגט דאך דער אלטער רבי אז שבת איז תשובה עילאה, זאל דער אויבערשטער העלפן און געבן עס זאל זיין א תשובה פנימיות א

(11) ר' הערשל קליין.

תשובה עילאה, וואס במילא וועט זיין א ריבוי אין לימוד התורה לימוד הנגלה ולימוד החסידות. און די תשובה זאל זיין מתוך שמחה, אזוי ווי תשובה עילאה וואס קומט נאך תשובה תתאה, און דאס זאל אראפקומען אין א שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד בתוך כלל ישראל.

אחר תפלת מנחה כשאדמו"ר שליט"א בא מהאוהל נתן כ"ק צדקה בה"קערות" שעמדו על השולחן בביהמ"ד (על השולחן עמדו לערך שמונים קערות. וגם אנחנו שמנו קערה בעד ישיבתנו הק' באוסטראלי").

קודם כל נדרי: זמן זה הוא איום מאוד. הרגשתי אז כך שלא אוכל לבא בכתב. בכלל זה קודם כל נדרי ובפרט הנני אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א, שכל ימי זאת היתה מגמתי וחפצי ורצון נפשי להיות פה!

הבחורים היו צריכים להיכנס לקבל ברכה מיוחדת, עמדתי אצל הדלת של החדר שכ"ק שם, עמדתי, רק לא עמדתי על הרצפה אלא על האויר! כי לא הי' אפי' מקום מדרך כף רגל. בשעה שנכנסנו, אמר כ"ק כמה פעמים שיכנסו רק הבחורים. לכמה בחורים שאל כ"ק אם לומדים חסידות. אברך אחד, לא בחור, רצה להיכנס אמר כ"ק בקול, דער שווער האט געזאגט אז יעצט איז נאר פאר בחורים, פאר יונגערלייט איז געווען פריער בא טאג¹². וענה האברך שקודם לא הי' פה. ואמר כ"ק, "נו, האט א גמר חתימה טובה", ולא נתן לו להיכנס.

כ"ק הי' לבוש בקיטל וטלית, והי' איום מאוד.

לשון הברכה (לא מדויק): ברכות כהנים, ואח"כ אמר: דער אויבערשטער זאל אייך העלפן איר זאלט אויסוואקסן חסידים יר"ש ולומדים, מען זאל קאנען זאגן אויף אייך ראו גידולים שגידלתי, איר זאלט האבן א הצלחה'דיקן יאר אין לימוד התורה בשקידה והתמדה ובהצלחה און אין קיום המצות בהידור, א חתימה טובה און א גמר חתימה טובה (?בתוך כלל ישראל?) א גוט יאהר בגשמיות וברוחניות.

(12) ראה סה"ש תש"ה ע' 20: "לפנות ערב נתאספו כמה מאנ"ש . . לקבל ברכה ובקש כ"ק אדמו"ר למסור להם:) איצטער קען מען ניט . . די צייט איז ניט מתאים לרבים. דאס איז שייך צו בני בית און צו אייגענע, ניט לרבים, און זיי – הכוונה על הרוצים להכנס – ווערן נכלל אין דער מחשבה פון פריער . .".

יוהכ"פ.

כל היום הרגשתי רע מאד מפני התענית.

אחר תפלת נעילה כשניגנו ה"מארש של הנאפאליאן" דפק כ"ק בידיו הק' על עמוד שלו ועשה בידיו שינגנו בחיות. ונגנו זמן רב מאד. בשעה שכחתי על רעבי והרגשתי טוב מאד. אחר תפלת ערבית כמעט אז איך האב גיחלש'ט, פשוט מצד התענית והלכתי לאכול אצל דודי ש"י שלום לעווערטאוו, ולא הי' ביכולתי לבוא להתוועדות של שלום'קע חאניע'ס.

בין עשור לחג

אין כל חדשות.

יום א' דחג הסוגות - שבת ק'

באו אורחים הרבה מאד. מכל ארבע כנפות הארץ כחול אשר על שפת הים אשר לא יספר מרב (גזמתי קצת).

כ"ק אמר, כיון שצריך להיות שמחת בית השואבה שמונת ימים צריכים להתוועד גם היום. וציוה לר' שמואל לוויטין להתוועד עם העולם. עם ר' שמואל איז זייער געשמאק צו פארברענגען רק שהוא מדבר בקול נמוך מאד, ואי אפשר לשמוע רק אם עומדים אצלו. ההתוועדות נמשכה עד שעה 4 בבוקר.

[יום ב' דחה"ס]

בשעה 10 ביום שני כל העולם ברח על אתרוג של כ"ק אד"ש. כ"ק עמד בסוכתו ואמר לכ"א ואחד "מתנה על מנת להחזיר". מובן שלא עשו נענועים עם האתרוג של כ"ק, כי העולם הוא רב מאוד, ואם היו עושים נענועים, ראשית עס וואלט גאר ניט געבליבן פון אתרוג, ועוד אז מען וואלט געבענטשט ביז פסח.

יום ב' דחג הסוכות (בערב).

כ"ק אדמו"ר שליט"א ציוה לכ"א מה"צעירי אגודת חב"ד" לברך אתרוג ברחוב. נחלקו הבחורים

וחלקו כל הגיו יארק לרחובות, והלכו שנים ביחד או שלשה. כל יהודי שפגשו ברכו עמו אתרוג. הרבה שמחו מאד, אמרו, זה זמן רב שלא ברכו אתרוג. הרבה לא רצו לברך, אמרו, ה"שנארערס" הולכים... אבל "רובא דרובא" ברכו. איזה בחורים הלכו לבית חולים, בערב ה' התועדות. דיבר כמה שיחות ואח"כ מאמר.

שיחה הראשונה בקיצור:

אויף יו"ט שטייט ושמחת בחגך, וואס די שמחה דארף זיין ניט נאר אין רוחניות, נאר די שמחה דארף דערנעמען דעם לב גשמי אז אין בשר לב גשמי זאל זיך הערן די שמחה, וואס דערפאר איז אין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין, וואס בשר ויין זיינען דברים גשמיים ווארום די שמחה דארף זיך הערן אויך בגשמיות.

בזמן הבית איז דער עיקר השמחה דורך בשר, דורך די בשר השלמים, היינט וואס די שמחה בבשר פעלט זיך, האט זיך די שמחה איבערגעטראגן אויף יין, דערפאר איז משמע אין אלטן רבין'ס שו"ע הלכות יו"ט אז בזמן הזה איז דער אין שמחה אלא ביין א דאורייתא, ווארום וויבאלד אז עס איז ניטא דער בשר באשטייט שמחת יו"ט אין יין.

און דאס איז דער טעם פון דער מנהג ישראל תורה היא, שנוהגים לשתות יין בתוך הסעודה, ד.ה. נוסף אויף דעם חוב פון קידוש, וואס דאס איז פאראן אויך בשבת, איז נוסף אויף דעם פאראן א מנהג לשתות יין בתוך הסעודה, איז דער טעם אויף דעם כנ"ל, וויילע בזמן הזה איז דער ושמחת בחגך דורך יין דוקא.

וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א: עס איז נאך גיבליבן א וויילע צו דער שקיעה, וואס אין די פאר מינוט איז דאך א ודאי יו"ט לכל הדיעות אן קיינע שאלות, זאל מען זאגן לחיים אויף יוצא זיין בבירור שמחת יו"ט, און ממשיך זיין די שמחה על כל השנה כולה. .

ה'תתועדות נמשכה עד שעה 1. אח"כ ה' חזרה. בכלל הכל נמשך עד שעה 4:15.

(בכלל הנגי כותב כאן רק חיצוניות שבחיצוניות מכל מה שאירע בחודש זה, כי פנימיות הענינים אי אפשר לספר, וכ"ש להניח על הנגיד. פנימיות כל החדש צריכים לראות בעיניים. און מען דארף קענען קוקן...)

בכלל יכול אני לומר שכל מי שלא ראה שמחת בית השואבה בבית כ"ק אדמו"ר שליט"א לא ראה שמחה מימיו. (הכותב)

כל ימי החג התוועדו האנ"ש בכל לילה עד לערך שעה 4. סדר הלימוד הי' ככל ימות השנה, רק מובן שהמשיג לא אנגעקוועטשט.

יום ג', ב' דחומ"ס התוועד כ"ק שנית. נקהלו העולם, רב מאד, עוד יותר הרבה מקודם, כי בחומ"ס מותר לנסוע, ובאו כל אנ"ש מניו יארק. וגם באו הרבה בחורים משיבות אחרות ועוד הרבה אנשים מאד. כל הרחוב הי' מלא מפה לפה. כ"ק דיבר במיקראפאן. לא הי' מאמר רק שיחות הרבה מאד.

שיחה שלפני האחרונה היתה:

די וואס זיינען ערגעץ ווייט, די תלמידי הישיבות וואס האבן ארבעט, אוו זיי ווילן אנטלויפן פון דארטן, דיבר אודות שאדמו"ר הזקן אומר בתורה אור¹³ נעשה מוחו וליבו זכים אלף פעמים ככה כו' איז די שעה וואס ער לערנט אין אן אנדער ארט אין איינעם מיט די ארבעט וואס השי"ת האט אין מזכה גיווען, וועט ער מצליח זיין טויזנט מאל אזוי פיל, ממש אלף פעמים אין ידיעה והבנה. (הלשון אינו מדויק. כמובן)

יום ד' ג' דחומ"ס נסעו איזה בחורים וזקני אנ"ש לעיירות הסמוכות להתוועד בבתי כנסיות. גם אני נסעתי עם דודי משה שי' לעווערטאו, הב' מ"מ שם טוב ועוד איזה בחורים, והרה"ח ר' יצחק דובאוו. נסענו לפילאדעלפיע. באנו חזרה בשעה 5 בבוקר. בחלון של כ"ק אד"ש הי' מאיר עוד.

הושענא רבה

כולם נאספו בביהמ"ד בליל הושענא רבה לאמר תיקון ואח"כ תהילים בציבור עם כ"ק. תהילים אמר במהירות (כך נכתב במנהגים שיאמרו במהירות¹⁴), היינו נעורים כל הלילה. כמובן.

[שמיני עצרת]

בערב קודם הדלקת נרות יו"ט, כל הבחורים והאברכים ע"פ פקודת אד"ש הלכו לבתי כנסיות ולבתי מדרשות לעשות הקפות (זאת עושים כל שנה ושנה). כשהלכו חזרה לעשות הקפות עם כ"ק,

13) תורה אור א, ב. ובהגהות הצ"צ בלקוטי תורה לג' פרשיות ("אין זה גוזמא"). וראה אג"ק חי"א ע' לג (לר' אבא פליסקין): "מ"ש אודות האברך שמואל שי' גורעוויטש והטעמים לנסיעתו לכאן" באריכות הביאור.

14) ספר המנהגים ע' 68.

רקדו ברחוב. וניגנו מארשים וניגונים. כשבאנו חזרה ה' באמצע ההתועדות¹⁵. כ"ק דיבר שיחה. איזה בחורים נכנסו ברעש אברך אחד התחיל לצעוק, "גייט ארויס אויפן גאס און שרייט דארטן", ואמר כ"ק: "מען האט גאר געדארפט גיין זיי מקבל פנים זיין און איר זאגט גאר: גייט ארויס".

ההקפות נמשכו עד אור הבוקר.

ביום שמיני עצרת התועדו בבית (בסוכת) ר' יצחק שי' גראנער, ראש המדברים ר' פרץ שי' מאטשקין.

[ליל שמח"ת]

קודם ההקפות כל העולם ה' ברחוב כי לא ה' מקום בחצר, העולם ה' רב מאד. אשר לא יספר מרב!

לא רק אנ"ש אלא גם "פרייע" "סטודענטן" מכל המינים נקהלו ב"איסטערן פארקוויי", כל הרחוב רקד.

הטראפיק עמד על מקום אחד. באו שוטרים ורצו לפאנאנדערטרייבן דעם עולם צו דורך לאזן די טראפיק, ולא יכלו. הבחורים האבן ארויסגישלעפט די אידעלאך פון די קאָרס. באו חמש עשרה שוטרים ורצו לעשות סדר הבחורים לקחו השוטרים היהודים ורקדו עמהם ואמרו "בא אייך איז אויך שמח"ת". לאחר איזה זמן סדרו קצת. עד שכ"ק התחיל הקפות.

ה"שאלאש" הוא גדול מאד ועכ"ז כמעט כל העולם היו בחוץ כי לא ה' מקום בה"שאלאש" (היינו הסוכה). עמדו אחד ע"ג אחד. ובאמת ה' פה כמו בביהמ"ק! עומדים צפופים ומשתחווים רווחים!! לרקד ה' מקום!

[אשמורת הבוקר שמח"ת]

ההקפות נמשכו עד לערך שעה 5 בבוקר. ורצו מהרה לעשות קידוש ולאכול סעודת יו"ט. (הגם שעשו קידוש קודם הקפות, רק בשמח"ת מותר לעשות קידוש שני פעמים. והמהדרים סברי, כל המרבה הרי זה משובח. הכותב) וכשבאו חזרה ה' השעה 5:45.

(15) כנראה זה ה' כשחזרו מתהלכה בליל שמח"ת. המו"ל.

כ"ק עמד על כסא וסביביו עמדו הבחורים וגם איזה זקנים, לא הי' העולם רב מאד. ואמר כ"ק: "ווער עס נעמט זיך אונטער צו לערנען א שיעור נוסף אין חסידות יעדן טאג וגם אין נגלה, וועל איך געבן זאגן לחיים, פאר החזקת הענין", מובן שכולם עמדו בשורה לקבל ה"לחיים", ואח"כ אמר (הלשון אינו מדויק): אז אלעס וואס איז פאראן ר"ה, איז פאראן אויך שמח"ת (דאס וואס מ'קען ממשיך זיין ר"ה מיט תשובה קען מען ממשיך זיין שמח"ת דורך שמחה). במילא, ווער קען דעם ניגון "דרכך אלקיננו"ץ האט קיינער ניט געוואוסט, והתחיל כ"ק לנגן בעצמו. ונגן הרבה פעמים, ושאל לאיזה מאנ"ש אם יודעים הניגון, צי מ'האט אים שוין איבערגענומען. ואחר איזה זמן כמו חצי שעה אמר: "אזוי ווי שמח"ת איז דאך דער עיקר דער פועל, פשוט טאנצן און זינגען, במילא זאל מען זינגען דעם ניגון "דרכך", און מען זאל גיין א ריקוד און דאן זאל מען גיין זיך אויסרוען און מען זאל קאנען פראווען דעם שמח"ת אף מארגן ווי עס דארף צו זיין".

[יום שמח"ת]

בשעה 7 הלכו לישון לשעה או לשעה ומחצה. מנין אחד התפללו שחרית בשעה 7:30 והשאר התפללו בשעה 10.

ההקפות נמשכו עד שעה 3:30. היו מנינים הרבה במקומות שונות. הבחורים כמעט שלא אכלו, רק נטלו ידיהם ואכלו המוציא וכיוצא בו.

העולם נקהלו בשעה 6 להתוועדות רבא. היו יותר מאלף וחמש מאות אנשים וילדים. אנשים נשים וטף!

[התוועדות יום שמח"ת]

דיבר איזה שיחות ואח"כ מאמר. ד"ה כי נער ישראל ואוהבהו. אמר, כי מאמר זה נאמר בשנת תרס"ו, ומאמר זה האט זיך בא דעם רבי'ן נ"ע דאן אפגעלייגט זיך אן הכנות.

ואח"כ סיפור סיפור (באמת אינני זוכר אימתי הי' הסיפור¹⁶): דער רבי נ"ע איז אמאל געקומען אין א שול (באיזה עיר אינני זוכר) און געמאכט זיך אז קיינער זאל אים ניט דערקאנען, און מצד איזה סיבה האט מען אים יע דערקאנט און מ'האט אים אויף גירופען צו מפטיר. דער רבי פלעגט האבן

16) בשיחה הב' בקשר למאמר הנ"ל שאדנ"ע אמר "בלי הכנות" שהי' "חידוש גדול ביותר".

מפטיר יעדן שבת חוץ יוהכ"פ און שמח"ת וואס יוהכ"פ פלעגט ער האבן מפטיר יונה און שמחת תורה חתן בראשית, און ת"ב ווייס איך ניט צי ער האט גיהאט ביידע מאל צי ניט (אחד מזקני אנ"ש אמר לכ"ק אד"ש שזוכר שהי' ביידע מאל). האט דער רבי נ"ע געבעטן מ'זאל אים געבן א פאר מינוט איבערקוקן. און איז אריין אין א אנדרערע חדר. בא דעם רבי'ן איז גיווען אלעמאל אזוי. הגם אז מפטיר פלעגט מען שוין קאנען זאגן נאך פון (פאר?) בר מצוה. און אזוי טוט אויך דער אויבערשטער ווי עס שטייט אין פסוק...¹⁷ (אינני זוכר)

היו עוד הרבה שיחות. כ"ק אד"ש לקח הרבה משקה. הרבה מאד. דיבר ענינים לאנשים מיוחדים. דיבר ג"כ אודות שישנם שרוצים לאוועקפארן פון די מוסדות ווי תו"ת, אהלי"י, מל"ח, מחנה ישראל, בית רבקה און זיי טענה'ן אז זיי ווילן אליין לערנען און אליין דאווענען, האבן ניט קיין צייט, ובכה כ"ק מאד.

אח"כ חלק משקה (בקבוקים) לכ"א שנוסע אחר יו"ט לארצות שונות. לסוף אמר: זאלן קומען די אלע דריי אוסטראלישע אויך נעמען, ונתן בקבוק אחד לכולנו, ואח"כ אמר "גיב אהער צוריק" און גיגעבן דריי באזונדערע בוטלס. ואמר, צוטיילט זיך צו ווישן זיך, עס זאל ניט זיין קיין "ויתרוצו".

ההתוועדות נמשכה עד שעה 6 בבוקר. הייתי עיף מאד. איין מאל גיחלש'ט צווישן דעם גרויסן עולם. בלילה הי' יחידות כל הלילה. זה לא כחות אנושיות. כל ימי החג לא לישון!

אח"כ מסר כ"ק לנו שנסע תיכף אחר שבת בראשית ושעלינו לנסוע בשליחות כ"ק אד"ש למאנטריאל, לאנדאן, ופאריז. ובכ"מ לעשות התוועדות. ואמר לי (בכתב) שאחזר כל מה שאני זוכר מהמאמרים ומהשיחות ושלא אסמוך על מה שגם אחרים יחזרו, שאל אותך על זכותי. ביום ההוא קיבל גם אהרן שי' סערעבריאנסקי בכתב: יסע ביחד עם חבריו, ובהקדם. אלא שכדי שיבקרו ג"כ ביחד במנטריאל, ואח"כ בלונדון בצרפת. ובכ"מ יעשו התוועדות וכיו"ב.

יום ראשון בערב, ל' תשרי, אור ליום א' חשון בשעה 8:10 נכנסתי ליחידות!!!

ויהי חתת אלקים עלי!!! ואשמע קול כ"ק מדבר כו' כו'. אינני יכול להביא בכתב הרגשותי אז! נתתי לכ"ק אד"ש כל הניירות שעליהם כתובים בקשתי. כ"ק קרא הכל, ואח"כ אמר: ווי אלט איז די עלטערע שוועסטער די ניט חתונה גיהאטע? (ועניתי 11). ואמר: זאל מען אנהייבן טראכטן וועגן

17) איוב כז, כח: "אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה", ורק אח"כ "ויאמר לאדם".

לערנען מיט זיי¹⁸. און בנוגע לבריאות אביך ואמך דארף מען גאר ניט איבער טראכטן, זיי וועלן זיין גיזונט מיט פרנסה. ואח"כ אמר: בנוגע צו א סדר פרטי אין לימוד און בנוגע דעם ערשטן צעטל¹⁹, איז וויבאלד אז דער אויבערשטער האט דיר מזכה גיווען אז דו זאלסט זיין א צנוור צו אריין ברענגען חסידות ויר"ש אין דער מדינה במילא איז דאס פאר דיר די גרעסטע זאך, און ווי דער אלטער רבי זאגט אז דורך דעם וואס מ'טוט אין דעם ענין נעשים כו' זכים אלף פעמים. קען מען זיך אויפן אלטן רבין פארלאזן אין דער זאך. במילא איז פון די ביסל וואס דו וועסט לערנען וועסטו מצליח זיין זייער אסאך. און דו וועסט האבן ניט נאר גשמיות נאר אויך רוחניות. במילא זאלסט אויסטיילן (און אויך די אנדערע אנ"ש) דעם סדר אין לימוד נגלה ודא"ח ובכלל אין אן אופן אז עס זאל ניט שאדן דער פארגרעסערן פון די ישיבה. און אז דו וועסט קומען אהין זאלט איר אלע דריי טאן אין ישיבה מיט מער חיות, אויך אין צא"ח²⁰ און א חיזוק אין די אנ"ח²¹.

בנוגע צו דעם נאמען²², זאלסטו זאגן דער מאמע תח' דעם נאמען און עס האט איינס צום אנדערן ניט נוגע, און זאג אז דער טעם פארוואס האט מען גיגעבן דעם נאמען נאכן זיידע ע"ה, וויילע ער איז ניט אין איינעם און ניטא קיין בריוו. און ווי עס איז טאקע פאראן פוסקים²³ וואס זאגן אז די עלטערן זיינען אין א"י און די קינדער דא, זאגן זיי קדיש. און וויבאלד אז מ'האט שוין לאנג ניט קיין בריוו במילא דערפאר האט מען אנגירופן נאך אים.

וועגן דורכפארן דורך מצרים²⁴, זאלט איר זיך פארלאזן אויף די קאמפאני. ושאל האם יש לי פאספארט און וועלכער, ועניתי שאני והערצאג יש לנו פאספארט אוסטראלי, וסערעבריאנסקי אין לו פאספארט. ואמר: פרעגט בא די קאמפאני צי עס מאכט ניט אויס אז ער האט ניט קיין פאספארט (מצד מצרים) און מען דארף ניט איבערטראכטן און מ'דארף זיך פארלאזן אויף זיי. און בפרט אז איר

18) הכוונה לבנות חב"ד בכלל. בחזרתו לאוסטראליא יסד - ביחד עם ר"א סערעבריאנסקי ור"א הכהן קאפלון - אירגון בנות חב"ד.

19) שרצה לעבור ללמוד בישיבה בארצוה"ב.

20) בחזרתו התחיל לפעול רבות בענין צא"ח - יחד עם ר"א סערעבריאנסקי.

21) איגוד נשי חב"ד - מסר למרת דבורה גוטניק (אשת ר' שלום) שכבר פעלה בזה.

22) אחותו קרא לבנה "דובער" ע"ש אבי אמה ר' דובער ע"ה לעווערטאו ("קובליאקער"). ולא הגידו לאמה שנפטרה אבי'.

23) הובא בשדה חמד אסיפת דינים מערכת אבילות ס"ק קנב (כרך ד, ע' תשח - בהוצאת קה"ת).

24) אמורה היתה הנסיעה לעבור דרך מצרים, ופחדו מפני המצב בעת ההיא בין א"י למצרים.

זייט דאך מיינע שלוחים וועט איר האבן א נסיעה כשורה.

ושאל: איר פארט צו לונדון, פאריז, ועניתי כן. ושאל האם הערצאג נוסע לא", ועניתי שהערצאג מסתמא יסע לא". ושאל אמאי "אפשר", ועניתי בשביל ההוצאות, ושאל: וואו שטעלט איר זיך נאך אפ? ועניתי, כפקודת אד"ש. ואמר איר זאלט זיך אפשטעלן אין מילאן, דארטן איז דער פערלאוו²⁵, זאלט איר איבערגעבן א גירוס פון זון און מחותן ווילשאנסקי. און אין ראם איז דא א אידישער רעסטאראן. זאלט איר דארטן זיין און איבערגעבן די נקודות פון אייער זיין דא²⁶. איר - דריי - פארט דאך קיין מאנטריאל, ואמרתי כן. זאלט איר דארטן מאכן א פרייליכע פארבריינגען מיט צא"ח און חב"ד בכלל. און אזוי אויך אין אנדערע פלעצער וואו איר וועט זיך אפשטעלן.

אח"כ אמר: "מסתמא ווייסטו אז איר באקומט א טייל פון די הוצאות פון די קאסע. ועניתי שקבלתי כבר. ושאל וויפיל מאכט דאס אויס? ועניתי צען פראצענט פון [חסר]. ועניתי: כן. וחשב כמה מינוט און האט גיפירט מיט די פינגער איבער די וואַנצן. ואח"כ אמר: גיב איבער חדקוב'ן אז ער זאל אייך - אלעמען דרייען - משלים זיין ביז \$300. פאר דיר ביז \$300 און אזוי פאר הערצאג און פאר סערעבריאנסקי.

פארט גיזונטרהייט, גיב איבער א גירוס פון מיר צו אנ"ש און דעם עולם אין אוסטראליא און זאג זיי אז זיי זאלן אריין [ווארפן זיך אין די ארבעט פון די ישיבה און ניט שעמען זיך און זאגן אז עס איז א ליובאוויטשע ישיבה און דאס וועט זיין פרנסה אין גשמיות און אין רוחניות. פארט גיזונטער הייט.

(שכחתי איזה דבר) "בנוגע צו דיין קומען אהער נאך א מאל אויף אין גאנצן און דאס וואס דו שרייבסט אז עס איז שווער צוקומען אהער איז דאס ניט אזוי שווער ווי דו שרייבסט, לאחר איזה זמן (אין א קורצן זמן?) וועסט קומען נאכאמאל און אויך בשמחה!"²⁷

25) הרב מרדכי פערלאוו, אשר בנו דוד ה' חתנו של ר' בצלאל ווילשאנסקי והיגר לאוסטרליא ביחד עם משפחת חותנו בשנת תש"ט (ע"פ פקודת כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע).

26) עוד אמר להם שיכולים לאכול שם דג וקאמפאט.

27) עוד שאלתי ע"ד הנחת תפילין דר"ת, ואמר לי שאתחיל כשאחזור לאוסטרליא. אך התחלתי מיד - עם התפילין של ר"א סערעבריאנסקי. ולפועל כאשר עברנו בסינגאפאר, הוא נסע הלאה לאוסטרליא ואני הצרכתי לשהות שם יום נוסף, וחסרתי יום א'.

[מאנטריאל]

גלייך די נאכט האבן מיר גיפארן קיין מאנטריאל. די צא"ח האט אונז באגלייט און מ'איז אריין אין באן און גינומען לחיים און גיזונגען און גיטאנצט לעיני כל עם ועם. אין מאנטריאל האט אונז צא"ח באגעגנט און גיזאגט אז באנאכט האבן זיי גיקראגן א טעלעפאן אז מיר פארן ארויס און מ'זאל אונז באגעגן, דאס איז גיווען פון רבי'ן דורך הרב חדקוב. כ"ק האט מיר טאקע גיזאגט אויף יחידות "איר זאלט געבן א ידיעה צו צא"ח און זעהען זיך מיט צא"ח, זיי זאלן זיין אויף'ן אוויאן". אין מאנטריאל זיינען מיר גיווען צוויי טעג.

[צאתכם לשלום]

מיטוואך זיינען מיר גיווען שוין צוריק אין ברוקלין און באטאג זיינען א סאך בחורים און יונגעלייט גיפארן אונז באגלייטן. מען האט דארטן גיטאנצט און גידאוונט מנחה מיטן מנין און דאן זיינען מיר גיפארן קיין לאנדאן. אין לאנדאן האבן מיר פארבראכט ביז זונטאג, דאן זיינען מען גיפארן קיין פאריז.

[פאריז]

אין פאריז זיינען מיר גיקומן אזייגער 4-5 און אונז האט גיווארט בערל גורעוויטש. מאנטאג באנאכט האט ר' ניסן שי' נעמענאו פארבראכט מיט די בחורים מ'האט איבערגעגעבן א ביסל פון די שיחות און מען האט גיזונגען דעם רבינ'ס ניגונים: "דרכך", "והיא שעמדה" וכו' וכו'. מיטוואך באנאכט האט מען פארבראכט אין האטעל "מאדערן". זונטאג ביום י"ד מרחשון האט מען פארלאזט פאריז קיין מילאן.

[מילאן]

מיר זיינען בא דעם ארעדראם [airport] אין פאריז אין צייט נאר עס איז גיווען א גרויסער טומאן [fog] און דער אעראפלאן האט זיך אפגיהאלט ביז 2 אזייגער (מען האט גידארפט אוועקפארן 10). דא האט מען גיזעהן השגח"פ במוחש: מיר האבן גידארפט כאפן דעם אוויאן [flight] אין רוים קיין אוסטראליא די זעלבע נאכט. און אויב מיר פארשפעטיקן דאן דארפן מיר ווארטן נאך א וואך. און כ"ק אד"ש האט אונז גיהייסן פארהאלטן זיך אין פאריז נאר גיציילטע טעג. אלע אעראפלאנען זיינען דעם טאג אפגילייגט גיווארן אויף מארגן, נאר אונזער אירון איז גיווען כמעט דער איינציקער וועלכער איז גיפלייגן דעם טאג, קיין מילאן.

אין מילאן איז צו ר' מרדכי פערלאוו צופארן האבן מיר ניט גיקאנט, נאר אנגעקלאנגען האבן מיר. און גלייך ווי מיר האבן איבערגעגעבן אים דאס וואס מ'האט גידארפט, איז דער טעלעפאן פארהאקט זיך, און מער האבן מיר ניט גיקאנט צו אים דערקלינגען זיך.

[רוים - אוסטראליא]

אין רוים זיינען מיר אנגיקומען 7 אזיגער. דארטן האבן זיי אונז גלייך גיזאגט אז ניטא קיין פלאץ אויפן אוויואן צו אוסטראליא. און עס קאן זיין אז מיר וועלן מוזן ווארטן ביז סוף נאוועמבער. האבן מיר גינומען טענה'נען זיך: מיר האבן בילעטן, זאגן זיי אז ניטא קיין פלאץ און אז זיי וועלן געבן א קאָל צו לונדון און ווי זיי וועלן ענטפערן אזוי וועט זיין.

דערוויילע זיינען מיר גיגאנגן צו דעם אידישן רעסטאראן כפי ציווי כ"ק אד"ש און מיר האבן, לפי ערך, דורכגיפירט די שליחות. א כלל מיר זיינען גיקומען צוריק צו די QANTAS [=חברת הטיסות], און זיי זאגן אז ניטא קיין פלאץ און מיר קאנען גיין שלאפן. מיר האבן אבער גיוואוסט אז כ"ק אד"ש האט אונז גיזאגט אז מיר זאלן זיין אין רוים נאר עטליכע שעה, וועלן מיר פארן די נאכט.

שפעטער ווען עס האט שוין דער באַס צום אוירון האט שוין באלד גידארפט פארן, האבן זיי אונז גיזאגט אז ס'ידן איימיצער וועט שטארבן דאן וועלן מיר קאנען נעמען זייערע ערטער. האבן מיר גיזאגט אז מיר וועלן פארן אויך צום אוירון. זאגן זיי אז עס איז א שאדן די געלט און די צייט. אבער מיר זיינען גיפארן און דער אוירון האט שוין גיארבעט די מאטארן, האבן זיי גיזאגט אז עס איז פאראן פלאץ איינער ביז סידני אין ערשטן קלאס, און איין פלאץ ביז סינגאפאר (האלב וועג, אן ערך), איז אהרן גיפארן ביז סידני און איך ביז סינגאפאר, ד.ה. ביז סינגאפאר זיינען מיר גיפארן אין איינעם. נאר דאן איז אהרן גיפארן ווייטער און איך האב גידארפט בלייבן אפאר טעג.

לזכות
החתן הרה"ת מנחם מענדל
והכלה ליבא
שיחיו וואלף

יה"ר שיבנו בית בישראל
בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה
כפי שהם מוארים במאור שבתורה
זוהי תורת החסידות

•

נדפס ע"י ולזכות הוריהם
הרה"ת אהרן שלום ושרה שיחיו וואלף
והרה"ת ברוך והאדא רייזל שיחיו קאפלאן